

167617

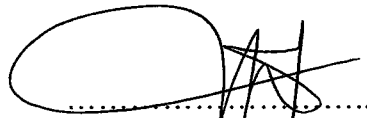
T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTE KAMPÜS YERLEŞKELERİ
VE
ORTAK KULLANIM MEKÂNLARI

SÜHEYLA BÜYÜKŞAHİN SİRAMKAYA

YÜKSEK LİSANS TEZİ
MİMARLIK ANA BİLİM DALI

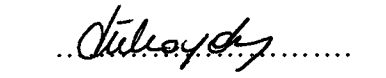
Bu tez 08/08/2005 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından
Oybirliği/Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Kerim ÇINAR
(Jüri Başkanı, Danışman)

Yrd. Doç. Dr. Mustafa İNCESAKAL
(Üye)

Yrd. Doç. Dr. Dicle AYDIN
(Üye)

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi ÜNİVERSİTE KAMPÜS YERLEŞKELERİ VE ORTAK KULLANIM MEKANLARI

Süheyla BÜYÜKŞAHİN SİRANKAYA
Selçuk Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Kerim ÇINAR
2005,103 Sayfa

Jüri: Prof. Dr. Kerim ÇINAR
Yrd. Doç. Dr. Mustafa İNCESAKAL
Yrd. Doç. Dr. Dicle AYDIN

Bu tez çalışması üniversite kampüslerinin gelişim sürecini, yerleşim sistemlerini ve günümüzde üniversitelerin en gerekli fiziksel elemanlarından birisi olan ancak birçok üniversitede eksikliği görülen üniversitedeki tüm kurumların personeli ile öğrencilerin bir araya gelip fikir alışverişinde bulunacakları ortak kullanım mekânlarının planlama kriterlerini ele alarak, yaşanan çevrenin iyileştirilmesi amacıyla seçilen örneklem alanı olan Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat kampüsünün ortak kullanım mekânlarını değerlendirilmeyi ve kampüsün fiziksel gelişimine katkıda bulunabilecek sonuçlar ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Tez çalışmasında literatür araştırması, yerinde tespit ve inceleme, fotoğraflama yöntemlerinden yararlanılmıştır. Uygulanan alan çalışmasıyla örneklem alanın mevcut fiziki durumu tespit edilmiş, çizim ve fotoğraflar değerlendirmeyi desteklemek amacıyla kullanılmıştır.

Tezin birinci bölümünde; çalışmanın amaç-kapsam ve metodolojisine dönük kuramsal açıklamalar yapılarak, konuya ilişkin literatür araştırması verilmektedir. İkinci bölüm üniversite kavramının ve üniversitelerde kampüs kavramının tanımlanmasına ayrılmıştır.

Üçüncü bölümde, üniversite kampüsleri yerleşim sistemleri ve ortak kullanım mekânları ele alınmıştır.

Tezin dördüncü bölümünde, örneklem alanı olarak seçilen Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat Kampüsü incelenerek ortak kullanım mekânları açıklanan planlama kriterlerine göre değerlendirilmiştir.

Değerlendirme bölümünde elde edilen sonuçlara göre yaygın tip yerleşim sistemine göre tasarlanan Alâeddin Keykubat Kampüsü'nde eğitim ve temel ihtiyaçlara yönelik ortak kullanım mekânları genel olarak olumlu olarak değerlendirilmiştir. Ancak rekreasyonel amaçlı ortak kullanım mekânlarının planlanmalarında yerleşim sisteminin de özelliklerine bağlı olarak konum, yıl boyu kullanım ve kampüs yerleşkesi içindeki dağılımı ile ilgili olumsuz noktalar tespit edilmiştir. Gelecekte kampüsün gelişimine katkıda bulunması amacıyla yapılacak öneriler kampüs içinde farklı noktalarda rekreasyonel alanların tasarlanması ve bu alanların yıl boyu kullanım şartlarının sağlanması noktasında olacaktır.

Anahtar kelimeler: Üniversite, Kampüs, Yerleşim Sistemleri, Ortak Kullanım Mekânları.

ABSTRACT**Master Thesis****UNIVERSITY CAMPUS SETTLEMENTS AND
SPACES FOR COMMON USE****Süheyla BÜYÜKŞAHİN SIRAMKAYA****Selcuk University****Graduate School of Natural and Applied Sciences****Department of Architecture****Supervisor: Prof. Dr. Kerim ÇINAR****2005, 103 Pages****Jury: Prof. Dr. Kerim ÇINAR****Assist. Prof. Dr. Mustafa İNCESAKAL****Assist. Prof. Dr. Dicle AYDIN**

This thesis study aimed to examine development period of university campuses, settlement systems and the planning criteria of the spaces for common use where the people in the campus will come together and share ideas and the deficiency of which is observed in existing campuses, evaluate the spaces for common use in the Selcuk University Alâeddin Keykubat Campus and expose results to contribute the physical development of the campus.

In the thesis study, literature research, determination and examination in area methods were used. The existing situation of the sample area was determined by the area study, drawings and photographs were used to support the study.

In the first chapter of the thesis; conceptual explanation about the aim-scope and methodology of the study and the literature research were given. The second chapter was spared for the identification of the university concept and campus concept in universities.

In chapter 3; the university campuses settlement systems and spaces for common use were researched.

In the fourth chapter of the thesis, the sample area Selcuk University Alâeddin Keykubat Campus was examined and the spaces for common use were evaluated according to the planning criteria.

According to the results of the evaluation chapter, the spaces for common use of educational and basic needs were generally evaluated as favorable in the Alâeddin Keykubat Campus which was designed according to the scattered type settlement system. However there were some negative points determined in the planning of recreational spaces for common use like location, yearly use. In the future the offers which will be done for the development of the campus will be in the points of designing recreational areas in different places of the campus area and providing their yearly use conditions.

Keywords: University, Campus, Settlement Systems, Spaces for Common Use.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde benden tecrübelerini, bilgisini, yardımını ve desteğini esirgemeyen sayın danışmanım **Prof. Dr. Kerim ÇINAR**'a, çalışmanın tamamlanmasında bana ayırdıkları zaman ve verdikleri destek için değerli hocalarım **Yrd. Doç. Dr. Mustafa İNCESAKAL** ile **Yrd. Doç. Dr. Dicle AYDIN**'a teşekkürü bir borç bilirim.

Tez araştırması süresince mesai ortamında bana sağladıkları sosyal ortam, kaliteli zaman ve destek için sevgili hocalarım **Öğr. Gör. Mustafa KAŞ** ve **Öğr. Gör. Osman ÖZYURT**'a, yoğun programı içinde bana ayırdığı zaman ve verdiği destek için meslektaşım ve dostum Yüksek Mimar **Yavuz ARAT**'a teşekkür ederim.

Benden hiçbir zaman maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, ihtiyaç duyduğumda hep orada olan **anneme, babama, ağabeyime, sevgili eşim Eyüp SIRAMKAYA** ve **ailesine**, dostlarım **Esra ve İlker YALDIZ**'a ve yaşama sevincim **canım kızım**a her şey için ama en çok da bana güvendikleri ve yanımda oldukları için çok teşekkür ederim.

Anneme...

İÇİNDEKİLER

Özet	ii
Abstract	iii
Teşekkür	iv
İçindekiler	v
Şekiller listesi	viii
Resimler listesi	ix
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	3
1.2. Çalışmada İzlenen Yöntem	4
1.3. Kaynak Araştırması	4
2. ÜNİVERSİTELERDE KAMPÜS KAVRAMI	8
2.1. Üniversite Kavramı	9
2.1.1. Üniversitenin İşlevi	10
2.1.2. Üniversitenin Toplumdaki Yeri ve Rolü	11
2.2. Dünyada kurulan Üniversitelerde Kampüs Kavramının Fiziksel Gelişim Süreci	12
2.3. Türkiye’de Kurulan Üniversitelerde Kampüs Kavramının Fiziksel Gelişim Süreci	20
3. ÜNİVERSİTE KAMPÜSLERİ YERLEŞİM SİSTEMLERİ VE ORTAK KULLANIM MEKÂNLARI	27
3.1. Üniversite Kampüslerinin Fiziki Elemanlarını Oluşturan İşlevler	28
3.1.1. Çalışma İşlevi	28
3.1.2. Barınma İşlevi	29
3.1.3. Dinlenme İşlevi	29
3.1.4. Ulaşım İşlevi	29
3.2. Üniversite Kampüslerinde Kullanım Alanları	31
3.2.1. Akademik Bölge	31
3.2.2. Barınma Bölgesi	32
3.2.3. Ortak Kullanımlar Bölgesi	32
3.2.4. Ulaşım Sistemi	33
3.3. Üniversite Kampüsleri Yerleşim Sistemleri	34

3.3.1. Yaygın tip yerleşim sistemi	36
3.3.2. Merkezi tip yerleşim sistemi	38
3.3.3. Moleküler tip yerleşim sistemi	39
3.3.4. Şebeke tipi yerleşim sistemi	41
3.3.5. Haç tipi yerleşim sistemi	42
3.3.6. Lineer tip yerleşim sistemi	43
3.4. Üniversite Yerleşim Sistemlerinin Kullanım Alanlarının Birbirleri İle Olan İlişkileri	45
3.4.1. Akademik ve idari bölge	45
3.4.2. Barınma Bölgesi	46
3.4.3. Ortak kullanımlar bölgesi	47
3.4.4. Ulaşım sistemi	47
3.4.4.1. Yaya ulaşım sistemi	47
3.4.4.2. Taşıt ulaşım sistemi	48
3.5. Üniversite Kampüslerinde Ortak Kullanım Mekânları	48
3.5.1. Eğitim, İdari ve Temel İhtiyaçları Yerine Getirme Amacıyla Kullanılan Mekânlar	50
3.5.2. Rekreasyon Amaçlı Mekânlar	51
3.5.2.1. Spor tesisleri	51
3.5.2.2. Kültürel tesisler	52
3.5.2.3. Açık ve yeşil alan düzenlemeleri	52
4. ÖRNEK ALAN ARAŞTIRMASI: S.Ü. ALÂEDDİN KEYKUBAT KAMPÜSÜNÜN ORTAK KULLANIM MEKÂNLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	57
4.1. S.Ü.'nin Tarihçesi	57
4.2. S.Ü. Kampüsü Master Plan Çalışmaları	58
4.3. S.Ü. Kampüsü Kullanım Alanlarının İncelenmesi	63
4.3.1. Ulaşım sistemi	63
4.3.2. Akademik bölge	68
4.3.3. Barınma Bölgesi	71
4.3.3.1. Öğrenci yurtları	71
4.3.3.2. Personel konutları	73

4.3.4. Ortak Kullanım Mekânları	74
4.4. S.Ü. Alâeddin Keykubat Kampüsünün Ortak Kullanım Mekânlarının Özellikleri	79
4.4.1. Eğitim ve temel ihtiyaçları yerine getirme amacıyla kullanılan mekânlar	80
4.4.2. Rekreasyon amaçlı mekânlar	85
4.4.2.1. Spor Tesisleri	85
4.4.2.2. Kültürel Tesisler	88
4.4.2.3. Açık ve Yeşil Alan Düzenlemeleri	91
5. SONUÇ	94
6. KAYNAKLAR	99
7. EKLER	
EK -1 Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat Kampüsü Vaziyet Planı	100
EK -2 Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat Kampüsü Bilmer Yamı Açık Park Düzenlemesi	102

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Beyazıt II. Külliyesi Vaziyet Planı	1
Şekil 2.1. Sapience Koleji Planı	14
Şekil 2.2. Kaiser – Wilhelm Üniversitesi Planı	15
Şekil 2.3. Brezilya Üniversite Kenti (Cite Universitaire du Bresil) Planı	16
Şekil 2.4. Harvard Üniversitesi vaziyet planı	17
Şekil 2.5. Princeton Üniversitesi vaziyet planı	17
Şekil 2.6. Erzurum Üniversitesi kampüs planı	25
Şekil 2.7. ODTÜ kampüs planı	25
Şekil 3.1. Yaygın tip yerleşim şeması	37
Şekil 3.2. Merkezi tip yerleşim şeması	38
Şekil 3.3. Moleküler tip yerleşim şeması	40
Şekil 3.4. Şebeke tip yerleşim şeması	41
Şekil 3.5. Haç tipi yerleşim şeması	42
Şekil 3.6. Lineer tip yerleşim şeması	44
Şekil 4.1. Selçuk Üniversitesi'nin kentle olan ilişkisi	60
Şekil 4.2. S.Ü. Aleaddin Keykubat Kampüsü Yerleşim Planı Fikir Projesi	61
Şekil 4.3. S.Ü. Aleaddin Keykubat Kampüsü Yerleşim Planı	62
Şekil 4.4. Rektörlük, Mediko-sosyal, Yemekhane, Kütüphane genel yerleşim planı	75
Şekil 4.5. Spor Tesisleri genel yerleşim	77
Şekil 4.6. Tören alanı genel yerleşim	91

RESİMLER LİSTESİ

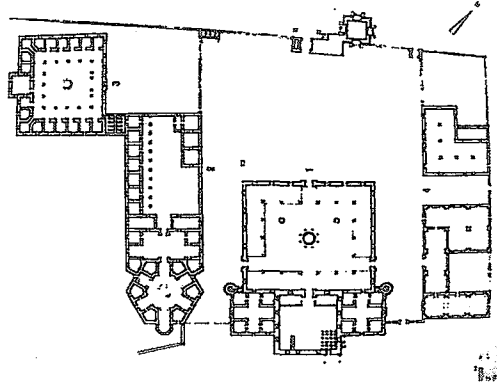
Resim 4.1. S. Ü. Aleaddin Keykubat Kampüsü genel görünüşü	63
Resim 4.2. Kampüs girişinden başlayan ana taşıt arteri	64
Resim 4.3. Ana taşıt arterinin sonlanarak ikiye ayrıldığı nokta	65
Resim 4.4. Kafeterya ile Müh. Mim. Fakültesi arasında yayalar tarafından oluşturulmuş patikalar	65
Resim 4.5. Merkez durak, merkez duraktan çıkan yaya yolu	66
Resim 4.6. Dış Hekimliği Fakültesi ön cephe girişindeki otopark	67
Resim 4.7. Müh. Mim. Fakültesi A blok girişindeki otopark	67
Resim 4.8. Kampüs ana taşıt yolunun Konya-Afyon Karayolu ile bağlantısı	69
Resim 4.9. Kampüse genel bakış	70
Resim 4.10. Dış Hekimliği Fakültesi, Hukuk Fakültesi	70
Resim 4.11. Aleaddin Öğrenci Yurdu ve Personel lojmanları	72
Resim 4.12. Atatürk öğrenci yurdu	72
Resim 4.13. Lojmanlar	73
Resim 4.14. Lojmanların yanındaki çocuk bahçesi, binalar ve çevre düzenlemesi	74
Resim 4.15. Rektörlük Binası, Mediko-sosyal binası	75
Resim 4.16. Yemekhane, Kütüphane	76
Resim 4.17. Alışveriş Merkezi – gökkuşağı	76
Resim 4.18. 19 Mayıs Spor Salonu, olimpik yüzme havuzu	77
Resim 4.19. Açık spor alanları, saha tribünü	78
Resim 4.20. Süleyman Demirel Kültür Merkezi, Amfi tiyatro	78
Resim 4.21. Kafeterya ile Kütüphane arasındaki yeşil alan düzenlemesi	79
Resim 4.22. Rektörlük binası, Mediko-sosyal binası	81
Resim 4.23. Kütüphane binası genel görünüm, Giriş ve galeri boşluğu, Okuma salonlarından görünüm	81
Resim 4.24. Bilgi işlem merkezi genel görünüm, Kafeterya, İç mekândan görünüm	82

Resim 4.25. Yemekhane genel görünüm, öğretim elemanları ve personel bankosu ve yemek salonu, öğrenci yemek salonu	83
Resim 4.26. Kafeterya girişi, kafeteryadan iç mekân görünümü	84
Resim 4.27. Gökküşağı genel yerleşim ve görünüm	84
Resim 4.28. Gökküşağı iç mekân görüntüleri	85
Resim 4.29. 19 Mayıs Spor Salonu iç mekân görünümü, spor salonunda düzenlenen folklor gösterisinden görünüm	86
Resim 4.30. Olimpik yüzme havuzu genel yerleşim ve görünüm, iç mekan görünüm	87
Resim 4.31. Açık spor alanları, Halı saha, Sosyal etkinliklerden görünüm	88
Resim 4.32. Süleyman Demirel Kültür Merkezi genel yerleşim, Süleyman Demirel Kültür Merkezi genel görünüm	89
Resim 4.33. 30 Ağustos salonu, Malazgirt salonu, Fuaye ve sergi mekânları, Kafeterya	90
Resim 4.34. Amfi tiyatro genel yerleşim ve görünüm	90
Resim 4.35. Tören alanında festivalden görünüm	92
Resim 4.36. Festivalde eğlencenin düzenlendiği açık alandan görünüm (kütüphane ile yemekhanenin önü)	92
Resim 4.37. İnşa halindeki açık alan düzenlemesinden görüntüler	93

1. GİRİŞ

İlk örneklerini M.Ö. 5. yüzyılda görebileceğimiz üniversiteler, batı ülkelerinde Ortaçağda 12. yüzyılda ortaya çıkmışlardır. İlk kurulan üniversiteler başlangıçta kiliseye bağlı, daha çok öğrenme ve bilme esasına dayalı, içe kapalı bir hayat ve eğitim anlayışına sahip eğitim kurumlarıdır. Bu anlayış plan şemalarına da yansımış, binalar iç avlulu kapalı mekânlar olarak tasarlanmışlardır. Eğitimin süregeldiği fiziksel mekân, kiliselerin bünyesinden çıkınca kentlerin içinde kurulan, hatta kendilerinin var oluşuyla kent meydana getiren üniversiteler şeklinde kurulmuşlardır (Kortan 1981).

İslam medeniyetlerine bakıldığında ise, yüksek öğretim kurumlarının temelini Selçuklular döneminin medreselerine kadar dayandığı görülmektedir. Selçukluların 1040 yılında bir dizi medrese kurmaları, İslam dünyasında bir reform oluşturmuştur. Osmanlı Devleti'nin kuruluşu ile Türk Medreseleri Osmanlı yönetimi içinde yükselmeye başlamıştır. Edirne'de 1400'lerde kurulmuş olan Beyazıt II. Külliyesi kendi içinde yeterli bir kompleks oluşturmuştur. Başlıca öğeleri; cami, hastane, tıp okulu, yemekhane, mutfak vb. (Şekil 1.1) olan söz konusu kompleks çağdaş bir üniversite kampüsünün başlangıç şeması olarak görülmektedir (Kortan 1981).

Şekil 1.1. Beyazıt II. Külliyesi, Edirne, 1400. Vaziyet Planı (Kortan 1981).

Gerek ülkemizde medrese, gerekse Avrupa'da kilise temelleri üzerine oturtulmuş olan üniversiteler, 20. yüzyıla girerken hızla artan kent nüfusu ve kentleşme sonucunda kent içinde adeta sıkışıp kalmışlar, Avrupa ve Türkiye'de değişik nedenlere dayanarak farklı fiziksel oluşumlar aramışlardır. Toplumun değişen ve gelişen ekonomik, sosyal, kültürel ve rekreasyonel gereksinimleri üniversitelerin kentlerin dışında, geniş alanlar üzerinde küçük bir kent modelinde planlanmalarını zorunlu kılmıştır (Önder ve ark. 1998). Böylece günümüzün kampüs kavramı doğmuş ve üniversiteler kentin uzağında geniş alanlarda belirli sistemlere dayalı olarak kurulmaya başlanmıştır.

Bir toplumun geleceğini şekillendirecek nitelikli insan gücünün yetiştirildiği eğitim kurumları arasında üniversiteler, fiziksel olarak içinde eğitim ve araştırma eylemlerinin yer aldığı binalar topluluğu anlamına gelmektedir. Üniversitelerin, temel işlevleri olan eğitim ve araştırma dışında, günümüz eğitim sisteminin gerektirdiği; çalışma, beslenme, alışveriş, eğlence, spor, rekreasyon, sağlık, vb... işlevlere cevap verecek fiziki oluşumları da bünyesinde bulundurması gerekmektedir (Aydın 2003).

Ülkemizde son yıllarda yaşanan gelişmelerle birlikte, üniversiteler yapısal çevre anlamında değişim göstermekte, barındırdığı farklı işlevler için "fiziksel anlamda yeterlilik" anlayışıyla kampüs oluşumları gündeme gelmektedir. Üniversite kampüsleri; üniversite bünyesinde yer alan fakülte binaları, öğrencilerin barınma amacıyla kullanacakları yurt binaları, alışveriş, eğlence ve dinlenme amaçlı alışveriş merkezleri, araştırma için kütüphaneler, spor aktiviteleri için spor merkezleri, yemek yeme gereksinimi için kafeteryalar, lokantalar, rekreasyon alanları, sağlık gereksinimleri için sağlık merkezleri, kültürel faaliyetler için kültür merkezleri, öğretim elemanlarının barınmasına yönelik farklı lojman düzenlemeleri gibi fiziksel oluşumları içermektedir (Aydın 2003).

Sözü edilen bu değişik işlevleri barındıran kampüs yerleşkelerinin farklı birimlerden oluşması, bu işlev ve birimlerin ilişkilendirilme gereksinimi ve bir bütün olarak çalışabilmesinin sağlanması, planlamayı ve bu planlamanın çalışmanın 3. bölümünde açıklanacak olan belirli ilkeler doğrultusunda yapılmasını gerekli kılmaktadır. Bu gereklilik sonucunda farklı tasarım ilkelerinin oluşturduğu üniversite

yerleşim sistemleri doğmuş ve kampüs yerleşimleri için sistematik bir düzen yaratılmıştır.

Bu çalışmanın çıkış noktası, günümüzde kampüs olarak planlanan üniversitelerde öğretim elemanları, idari personel ve öğrencilerin bir araya gelip sosyal etkileşimde bulunacakları mekânların planlanmasıdır. Küçük bir “kent” olarak da adlandırılabilen kampüsler bir kentin ihtiyaç duyduğu mekânsal düzenlemelere de ihtiyaç duymaktadır. Öncelikli eğitim amaçlı tasarlanan kampüslerde sosyal ilişkilerin gelişeceği ortak kullanım mekânlarının düzenlenmesi gerekmektedir. Belirli planlama kriterlerine göre şekillenen kampüslerde ortak kullanım mekânlarının da belirli nitelikler taşıması gerektiği açıktır. Bu çalışma sözü edilen niteliklerin incelenmesi açısından önem taşımaktadır.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Ülkemizde; özellikle Anadolu’da yeni kurulan ve gelişmekte olan üniversitelerin, 2. bölümde ayrıntılı olarak açıklanacak olan farklı fiziksel (trafik hava, gürültü kirliliği vb.), ekonomik, politik nedenlerle kent merkezleri yerine yoğun kent dokusu dışında, büyüme, yayılma, gelişme olanağı bulacakları açık alanlarda farklı plan şemalarıyla yerleştikleri ve “kampüs” şeklinde planlandıkları görülmektedir. Kampüs yerleşkelerinde, çalışmanın 3. bölümünde ayrıntılı olarak ele alınacağı gibi; bir kente benzer bir şekilde çalışma, barınma, ortak kullanım ve ulaşım bölgeleri bulunmaktadır. Günümüzde, çağdaş üniversite eğitim ortamının gerektirdiği kampüs yaşayanları arasındaki sosyal ilişkiler için kullanılan ortak kullanım mekânları büyük önem kazanmıştır.

Bu tezin amacı mevcut kampüs yerleşim sistemlerinde ortak kullanım mekânlarını ele alarak, tespit edilen tasarım kriterlerine göre yaşanan çevrenin iyileştirilmesi amacıyla seçilen örneklem alanı olan Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat kampüsünün ortak kullanım mekânlarının değerlendirilmesi ve kampüsün fiziksel gelişimine katkıda bulunabilecek sonuçlar ortaya koymaktır.

Bu çalışma kapsamında öncelikle üniversite ve kampüs kavramları tanımlanarak, üniversitelerin tek yapı ölçeğinden kampüs ölçeğinde bir yerleşim haline gelmesinin fiziksel süreci incelenecek ve kampüs yerleşim sistemleri adı verilen plan düzenleri şematik örnekleriyle irdelenecektir. Bu sistemler içinde ortak kullanım mekânlarının oluşumu araştırılarak tasarım ilkeleri tespit edilecektir. Çalışmanın değerlendirme bölümünde Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat Kampüsü, kendisini oluşturan fiziki elemanlarıyla tanıtılacak ve ortak kullanım mekânları bazında olumlu ve olumsuz yönleri değerlendirilecektir.

1.2. Çalışmada İzlenen Yöntem

Çalışmada kullanılacak olan verilerin elde edilmesi amacıyla, konuyu doğrudan ya da dolaylı olarak ele alan literatür araştırması yapılarak, yazılı kaynaklara ulaşılmıştır. Konu ile ilgili tezler, seminerler, kitaplar, yabancı kaynaklar, makaleler ve bildiriler taranmış, önceki araştırma, değerlendirme çalışmalarından yararlanılmıştır. Bununla beraber internet ortamında yapılan araştırmalardan da faydalanılmıştır. Ayrıca örneklem alanında yerinde tespit ve inceleme, fotoğraflama, sözlü görüşmeler gibi yöntemlerden yararlanılarak yapılan alan çalışması ile mevcut fiziki durum tespit edilmiştir. Çalışma alanı olan kampüsün incelenmesinde elde edilen çizimler ve çekilen fotoğraflar çalışmayı desteklemek için kullanılmıştır.

1.3. Kaynak Araştırması

Bu araştırmada kullanılacak kaynaklar kuramsal ve örnek alan çalışmaları olarak tanımlanan yazılı kaynaklar ile görsel kaynaklar olarak tanımladığımız fiziksel çevre analizi olarak belirlenmiştir.

Araştırma konusu olarak seçilen üniversite kampüs yerleşkeleri ve ortak kullanım mekânlarının tasarım ilkelerinin belirlenmesi; bugüne dek yapılmış örnek alan ya da kuramsal temele dayanan yerli ve yabancı özgün çalışmalar irdelenerek elde edilen bilgilerden yararlanılarak oluşturulmuştur. Araştırmayı yönlendiren ve çalışmaya ışık tutan kaynaklar hakkında özet olarak kısaca şu bilgiler verilebilir;

Benli (1998), "*A Comparative Study for University Campus Planning*" isimli tez çalışmasında üniversitelerin kimlik kazanmalarında kampüs planlamasının önemi üzerinde durulup daha nitelikli üniversite çevreleri yaratılması için tasarımda dikkat edilecek unsurlar belirlenmiştir.

Brawne (1967), "*University Planning and Design*" adlı editörlüğünü yaptığı kitapta Londra'da aynı yıl düzenlenen aynı konulu bir sempozyumdaki bildirileri derlemiştir. Kitapta üniversite planlaması ve tasarımına dair farklı yorumlar, öneriler ve kriterler sunulmaktadır. Dünya üzerindeki tasarlanmış örnekler üzerinde de teorik değerlendirmeler yapılarak gelecekteki tasarımlar için önerilerde bulunmaktadır.

Çınar (1998), "*Üniversite Kampüs Planlaması ve Tasarımı Üzerine Bir Araştırma*" başlıklı yüksek lisans tezinde; üniversite kavramının tarih içindeki gelişim süreci ele alınarak, üniversite kampüsleri yerleşim sistemleri literatüre dayalı olarak ve dünyadan seçilmiş örnekler üzerinde incelenmiştir.

Dober (1992), "*Campus Design*" adlı kitabında üniversitelerin kampüs şeklinde planlanma gerekliliği ve tasarım kriterleri açıklanmış, seçilen Amerikan kampüsleri örneklenmiştir ve değerlendirilmiştir.

Dober (1996), "*Campus Architecture*" adlı eserinde kampüslerde yer alan binaların mimari özellikleri ve mekânsal karakterleri ortaya konularak mekânların birbirleriyle olan ilişkileri incelenmiştir.

Dober (2000), "*Campus Landscape: Functions, Forms, Features*" adlı kitabında kampüs tasarımında işlevler ve bu işlevlerin gerektirdiği formlar açıklanarak kampüs tasarımında peyzaj unsurları ve bu unsurların projelere uygulanma yöntemlerine yer verilmektedir.

Erkman (1990), "*Büyüme ve Gelişme Açısından Üniversite Kampüslerinde Planlama ve Tasarım Sorunları*" adlı çalışmasında kampüs planlama kriterlerini tanımlamış, yerleşim sistemleri üzerinde inceleme yapmıştır. Eserde kampüs

tasarımlarında büyüme ve esneklik olanakları araştırılmış, gelişme açısından esnek tasarımın önemi üzerinde durulmuştur.

Hatiboğlu (2000), *“Türkiye Üniversite Tarihi”* adlı eserinde; “üniversite” sözcüğünün Osmanlıcadaki karşılığı “darülfünun” sözcüğünün resmi belgelerde geçmeye başladığı 1845 yılı sonrası yer almaktadır. 1869 – 1981 yılları arasında yürürlükte olan 11 mevzuat (yasa ve tüzük) ve bunlarda yapılan değişiklikler kitapta bulunmaktadır. Her mevzuatın sonunda o mevzuata dair yorum, değerlendirme ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Böylece Türkiye üniversite tarihi günümüze kadar ayrıntılarıyla açıklanmıştır.

Kortan (1981), *“Çağdaş Üniversite Kampüsleri Tasarımı”* adlı çalışması; 1930’lardan itibaren günümüze dek geliştirilmiş kentsel tasarım alanlarındaki kuramların, üniversitelerin tasarımına ne yönde etki yaptıklarını ve giderek, gerek söz konusu kuramların zaman boyutu içindeki değişimi ve gelişimlerinin gerekse üniversitenin kendi içyapısındaki değişimlerin sonuçlarının üniversitelerin fiziksel yapılarındaki yansımalarını incelemiştir. Çalışmada ayrıca anılan dönem içindeki Kentsel Tasarım Kuramları da ele alınmıştır.

Nuhoğlu’nun (1989), *“Ülkemizde Bazı Üniversite Kampüslerinin Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi Üzerine Bir Araştırma”* çalışması; kampüslerin tarih içinde geçirdiği yerleşim biçimi değişikliklerini, yeni kurulan ve gelişme gösterecek üniversitelerin planlama alternatiflerini, kampüs planlamada peyzaj mimarlığı açısından tasarım kurallarının neler olması gerektiği dünyadan ve ülkemizden örnekler incelenerek araştırılan ve ortaya koymaya çalışan bir deneme – araştırma niteliğindedir.

Yekrek (1999), *“Üniversite Kampüsleri Yerleşim Sistemlerinin Fiziksel Planlamayla Olan İlişkisi ve Önemi”* başlıklı yüksek lisans tezinde öncelikle üniversitelerin fiziksel gelişim süreci üzerinde durmuş, kampüs yerleşim sistemlerinin literatüre dayalı olarak araştırmasını yapmış ve bunun sonucunda ortaya atılan yerleşim kriterlerinin fiziksel planlamaya olan etkisini incelemiştir. Kampüs yerleşmelerinin fiziksel planlama süreci aşamalarıyla ele alınmış, var olan kriterlerin bu sürece etkisi üzerinde araştırma yapılmıştır.

Zengel (1998), *“An Evaluation of the Settlement Patterns in Campus Planning With Regard to the Criteria of Accessibility”* adlı tez çalışmasında kampüs

mekânlarının kullanıcıların ihtiyaçlarına bağlı olarak nasıl bir dağılım şeması ile bir araya gelebileceği ve bunların hangi ulaşılabilirlik kriterlerine göre konumlanabileceği araştırılmıştır.

Tezin kapsamında üniversite ve kampüs kavramlarıyla ilgili olarak; Aydın (2003), Brawne (1967), Çınar (1998), Dober (1963), Erkman (1990), Karaaslan (1979), Kotran (1981), Linde (1971), kampüs kavramının tarihsel süreç içerisindeki gelişimi konusunda; Hatiboğlu (2000), Karakaş (1999), Öner (1999), Yekrek (1999), kampüslerde ortak kullanım mekânlarının anlatımında; Dober (1992), Dober (1996), Dober (2000), Nuhoglu (1989), Turner (1984), Zengel (1998), Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat Kampüsü ile ilgili genel tanıtım bilgileri verilirken (Önder ve ark. 1998) tarafından yapılan çalışmalardan temel olarak yararlanılmıştır.

Bu kaynakların dışında konu ile ilgili olan tezlerden, bildirilerden, teknik raporlardan, makalelerden, internet ortamında yayımlanan araştırmalardan, birebir sözlü görüşmelerden faydalanılarak örneklem alanın değerlendirilmesinde dikkate alınacak veriler oluşturulmaya çalışılmıştır.

2. ÜNİVERSİTELERDE KAMPÜS KAVRAMI

Antik çağda ilk üniversite Eflâtun'un eski Atina'daki Akademeia (MÖ 387) ile Aistoteles'in Lykeion'daki Peripalos (MÖ 335) okullarına dayanmaktadır. Bugünün üniversitesi, 12. yy'da "Öğretmenler ve Öğrenciler Birliği" (Universitas Magistrorum et Scholariurn) anlamında kiliselere bağlı kurumlar olarak ortaya çıkmış, daha sonra Bilimler Birliği (Universitas Literarum) olarak tanımlanmıştır. Nitekim Türkiye' nin ilk üniversite yasası olan 1946 tarihli 4936 sayılı yasa da üniversite, "Yüksek araştırma ve öğretim birlikleri" şeklinde tanımlanmıştır (Hatiboğlu 2000).

Üniversitelerin fiziksel yapıları zaman içinde değişimler göstermiştir. Başlangıçta bir avlu çevresinde toplanan binaların, değişik yerleşim şekilleriyle kompleks yapılara dönüştükleri görülmektedir. Eskiden "Kent Üniversitesi", yani kentin içindeki üniversite karakteriyle, birimleri kent içinde ayrı yerlere dağılmakta olan üniversiteler, son yıllarda kendileri kent olma yoluna girmişler ve böylece "Üniversite Kenti" denilen yeni oluşumlar doğmaya başlamıştır. Bu bölümde kentleşen üniversitelerin kampüs oluşturma yolunda geçirdiği süreç dünyada ve Türkiye'deki gelişim süreci olarak ayrı ayrı ele alınacaktır.

Her bilginin gerçek yaşama geçirilmesi, birçok disiplini bir arada bilgi iletişimi ve alışverişi içinde olmaya itmekte, mekân olarak aynı çatı altında olmaya zorlamaktadır. Bu da bir toplumun geleceğinin, uygarlık tohumlarının atıldığı üniversite kampüslerini ortaya çıkarmıştır. Üniversiteler insanlığın çağlar boyu sürdürdüğü eğitim uğraşısının günümüzde ulaştığı en geniş kavramıdır.

Üniversite kampüsleri bir toplumun geleceğinin hazırlandığı karşılıklı bilgi alışverişi ve çeşitli sosyal aktivitelerin yapıldığı mekânlardır. Bu anlamda bir üniversite planlaması, ülke düzeyinde çok önemli sosyo-kültürel, ekonomik ve politik bir olaydır. Ülkenin kalkınmasında ve geleceğinde söz konusu olan önemli rolleri giderek artmaktadır (Öner 1999).

Öte yandan kalkınma süreci son yıllarda üniversitelerin büyümesine ve yeni üniversitelerin kurulmasına yol açmıştır. Üniversitelerdeki sürekli gelişme özelliği değişim ve genişlemeyi zorunluluk olarak ortaya çıkarmıştır. Bilimsel kuruluşlara

yapılan eklentiler, öğrenci sayısındaki artış, eğitim ve öğretimin yanı sıra sosyal aktiviteler için gerekli alanlara (rekreatif ve sportif tesisler) olan gereksinimler kampüs alanlarının oluşturulmasını zorunlu kılmıştır. Özellikle kentte gelişme alanlarının darlığı nedeniyle kentin dışında üniversite kentleri kurulmaya başlanmıştır. Üniversiteler için gerekli mekânların oluşturulması oldukça büyük maliyetler tutmakta bu da üniversite fiziksel planlamasının önem kazanmasına neden olmaktadır (Öner 1999).

Üniversitelerin fiziksel planlamasının da ele alınacağı bu çalışmada öncelikle üniversite kavramı açıklanarak işlevi ve toplumdaki yeri ve rolü tarif edilecektir. Daha sonra Türkiye'deki gelişim süreci açıklanırken, Anadolu'daki en yaygın eğitim binaları olan medreselerin tarihsel gelişim süreci kısaca ele alınarak ve Cumhuriyet Döneminde üniversitenin fiziksel gelişimi hakkında incelenen kaynaklara dayalı bilgi verilecektir.

2.1. Üniversite Kavramı

Modern üniversitelerin kökeni *stadium generale* (genel eğitim kurumu) adlı ortaçağ okullarına dayanır. Din ve devlet adamı yetiştiren bu kurumlar dinsel kuruluşların baskısı altındaydı. Başlıca dallar; hukuk, tıp ve ilahiyattı. Latince *universitas* sözcüğü de *stadium generale* kapsamında bilimle uğraşan öğretmen ve öğrenciler topluluğu için kullanılıyordu. XIV. yüzyıla gelindiğinde *stadium* teriminin yerini *universitas* terimi almıştır. Günümüzde ise Üniversite Bilimler Birliği (*Universitas Literarum*) anlamındadır (Kotran 1981).

Üniversitelerin tanımlanabilmelerinde olduğu kadar bu eğitim kurumlarının “kampüs” adı altında farklı bir kimlikle gelişmesinde işlevleri ve toplumda üstlendikleri rol çok önemlidir. Bu sebeple bu konuların çalışma kapsamında ele alınmaları önem taşımaktadır.

2.1.1. Üniversitenin işlevi

Üniversiteler, her ülkede içinde buldukları toplumun ekonomik ve sosyal yapısını, siyasal ve kültürel özlemlerini yansıttıklarından tek bir kavramdan söz etmek zordur. Bununla beraber, üniversitelerin işlevlerini beş ana başlık altında incelemek mümkündür (Meray 1971; Karaaslan 1979).

1. Bilgi üretme işlevi: Üniversite bir araştırmacılar topluluğudur. Dolayısıyla, temel bilim çoğunlukla üniversitede üretilip dünyaya yayılma özelliği taşımaktadır. Ülkeler için çok gerekli ve önemli olan bilimin üretimi, özel sektörü henüz yeterli bilgi ve deneyim birikimine ulaşmamış ülkemizde, hemen hemen tümüyle kamuya, yani üniversitelere ve kamu araştırma kurumlarına bırakılmaktadır. Ülkemizde kamu araştırma kurumlarının sınırlılığı da dikkate alınacak olursa üniversitelerimizin bilim üretimi açısından topluma karşı olan son derece önemli görev ve sorumlulukları ortaya çıkmaktadır (Pak 1997).
2. Bilgi yayma işlevi: Başlıca görevi öğretim olan üniversite, bilgi ve deneyim birikimini geliştiren ve gelecek kuşaklara aktaran bir kurumdur. Üniversitelerde yapılan araştırmalarla üretilen bilginin yayılarak, toplumun yararına kullanılmasının sağlanması, Yükseköğretim politikalarının evrensel bir kuralıdır (Meray 1971).
3. Mesleki öğretim işlevi: Üniversite üretim faktörü olarak dikkate alınır, bu açıdan kişilerin bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirerek, yüksek düzeyde yetişmiş uzman işgücü gereksinimini karşılayan kurumlar olarak da tanımlanabilir. Bu amaç doğrultusunda, ülkenin ihtiyaç duyduğu sayıda ve nitelikte insan yetiştirir (Ozankaya 1990).
4. Toplumu yönlendirme işlevi: Üniversitelerimiz öğrenen, araştıran, buldukları bilimsel gerçekleri topluma sunarak toplumun gelişmesine, değişmesine ve kalkınmasına öncülük eden hizmet kurumlarıdır. Bu bağlamda bilimi bilim için yapmak yerine toplum sorunlarına eğilip bunlara çözümler üreten kurumlar olarak da tanımlanabilirler (Velidedeoğlu 1990).

5. Mezunların değerlendirilmesi işlevi: Eğitim sisteminden çıkan kişilerin toplum içindeki kullanılma yerlerinin belirlenmesi, toplumsal hedeflerle eğitim sistemi çıktıları arasındaki dengenin sağlanması Yükseköğrenim politikasının diğer bir görevidir (Karaaslan 1979).

Başka bir deyişle, ülkenin kalkınmasını sağlayacak insan gücünü yetiştirmekle birinci derecede sorumlu olan üniversiteler, gerekli araştırmaları yaparak yaymak, doğal kaynak ve zenginlikleri ortaya çıkarmak, ülkede sosyal ve ekonomik canlanmayı sağlamakla görevlidirler (Karakaş 1999).

2.1.2. Üniversitenin toplumdaki yeri ve rolü

Bilimin üretilip öğretildiği kurum olan üniversite ile toplum daima iç içe var olmuş, birbirlerini etkilemişlerdir. Üretimle bütünleşen bilim ve üniversite toplum tarafından desteklenmiştir. Bilim ve üretim arasında organik bağın kurulamadığı toplumlarda ise üniversite aksesuar görevi yapan bir kurum olarak kalmıştır (Omay 1990). Türkiye’de üniversitelerle üretim sektörü arasında yer yer kopukluk olması muhtemeldir (Karakaş 1999).

“Bir üretim tarzının temel unsuru olmayan kurumlar yaşayabilmek için içinde buldukları toplumda egemen güçlerin işine yaramak, yani onlara mümkün olduğu kadar etkili ve kusursuz bir şekilde hizmet vermek, bu güçler açısından etken üretim teknikleri kullanmak zorundadır”(Sönmez 1972).

Üniversitenin toplumdaki rolünü hem niceliksel hem de niteliksel olarak değerlendirmek gerekmektedir. Üniversitenin niceliksel görevi, toplumun ihtiyaç duyduğu insan gücünü sağlamak, bilgi stokunu genişletmek ve bunu gelecek nesillere aktarmak iken, uzun vadede daha önemli olan niteliksel görevi de yeni değerler teklif ederek toplumun ufkunu açmak ve genişletmektir (Sönmez 1972).

Üniversitenin temel amacı olan bilgi üretme, aktarma faaliyetleri, toplumun genel sosyal ve ekonomik düzeyini yükseltme işlevini yerine getirmeyi

amaçladığında, üniversite-kent toplum ilişkisi entelektüel boyutta olur. Bir de üniversitenin topluma “hizmet satma” faaliyetleri söz konusudur. Burada üniversite öz kaynağını artırmak amacı ile topluma para karşılığında hizmet verir. Kent toplumunun da üniversite halkına, ihtiyacı olan sosyal ve kültürel faaliyetleri, özgür ve hoşgörülü bir ortamda sunması çok önemlidir. Çünkü amaçları belli olan üniversite, içinde bulunduğu toplumun desteği olmadan geri kalmış bir kent toplumunda bilgi üretme ve aktarma faaliyetlerini yaşadığı ortamdan soyutlanarak yerine getirmesi oldukça güçtür (Karakaş 1999).

2.2. Dünyada Kurulan Üniversitelerde Kampüs Kavramının Fiziksel Gelişim Süreci

Yüksek öğretimde öğrencinin iki temel etkinliği bulunmaktadır. Hayati etkinlikler yani yeme, uyuma, kültürel ihtiyaçlar bir grubu, öğrenme, etüd etme (araştırma) ve uygulama diğer grubu oluşturur. Bu farklı ihtiyaçlar birbirinden farklı mekân organizasyonları gerektirmektedir. Birinci etkinlik grubuna ait olarak düşünülebilecek yemekhane, kafeterya, yurtlar, alışveriş merkezleri, kültür merkezleri ile ikinci grup için tasarlanabilecek fakülte, kütüphane, atölye gibi mekânlar bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bir eğitim ortamında bu etkinliklerin hepsinin sağlanabilmesi ideal bir durumdur ve bu da kampüs oluşumunu gerektirmektedir.

Tarihsel süreçte toplumlardaki ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişme etkisini eğitim anlayışı ve teknolojisinde de göstermiş, bu değişim mekân ihtiyaçları ve mekân organizasyonlarındaki değişimi gerektirmiştir. Önceleri, dinsel ve askeri denetim altında başlayan yüksek öğretimde, bir öğretici – bir öğrenci yaklaşımı uygulanmıştır. Daha sonra toplumsal gelişmeye paralel olarak, öğrenci sayısının artması ile bu ilişki yerini, bir öğretici – çok öğrenci biçiminde öğretime bırakmıştır. Böylece içinde bir öğretici ve çok öğrenci olan “derslik” tipi öğretim doğmuştur. Geçirilen toplumsal evrimler paralelinde (eğitimin laikleşmesi, burjuva devrimi, endüstri devrimi, askeri ihtiyaçlar, nüfus patlaması) yüksek öğretim şehir içinde

gelişen merkezlerdeki özel binalarda yapılmaya başlanmıştır. Buna paralel olarak kolejler, fakülteler ve üniversiteler doğmuştur. Daha sonraki dönemlerde öğretime araştırma boyutunun da girmesi ile “derslik” tipi ilişkiye ek olarak uygulama mekânları ihtiyacı doğmuş ve laboratuvar, atölye ve deney mekânları ortaya çıkmıştır (Çınar 1998).

Üniversitelerin ilk kurulduğu yıllara (12. yy) bakıldığında; İngiltere’deki üniversitelerde ilk olarak eğitim, devletin verdiği kiliselerde yapılmaya başlanmış, daha sonra üniversiteler geliştikçe yeni yapılar ilave edilmiştir. Bilim, eğitim serbestliği veya yeni fikirlerin ve buluşların o çağdaki dünya görüşü ile karışmalarını ve yayılmalarını engellemek amacı ile üniversite mekânını şehir mekânından ayırma endişesinin; Ortaçağ’daki üniversite mimarisinde belirleyici olduğu görülmektedir. Bu fikrin sonucu olarak başlangıçtan beri üniversite yerleşkelerinin tasarımında; kapalı iç avluya dönük aksial düzenlemenin seçilmesinin sebebini ortaya koymaktadır (Çınar 1998).

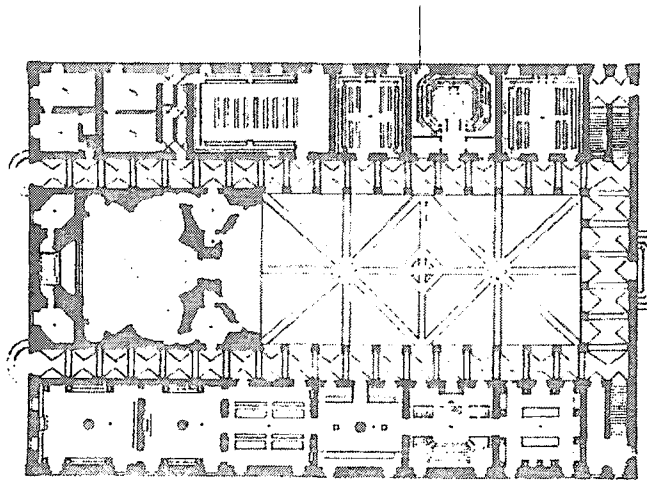
Ortaçağda üniversiteler kentin içinde, dağınık olarak yer alıyor ve buldukları kentin adı ile anılıyorlardı. Kentleşmenin yoğun olmaması, üniversitelerin geniş alanlara yayılmaması ve bilimler arası ilişkilerin olmaması “kent üniversitesi” şeklinde tanımlanan bu üniversitelere olanak sağlıyordu (Karakaş 1999).

Zaman geçtikçe, üniversitelerin fiziksel yapısı giderek değişmeye, etrafi duvarlarla çevrili yapılar kompleksi olmaya başlamıştır. Rönesans ile birlikte “dinsel insan” yerine, “her yönü gelişmiş insan” yetiştirme amacı ön plana geçmiş olup bilimsel verilere dayalı düşünce tarzı geliştirilmiştir (Kortan 1981). Bu fikre ulaşabilmek ve toplumun dini baskısından korunmak amacıyla üniversiteler şehrin dışına taşınmışlardır. Rönesans döneminde üniversite yerleşkelerinin temel özelliği şehirden ayrı tutulmuş olmalarıdır. Kültür, öğreti ve bilim özgürlüğü, üniversitenin şehrin kalanından ayrılma eğiliminde olmasına sebep olarak gösterilmiştir (Zengel 1998). Üniversiteler bu çağda gösterişli bir karaktere bürünmeye, topluma yönelme yerine kendi içinde hiyerarşik bir bütünlüğe dönmeye başlamıştır. Böylece bir avlunun etrafında sıralanan binalardan oluşan kolej tipleri ortaya çıkmıştır. Roma’da tasarlanan Sapience Koleji (1579 – 1650) bu modele bir örnek teşkil etmektedir (Şekil 2.1)(Kortan 1981). Hem Ortaçağ hem de Rönesans dönemlerinde üniversitelerin bina tipolojileri yarı açık dikdörtgensel binaların modüler tekrarından

oluşmuştur (Zengel 1998)

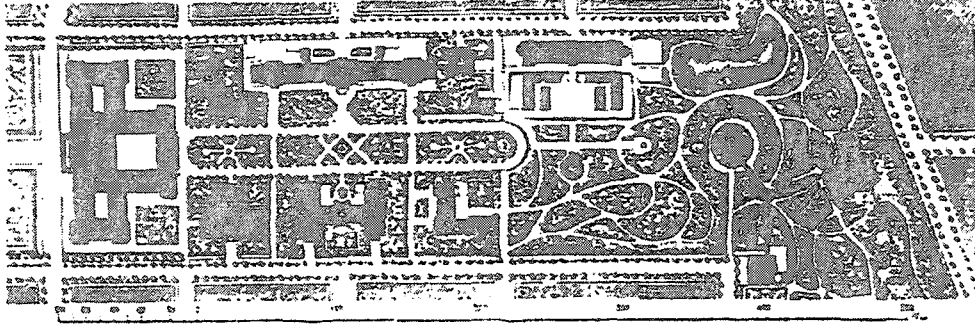
Ortaçağ kentlerinin içinde, başlangıçta tek yapı olarak kurulan üniversitelerin, 12. yüzyılda, kültür bilimsel düşünce ve araştırmalar ışığında akademilere ayrılıp dağıldıkları görülmüştür. Ortaçağ kentlerinin içinde, yeni gereksinimler karşısında kentin farklı yerlerinde birbirlerinden uzak fakülteler olarak kurulmuşlardır (Kortan 1981). Daha sonra disiplinler arası ilişkilerin artması ve önem kazanması sonucu bir bütünleşme çabası görülmüştür (Nuhoglu 1989). Bu duruma örnek olan Roma ve Londra Üniversiteleri bu sakıncadan dolayı 1930'larda kentin çevresinde yeniden bir bütün halinde planlanmıştır. Ancak günümüzdeki kampüs anlayışı söz konusu olduğunda Eggerth ve Warth tarafından 1878'de tasarlanan, park içinde ve yeşil bir dikdörtgen alan etrafında sıralanmış üniversite binalarıyla Strasbourg'daki Kaiser – Wilhelm Üniversitesi ilk örneklerden sayılabilir (Şekil 2.2)(Kortan 1981).

Toplumlar geliştikçe uzmanlık alanlarının artması ve disiplinler arası ilişkinin daha yoğun olması üniversitelerin bütün birimleriyle birlikte planlanmasını gerektirmiştir. Bunun için gerekli arsanın kent içinde bulunma olanağının az olması, bulunsa bile arazi maliyetlerinin yüksek olması gibi nedenler, üniversiteleri "üniversite kenti" şeklinde tanımlanan genellikle kent dışındaki üniversite kampüslerine yöneltmiştir (Karakas 1999).

Şekil 2.1. Sapience Koleji Planı (Kortan 1981)

Şekil 2.2. Kaiser – Wilhelm Üniversitesi Planı (Kortan 1981)

20. yy da sayıları artan ve nüfusu 30.000lere varan üniversite kampüslerine kent içinde yer bulabilmek önemli bir sorun haline gelince, Avrupa'nın eski ve geleneksel "kent üniversitesi" yerine kentlerin dışında kendisi bir kent olmaya yüz tutan "üniversite kentleri" kurulmaya başlanmıştır (Kortan 1981).

Üniversiteler kent dışında planlanmaya başlarken, önceleri kent içinde merkeze yakın yerlerde konumlanmalarının yararları unutulmadan, bu faydaların yeni durumda da sağlanması gerekmektedir. Üniversitenin kent içinde olmasının önemi Enis Kortan'a (1981) göre öğrencilerin kentlilerle kaynaşması – sosyal bütünleşme –, onların kent içindeki "yaygın eğitim" yoluyla da gelişmelerini tamamlamaları; kentlilerin ise üniversitenin eğitim ve entelektüel ortamından ve kütüphane, oditoryum, spor salonları vb. olanaklarından yararlanmaları olarak sıralanabilmektedir. Buradan anlaşılacak olan, üniversitelerin kent dışında kurulacak olsalar bile kentle ve kentliyle yoğun bir ilişkide bulunmalarının gerekliliğidir.

1933'te gerçekleşen "Uluslararası Mimari Kongresi" C.I.A.M.' (Congres Internationoux Architects Moderne) da alınan kararlar ile üniversite kampüslerinin kent dışındaki büyük araziler üzerine kurulmasına hız verilmiştir. C.I.A.M. Atina anlaşması kararları doğrultusunda yapılan ilk kampüs, Le Corbusier'nin 1936'da tasarlamış olduğu Brezilya Üniversite Kenti (Cite Universitaire du Bresil) 'dir (Şekil 2.3) (Kortan 1981).

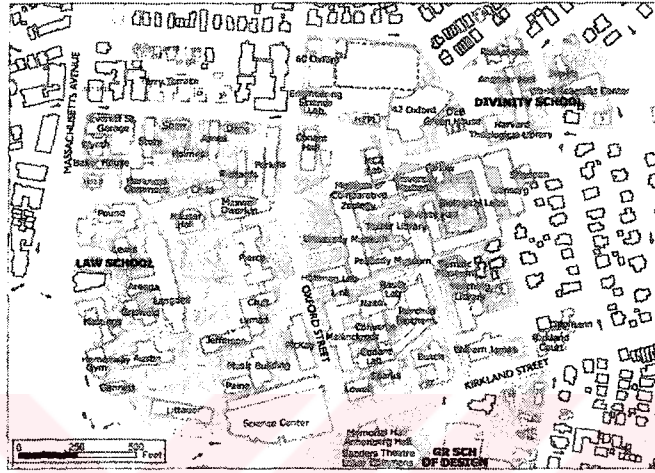
Şekil 2.3. Brezilya Üniversite Kenti (Cite Universitaire du Bresil) Planı (Le Corbusier ve Kent 2002)

Avrupa'daki değişimlerden etkilenecek gelişim gösteren ve kendine bir sistem kuran Amerikan Üniversiteleri yerleşim biçim evreleri ise şöyledir. Koloni döneminde Amerikan yükseköğretim sisteminin temelini, öğrenci ve öğretim üyelerinin beraber yaşadığı, çalıştığı düzenli ve disiplinli sisteme sahip olan İngiliz üniversiteleri oluşturmuştur. Koloni dönemi başında İngiliz modelinden sapma yapılmamış fakat bu sistem baz alınırken Amerikan yükseköğretimi kendisine bir biçim geliştirmiştir. İngiltere'deki gibi sadece eğitim amaçlı akademik mekânlar değil yurt, yemekhane, rekreasyonel hizmetlerin yanı sıra tek bir yapı yerine yapılar topluluğu tasarımına ağırlık verilmiştir (Turner 1984).

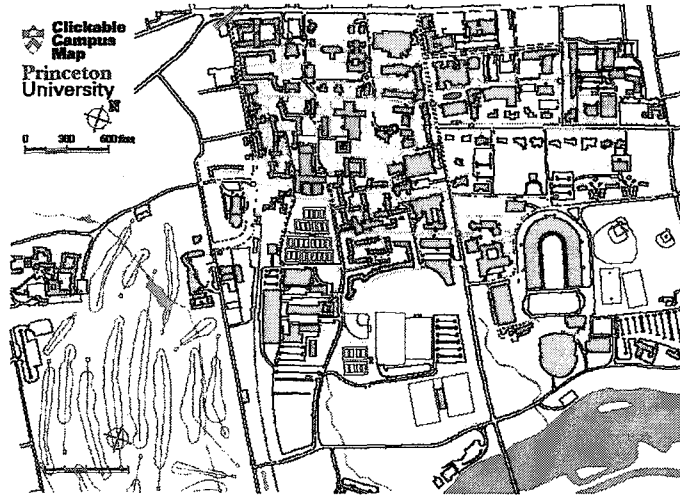
Koloni devrinden sonra planlama anlayışına farklı bir biçimde yaklaşmış ve kent dışında kırsal bölgelere üniversiteler kurulmuştur. Bundan sonraki dönemde üniversitelerin mimarisinde klasik Yunan ve Gotik mimari akımlarının etkisi görülmüştür. İç savaşa kadar süren bu dönemde ve iç savaş öncesinde ekonomik problemler nedeniyle peyzaj düzenlemeleri lüks sayılmış ve bu sorun kırsal alanın getirdiği görsel zenginliğin avantajıyla çözülmeye çalışılmıştır (Dober 1963).

Kuzey Amerika'nın en eski yüksek öğretim kurumu olan Harvard Koleji Şekil 2.4'te de görüldüğü gibi kamuya açık parklarda doğayla iç içe, bir arada planlanmıştır. Amerika'da Harvard'dan sonra kurulan üniversiteler de üç kenarlı

dikdörtgen şemayı uygulamış, binaların etrafında geniş yeşil alanlar bırakma eğilimi artmıştır. Kampüs kavramının ilk olarak kullanıldığı Princeton Üniversitesi de 1746 yılında şehir dışında geniş bir park içinde kurulmuştur (Şekil 2.5)(Karakaş 1999).

Şekil 2.4. Harvard Üniversitesi vaziyet planı (web adresi 1)

Şekil 2.5. Princeton Üniversitesi kampüs planı (web adresi 2)

II. Dünya Savaşı'ndan sonra ise modern binaların yapılmaya başlamasıyla serbest form planları önem kazanmış ve her üniversite tek başına gelişiminde bir karakter kazanmıştır (Turner 1984).

Şehirlerin günlük yaşam trafiğinden geriye çekilerek doğaya yakınlaşan, kendi iç komününü oluşturmaya çalışan, mikrokosm kent olarak da tanımlanan kampüsler giderek Amerika'da bir planlama geleneği halini almıştır (Karakas 1999).

Amerikan kolej ve üniversiteleri İngiltere'deki örnekleri gibi sadece sınıflara ya da diğer akademik mekânlara değil; ayrıca yurtlara, yemekhanelere ve rekreasyonel oluşumlara da ihtiyaç duymuşlardır. Bu durum da mimarın işini tekil binalar tasarlamaktan çok bütün bir toplum yaratmak ölçüsüne taşımaktadır (Turner 1984).

Avrupalı benzerlerinden farklı bir gelişme gösteren Amerikan kampüs yerleşkeleri, İngiliz modellerin etkisinden bağımsız olarak harekete geçmişlerdir. Binalar kompozisyonel bir düzen içinde yan yana tasarlanmışlardır. Dikdörtgensel araziler temel plan tipolojisi olarak görülmüş ve kampüslerin en önemli kullanım alanları dikdörtgen arazilerin kısa kenarları üzerinde tasarlanmıştır (Zengel 1998). Üniversite kenti olarak şehrin dışında tasarlanan Amerikan kampüslerinde ana fikir; merkezi bir meydan, bu meydanın etrafında konumlanan kütüphane, oditoryum, kafeterya, öğrenci birliği ile bu merkezin dışında yer alan eğitim fonksiyonlarının tasarlanmasıdır (Turner 1984).

“Kampüs” sözcüğü, Amerikan üniversitesinin diğerlerinden ayrılan özellikleriyle beraber, onun kendi kendine yetebilen bir toplum olarak bütünlüğünü ve eğitim ile sosyal ideallerin mimari ifadesini de içermektedir (Turner 1984).

Üniversite kampüslerinin kent dışında planlanmalarının başlıca nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Modern teknolojinin zorunlu kıldığı uzmanlaşma, çok sayıda öğretim üyesinin birlikte çalışmasını gerektirdiğinden, gelişip genişlemiş büyük bir topluluk halinde bulunmak da çağdaş bilim düzeyinin bir zorunluluğu haline gelmiştir. Bu nedenle bilim bölümleri arasındaki dağılmayı önlemek, diğer taraftan araştırmada ortak çalışma için gerekli optimal hacimleri yaratmak ve böylece akademik eğitimde araştırmanın çok yönlü ve bütüncül olma niteliğini öğrencilere etkili bir şekilde göstermek, onlara bilimsel çalışmalarında yön verme ve kişisel olarak özel ilgilendikleri

konuları inceleme bakımından her yönü ile açık bulunacak bir üniversite planlama gereği (Çınar 1998),

2. Yeni fakülte ve yüksek okulların açılması, öğrenci sayısındaki artışın getirdiği büyüme ve gelişme için üniversitenin ihtiyacına cevap verebilecek yeni binalara kent içinde yer bulunamaması (Erkman 1990),
3. İletişim araçlarının, telefon, teleks, telefaks, bilgisayar terminalleri vb. biçimlerde gelişerek birimler arasında hızlı bir haberleşme ve bilgi akışı sağlaması, ayrıca hızlı tren, metro, otobüs, otomobil gibi ulaşım araçları ile yol şebekelerinin gelişmesi (Erkman 1990),
4. Ülkelerince ve yöneticilerince, büyük araziler üzerinde ve geniş alanlarda en gelişmiş teknolojilerle donatılmış şekilde inşa edilmiş bir prestij sembolü olarak görülmeleri de, üniversitelerin kampüslerinin kent dışında planlanmasına etken olmuştur (Erkman 1990).

Ancak üniversite kampüslerinin kent dışındaki oluşumunun bazı sakıncaları zamanla ortaya çıkmıştır. Kurulma yerindeki toplumun sosyal, ekonomik, teknik ve kültürel gelişimine katkıda bulunması beklenen ve amaçlanan üniversiteler, çevrelerinden yalıtıldıkları zaman bu fonksiyonlarını yerine getiremeyeceklerdir. Bu yüzden üniversite kampüsleri kurulurken, yakınında buldukları kent ile sıkı ve çok yönlü bir ilişki içinde olmaları sağlanmalıdır.

Kent içi üniversitelerin toplumsal açıdan, halk – aydın, halk – öğrenci iletişimi gibi olumlu yönlerinin büyük kent dışı üniversitelerinde de sağlanması konusunda, kampüs dokusunun öğrenci yaşantısına, kişisel ve toplumsal açılardan tatminkâr bir ortam yaratmakla kalmaması, kent halkının da kampüs yaşantısına katılma olanaklarının yaratılması gereğinin üzerinde durulmalıdır (Çınar 1998).

Üniversitelerin kent dışında planlanmasının sakıncalı taraflarının yanında birçok da olumlu yönü bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak:

1. Yeni ve teknolojik bakımdan ileri mekânlarda öğretim ve araştırma yapabilme imkânları,
2. Gelişebilme, büyüyebilme olanakları,
3. Bilim dalları ve disiplinler arası iletişim kolaylığı,
4. Kampüs içinde ulaşım kolaylığı,

5. Ortak tesisleri yoğun kullanabilme imkânları sayılabilir (Erkman 1990).

Bu bölüme kadar dünyadaki üniversitelerin tarihsel ve fiziksel gelişmeleri içinde “kampüs” kavramına nasıl ulaşıldığı kısaca sunulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın devamında “kampüs” kavramının, Türkiye’deki üniversitelerin tarihsel gelişim sürecindeki yeri açıklanmaya çalışılacaktır.

2.3. Türkiye’de Kurulan Üniversitelerde Kampüs Kavramının Gelişim Süreci

Anadolu’da üniversitenin temellerini oluşturan eğitim kurumları olan medreseler İslamiyet’in ortaya çıkışından bu yana, dine ve ilime ait bilgilerin verildiği kuruluşlar olarak Anadolu’da cumhuriyetin kuruluşuna kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir.

“Belirli bir döneme kadar, medreselerin açık avlulu bir tip olarak ortaya çıktığı ve orta avlusu kubbeyle örtülü olan kapalı medreselerin, açık avlulu tipin bir varyantı olarak geliştiği sanılırdı. Ancak bu gün dört eyvanlı, ortası kubbeyle örtülü Orta Asya evleri, kapalı medresenin Orta Asya’da gelişip yayıldığı göstermekte ve medreselerin ölçüsü ve avlu boyutları o çağın teknik imkânlarıyla bir kubbe ile örtülmeyecek kadar büyüdüğü zaman kubbeden vazgeçildiği düşünülmektedir” (Çınar 1998).

Türklerin Anadolu’ya gelişlerinden (1071) sonra Anadolu’da yayılan medreselerin, Selçuklular döneminde plan tiplerine göre açık avlulu veya kapalı avlulu olmak üzere ikiye ayrıldıkları görülmektedir. Kapalı avlulu Selçuk Medreseleri birden dörde kadar eyvanlı olup, açık avlularda ise genellikle dört eyvanlı düzen bulunmaktadır. Malzeme açısından bakıldığında ise moloz, taş, tuğla ve kesme taş kullanıldığı görülmektedir (Çınar 1998).

Anadolu Selçuklularının ve Beylikleri’nin Anadolu’da kurdukları medreseler, üniversite düzeyinde olmasa bile ülkemizde kurulmuş olan ilk yüksek öğretim kuruluşlarıdır. Bunların zaman içinde, yanlarındaki cami, kütüphane, şifahane ve bazen de hamam ile birlikte “külliye” adı verilen kompleksleri oluşturdukları da görülmektedir (Karataş 1996).

Medreselerde Osmanlı Dönemi incelendiğinde, sözü edilen külliye adı altındaki kompleksler halinde inşa edildikleri ortaya çıkmaktadır. Edirne’de 1400’lerde kurulmuş olan Beyazıd II. Külliyesi kendi içinde yeterli bir kompleks oluşturmuştur. Bu kompleksin, plan bazında bakıldığında günümüz çağdaş üniversite kampüslerinin başlangıç şeması olarak görülmesi de mümkündür (Kortan 1981).

Yeni bilimlerin okutulduğu medreseler, zamanla felsefe, matematik ve tıp gibi derslerin programdan çıkarılmasıyla, Şer’i İlimlerin okutulduğu birer dini öğrenim kurumu halini almış, zaman içinde yeteneksiz ve bilgisiz müderrisler, kadılar, din görevlileri, hoca ve devlet memurları yetiştirmişlerdir. Bu durum padişahları ve yönetimi olumsuz yönde etkilemiş; medreselerde bağınaz bir yaklaşım ve zihniyet görülmüş ve medreseler 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren bozulmaya başlamışlardır. Medreselerde görülen bu bozulma ve gerilme nedeniyle, mühendislik, fizik, kimya ve tıp alanlarında doğan eğitim boşluğunu doldurmak ve devletin ihtiyaç duyduğu elemanları yetiştirmek üzere XVIII. Yüzyıldan başlayarak yeni yüksek öğretim kurumları açılmaya başlanmıştır (Karakaş 1999).

Medreselerin ıslahı için 1577’den başlamak üzere bir dizi ferman yayımlanmış ve tasarı hazırlanmıştır. Bir yandan bu tip iyileştirmeler planlanırken, diğer yandan da Osmanlı medrese tarihinde modernleşme döneminin başlangıç tarihi olarak alınan 1773’ten itibaren batı tipi yüksek öğretim kurumları kurulmaya başlamıştır. Böylece medreseden üniversiteye gelinmiştir ancak; bu medresenin geliştirilip dönüştürülerek, bir medrese geleneği sürecinde varılan bir sonuç olmamıştır. Medrese terk edilerek üniversiteye gelinmiştir (web adresi 5).

“Türkiye’de çok kişi medreseleri. üniversitelerin ilk evresi kurumlar olarak kabul etmektedir. Oysa medrese üniversite değildir. Osmanlı’da üniversite karşılığı olarak "darülfünun" sözcüğü kullanılmıştır. Bunun böyle olduğu, darülfünun açıldıktan sonra da medreselerin açık olmasından bellidir. Medreseler 1924 yılında Tevhid- i Tedrisat yasasıyla kapatılmıştır. Medrese kapatıldıktan sonra darülfünun açılmış değildir. Yükseköğretim Kurulu (YÖK) da üniversite tarihinin başlangıcını darülfünun olarak görmektedir”(Hatiboğlu, 2000).

1800’lere gelinceye kadar Osmanlıların eğitim kurumlarında hiçbir gelişme görülmemiştir. III. Selim’den itibaren ise eğitim toplumun değişmesinde rol oynayacak bağımsız bir etken olarak değerlendirilmeye başlanmış, bu tutum cumhuriyet dönemine de aktarılmıştır (Çınar, 1998).

Bu dönemde, 1773'ten Tanzimat'a (1839) kadar askeri amaçlı yüksek öğretim kurumları açılmıştır. Mühendishane-i Bahri Hümayun (1773), 1793'te Mühendishane-i Berr-i Hümayun (inşaat mühendisliği) ve Tıbbiye (Tıphane-i Amire, 1828) ile 1834'te kurulan Harp Okulu bunlardandır. Tanzimat'tan 1933'e kadar idari amaçlı yüksek öğretim kurumlarının açıldığı görülmektedir. 1859'da açılan Mülkiye Mektebinden sonra, bu dönemdeki en önemli gelişme olan, üniversite düzeyindeki ilk yüksek öğretim kurumu Darülfünun 1863'te kurulmuştur. Bundan sonra Darülfünunun açılıp kapanmaları süregelmiştir (web adresi). Türkiye'de üniversitelerin kent toplumu ile olan ilişkilerine baktığımızda, önümüzde duran ilk örnek Darülfünun'dur. Bu kurumun kapatılma nedenlerinden biri toplumdaki tamamen kopuk bir düzen içinde işleyişi ve toplumla ilişkiye girmeyişidir (Karakas 1999).

1900'de açılan Darülfünunun en önemli özelliği, bu açılıştan sonra kapatılmamış olması ve günümüze değin sürmesidir. O nedenle Türkiye'de üniversite tarihini gerçekte bugünden başlatmak gerekir. 1933 Üniversite Devrimi'yle adı İstanbul Üniversitesi olmuş ve yeniden kurulmuştur. Bunu, 1944'te İstanbul Teknik Üniversitesi izlemiş, iki üniversite de 1946'ya dek özerk olmayan dönem yaşamıştır. 1946'da yürürlüğe giren Üniversiteler Kanunu ile Ankara Üniversitesi kurulmuştur. Türkiye'nin açılışı özerk başlayan ilk üniversitesi budur. Böylece Türkiye 1950 yılına, yeni siyasal iktidara (DP), üç özerk üniversiteyle girmiştir (Hatiboğlu 2000).

12 Mart 1971 tarihinde komutanlar "Toplumsal gelişme ekonomik gelişmeyi geçti" savıyla yönetime el koymuşlardır. Amaç, 1960 Devrimi ile ülkede gelişen özgürlük ortamını daraltmaktır. Bunun için de ilk önce anayasaya ve üniversiteler yasasına el atmışlardır. Bütün bu niyetlerine karşın üniversiteden tam anlamıyla özerkliği kaldıramamışlardır. Bunda kamuoyunun baskısı büyük olmuştur. 1971'in anayasa değişikliğinden sonra üniversiteler yasası kökten değiştirilmiştir. Yeni yasa 1750 sayılı ve 7 Temmuz 1973 Resmi Gazete'de "Üniversiteler Kanunu" adı altında yayımlanmıştır. Yasa TBMM'nde 20 Haziran 1973'de kabul edilmiştir. Üniversite için de anayasada yazılı olan idari özerklik sözcüklerini kaldırmışlardır. "Özerk" sözcüğü tamamen kaldırılmadığı için üniversiteler her iki özerkliği koruyabilmişlerdir (Hatiboğlu 2000).

1971 darbecilerinin ulaşamadıkları hedefe her alanda, 12 Eylül Askeri

Darbesinden sonra Kasım 1981'de çıkarılan Yüksek Öğretim Kanunu'yla ulaşılmıştır. Üniversiteler tarihi darbeler tarihi gibi geliştiğinden, bu darbeden de üniversiteler büyük pay almışlardır. Çıkarılan bu kanunla üniversite, akademi ve yüksek okul gibi farklı kurumlar Yüksek Öğretim Kurulu (Y.Ö.K) adı altında birleştirilmiş ve yüksek öğretim kurumları Y.Ö.K' e bağımlı duruma getirilmişlerdir (Çınar 1998).

Bugün, üniversitelerin hepsi, tarihsel geçmişi ile kendi içinde bütünlüğü olan kurumlar değillerdir. Ankara Üniversitesi farklı kuruluş amaçları ve temel birikimleri olan yükseköğrenim kurumlarının bir araya getirilmesiyle oluşturulan üniversite modelinin ilk örneklerinden biridir. İstanbul ve Ankara Üniversiteleri, kendileri üniversite gibi özerk olan fakültelerden, federasyonlardan meydana gelmişlerdir. Üniversitelerin kuruluşundaki bu özellik, yani önce fakülteleri açıp sonra bunları üniversite adı altında toplamak, Türkiye'de üniversitelerin kuruluş biçimleri ile ilgili bir geleneğin başlamasına neden olmuştur. Üniversite eğitiminin toplumun tüm katmanlarındaki gençlere yaygınlaştırılması sanayinin gelişimi ve ülkenin kalkınmasıyla direkt ilişkili olduğundan yaygın ve çok sayıdaki öğrenim kurumu uygun görülmektedir.

Temmuz 1982'de tüm yüksek öğretim kurumları 27 üniversiteye bağlı fakülteler, yüksek okullar ve enstitüler biçiminde yeniden örgütlenmiştir. Türkiye'de 1992 yılında 52'ye ulaşan üniversitelerin sayısı, devlet üniversitelerinin ve özel üniversitelerin de açılmasıyla artmaya devam etmektedir (Çınar 1998).

Yukarıda sözü edilen yaklaşımlar ve politikalar sonucu üniversiteler fiziksel yerleşim olarak kent dışı üniversiteleri, kendileri bir yerleşim biçimi olan kampüsler şeklinde planlanmaya başlamıştır. Bunun diğer bir nedeni ise kent içinde üniversitelerin kurulması ve gelişmesi için yeterli alan bulunmayışı, yer seçimi sorununun olmasıdır. Böylece kent merkezlerinden uzakta kendilerine yetebilecek nitelikte üniversitelerin kurulması gerekliliği doğmuştur. Bu amaçla, çağdaş yaklaşımla değerlendirilen, disiplinler arası ilişkilerin devamlılığını sağlayan, bilim ve kültür ortamı sunan, çevresiyle fiziksel anlamda ilişkileri sağlanmış kampüslerin kurulması gerekliliği ülkemizde de ortaya çıkmıştır.

Üniversitelerin mekânsal oluşumlarının, tek bina ölçeğinden kampüs yerleşkelerine geçme yolunda ilk adım 2. Meşrutiyet'te İttihat ve Terakki Hükümeti

döneminde atılmaya çalışılmıştır. O dönemde Sapanca Gölü çevresinde bir üniversite kenti oluşturulması programlanmıştır. Bu düşünce o günkü kamuoyunda "tuhaf" karşılanınca, girişimden cayılmış ve İstanbul' un Koska semtinde kamulaştırma yapılarak "Darülfünun Mahallesi" kurulması girişimine başlanmıştır. İttihatçılar Koska' da çıkan, yangından sonra bölgede kamulaştırma yapmışlar, ancak İttihat ve Terakki Hükümetleri o günün koşullar içinde Sapanca ve Koska projelerini gerçekleştirme şansını bulamamışlardır (Hatiboğlu, 2000).

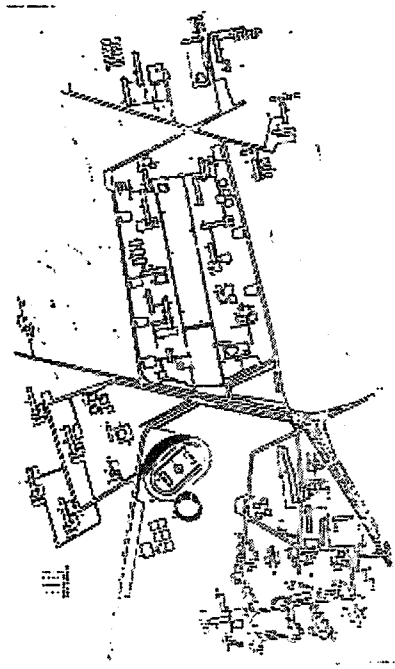
Türkiye'de, Osmanlı'nın son dönemlerinde üniversite için tek binalar görülmektedir. Bunlar kampüs olmamakla beraber Selçuklu ve Osmanlı dönemindeki külliye ve medreselerden sonra gelen "kent üniversitesi"nin ilk örneklerini oluşturmuşlardır (Benli 1998).

1. Ulusal Mimari döneminden sonraki gelişmelerde başlıca yenilik ve değişiklikler; ekonomi, politika, toplum ve kültür alanlarında uygulanmıştır. Dönemin mimarisi de bu yenilik ve değişikliklerden etkilenmiştir. Bu dönemde yabancı mimarlar Türkiye'ye gelmiş ve çalışmışlardır. Türk mimarların bazıları ulusal mimari stilinde binalar tasarlarken bazıları da uluslar arası tarzlardan etkilenmişlerdir (Benli 1998).

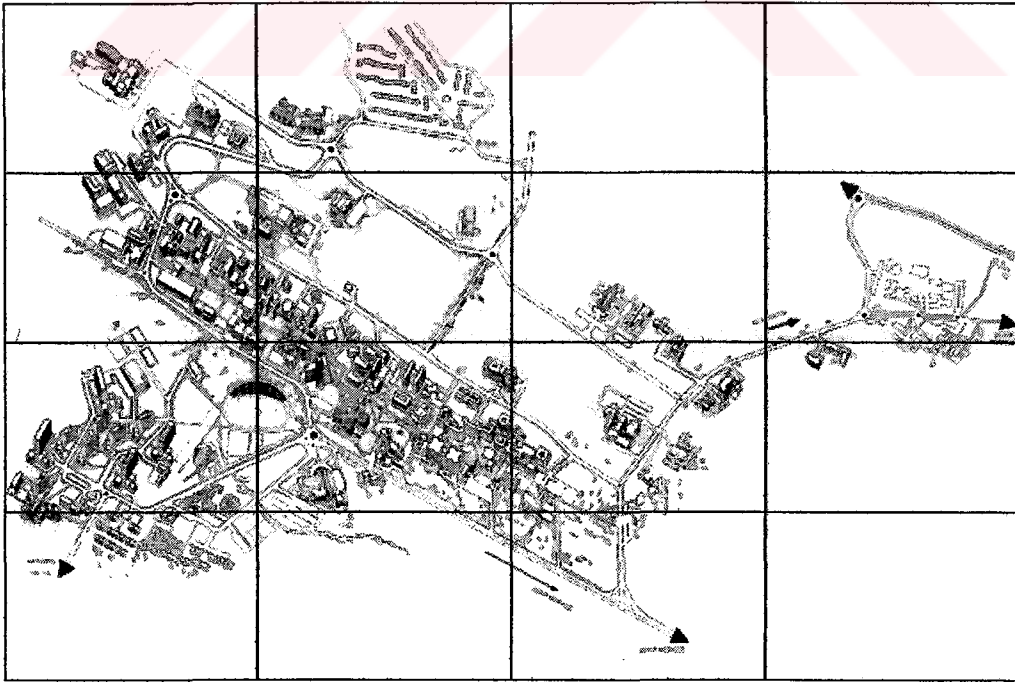
Üniversite kampüs planlaması Türkiye'de 1950 yılının ikinci yarısında başlamış ve birçok kampüs küçük bir kent olarak tasarlanmıştır. Türkiye'de ilk üniversite kampüs planlaması 1956'daki bir yarışma sonucu inşa edilen Erzurum Atatürk Üniversitesi'dir (Şekil 2.6). Bu kampüs çok geniş alan kaplayan vaziyet planı ve iklimle uyumsuzluğu açısından eleştirilmiştir. Üniversite kampüs planlamalarında ikinci örnek ODTÜ (Resim 2.7), üçüncü örnek ise KATÜ olmuştur (Benli 1998).

Aslında İstanbul ve Ankara Üniversitelerinin dağınık yerleşim düzenine karşılık İstanbul Teknik Üniversitesi'nin eski Mühendis Mektebinden kalan oldukça derli toplu ve birbirine yakın binalarda yerleştiği söylenebilir. Ancak bu tasarlanmış kampüs türü bir yerleşme düzeninden çok bir tesadüftür (Payaslıoğlu 1996).

1965 yılında kampüs tasarımında radikal bir değişiklik meydana gelmiştir. Bu dönemde Hacettepe Üniversitesi tasarlanmış ve planlama tipinin birimlerden oluştuğu görülmüştür. Binalar farklı fonksiyonlar organize edebilmek için optimum esneklikle tasarlanmışlardır (Benli 1998).

Şekil 2.6. Erzurum Atatürk Üniversitesi kampüs planı (Benli 1998)

Şekil 2.7. Orta Doğu Teknik Üniversitesi kampüs planı (web adresi 3)

Türkiye' de 1950' li yıllara dek kent üniversitesi modeli tercih edilmiştir. Yani üniversitelerin birimleri kentin değişik yerlerine dağılmıştır, İstanbul, İstanbul Teknik ve Ankara Üniversiteleri bu modele örnek gösterilebilir. 1. Dünya Savaşı döneminde ülkemizde etkileyen Almanya, 2. Dünya savaşıyla yerini Amerika Birleşik Devletleri'ne bırakmıştır. Amerika'nın her alanda ağırlıklı olarak etkili olduğu 1947 sonrası dönemde üniversite de etkilenmiştir. Özellikle 1950'de DP iktidarıyla ABD Türkiye'nin her alanında tam hissedilir olmuştur. Üniversitedeki etkisi bu dönemde kurulan Orta Doğu Teknik Üniversitesi ile Atatürk Üniversitesi'nde görülmüştür. Böylece üniversite tarihinde “özel yasalı üniversiteler” dönemi de başlamıştır. Özel yasa, üniversitenin kuruluşunu sağladığı gibi, üniversitenin yönetimiyle ilgili özel hükümleri de içermektedir. Bunların, kendi yasalarında hüküm yoksa genel yasaya uydıkları görülmektedir. İki üniversitenin de özel yasaları ABD modelini esas almıştır. Bu model daha sonra Hacettepe ve Boğaziçi Üniversitesiyle sürmüş ve Y.Ö.K'le bütün üniversiteleri sarmıştır. Şu anda Türkiye'nin, ekonomide Avrupalı olmak ve Avrupa Birliğine girmek çabasında olduğu eğitim öğretimde ve bilimde, ısrarla ABD modeline benzeme yarışında olduğu görülmektedir. Bu modelin bir özelliği üniversitenin kampüs tipinde ve kent dışında olmasıdır (Hatiboğlu, 2000).

1982'den sonra yani Y.Ö.K döneminde açılan yeni üniversiteler artık kampüs şeklinde planlanmış ve günümüze taşınmıştır. Bugün 53'ü devlet 24'ü vakıf üniversitesi olmak üzere Türkiye'de toplam 77 üniversite bulunmaktadır (web adresi 4).

Buraya kadar kampüs oluşumunun dünyada ve Türkiye'deki fiziksel gelişim süreci açıklanmaya çalışılmıştır. Bundan sonraki kısımda kampüsü oluşturan fiziki elemanlar tanımlanarak kampüs yerleşim sistemleri ele alınacak, önemli özellikleriyle tanımlanacak, olumlu ve olumsuz tarafları ortaya konmaya çalışılacaktır ve ortak kullanım mekânlarının oluşumları açıklanacaktır.

3. ÜNİVERSİTE KAMPÜSLERİ YERLEŞİM SİSTEMLERİ VE ORTAK KULLANIM MEKÂNLARI

Üniversite kampüsleri günümüzde sadece klasik öğrenim görülen dershaneler bütünü olarak görülmemektedir. Üniversiteler; bir toplumun geleceğinin hazırlandığı; karşılıklı olarak bilgilerin aktarıldığı; en önemlisi yeni bilginin üretildiği ve toplum katında yaygınlaştırma modellerinin kurulduğu; o ülkeye aydın, demokrat, sağlıklı, çağdaş, sosyal, çok yönlü idarecinin, politikacının, teknik elemanın ve diğer hizmetliler ordusunun üretildiği fabrikalara benzetilmektedirler (Nuhoglu 1989).

Üniversite kampüs planlaması, küçük bir kent gibi, çeşitli disiplinlerin ve aktivitelerin yer aldığı fiziksel bir yapının yaratılmasıdır. Yüksek öğretim, geçmişleri, yetenekleri ve eğitime dayalı ilgileri birbirinden farklı olan genç insanların birbirleriyle yakın temas içinde birlikte yaşadıkları üniversitelerde barınmaktadır. Herhangi bir ülkedeki yüksek öğretim, o ülkenin gelişimine katkıda bulunan önemli bir faktördür. Üniversiteler, eğitim kurumları olarak öğrencileri mesleki, sosyal ve psikolojik açıdan donatmaktadır. Üniversitede verilen eğitim genç bireyin kimliği için çok önem taşımaktadır. Görsel etkiler, estetik memnuniyet, iyi tasarlanmış bir kampüs planı eğitimin kalitesini arttırmaktadır (Benli 1998).

Kampus tasarımının önemi üzerinde durulurken kampüs planlamasının bileşenleri olan fiziki elemanların oluşumunu gerektiren işlevlerin tanımlanması uygun görülmüştür. Bu işlevlerin gerektirdiği mekânsal oluşumlar kampüs yerleşkelerinde kullanım alanları denilen işlevsel bölgeleri oluşturmaktadır. Kampüs yaşayanlarını bir araya getiren, onlara sosyal bir ilişki ortamı sağlayan ortak kullanım mekânları da bu işlevsel bölgelerin arasında yer almaktadır. Bu sebeple öncelikle işlevler tanımlanarak oluşturdukları işlevsel bölgeler açıklanmış, kampüs yerleşim sistemlerinde bu bölgelerin ilişkileri değerlendirilmiş ve ortak kullanım mekânlarının genel karakteri irdelenmiştir.

3.1. Üniversite Kampüslerinin Fiziki Elemanlarını Oluşturan İşlevler

Le Corbusier 'kampüs' anlamındaki ilk üniversite yerleşkesini planlarken, 1933 yılında Atina'da toplanan Modern Mimari Kongresi'nde alınan kararlara uygun bir şekilde, temel tasarım ve planlama ilkelerini oluşturmuştur (Kortan 1981). Bu kongrede şehirciliğin belli başlı 4 ana işlevi olduğu öngörülmüştür ki bunlar: barınma (konut), çalışma (iş), dinlenme (boş zamanları değerlendirme - rekreasyon) ve ulaşım'dır. Le Corbusier de artık bir üniversite kenti olarak planlayacağı kampüs için bu sınıflandırmayı çalışmasında uyarlamıştır. Bu dört ana işlevin üniversite kampüslerinde mekânsal olarak kullanımlarını sınıflandırmak da mümkündür. (Karaaslan 1979).

3.1.1. Çalışma işlevi

Çalışma üniversitenin temel işlevi olduğundan, eğitime, öğretime, araştırmaya ve yönetime yönelik temel kullanımları oluşturur. Bu bölgenin kendi içinde alt bölümleri olabilmektedir:

- Öğrenci ve öğretim elemanlarının birlikte oldukları ve öğrencilere bilgi, beceri iletiminin yapıldığı mekânlar: derslik, anfi, stüdyo vb.
- Bilgi üretilen, öğrenci ve öğreticiler tarafından kullanılan mekânlar: laboratuvarlar, kütüphane, arşiv, bilgisayar merkezleri vb.
- Bilim dalı, kürsü gibi öğretim elemanlarının günlük çalışma, toplantı amaçlarına hizmet veren daha kişisel mekânlar.
- Yönetim bölümleri: öğrenci büroları, dekanlık, muhasebe, rektörlük vb (Karaaslan 1979).

Üniversitenin tüm birimlerinin idari olarak bağımlı olduğu rektörlük ve onun alt birimleri, fakültelerin birbirleriyle ve üniversitenin dışarıyla olan ilişkisini

sağlamaktadır. Bu birimin üstlendiği görev halkla ilişkili olmasını ve bütün üniversite mensupları tarafından kullanılmasını gerektirdiğinden yerleşim sistemlerinde kampüs yerleşkelerinin merkezinde yer alması tercih edilmektedir.

3.1.2. Barınma işlevi

Üniversite kampüslerinin kentlerden uzak olmaları nedeniyle gerek öğrenciler, gerek öğretim üyeleri gerekse idari personel için barınma sorunu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle öğrenciler için yurtlara, akademik ve idari personel için de lojmanlara ihtiyaç vardır. Kampüsün kente yakın olması durumunda barınma ihtiyacının bir kısmının ya da tümünün kent tarafından karşılanabileceği düşünülebilir (Karaaslan 1979).

3.1.3. Dinlenme işlevi

Kampüsteki disiplinlerin ortak uygulayacakları eylemlerdir. Bunların bir kısmı eğitim ve idari amaçlı (kütüphane, bilgi işlem merkezi, rektörlük) olabilecekleri gibi, bir kısmı da rekreatif amaçlı (spor tesisleri, kültür merkezi, açık alanlar) olabilmektedirler (Erkman 1990).

3.1.4. Ulaşım işlevi

Kampüslerdeki kullanımları birbirine bağlayan motorlu ve yaya ulaşımı ile kampüsü kente bağlayan ulaşım sisteminin çözülmesi, kampüsün mekânsal oluşumunda önemli rol oynar (Karaaslan 1979).

İşlevsel olarak, kampüs yolları taşıt trafiğini kampüsün giriş ve çıkış noktalarından kampüsün çeşitli farklı yerlerine taşımaktadır. En ağır yük öncelikle park alanlarında, binaların servis girişlerinde ve yolcu indirme-bindirme noktalarında

olmaktadır. Kampüs yolları servis ve acil durum araçları için geçiş sağlarken içeride de kampüs ve halk ulaşımına olanak vermektedirler (Dober 2000).

Kentsel yerleşimler tarihi süreçte incelendiği zaman yaklaşık 800 m çapındaki bir daire içine oturan kentler ve yerleşmelerin, yaya olarak dolaşan insanlara optimum hizmetler verdiğini göstermektedir. Bu tip yerleşimlerde, insanların söz konusu olan mesafeyi rahatlıkla ve kabul edilebilir bir zaman süresinde (yaklaşık 12 dakika) yürüyebildikleri, diğer insanlar ve kentin öğeleriyle (meydanlar, yapılar, vb.) olumlu ilişkiler kurabildikleri görülmektedir (Kortan 1981).

Söz konusu olan yerleşim “kampüs” olduğu zaman da yayaların hareketine dayalı bir ulaşım – dolaşım sistemi -yayalar kampüsü- tanımlaması önem kazanmaktadır. Yayalar kampüsü anlayışının önemli bir yönü, disiplinler arası ilişkilere dayalı bir eğitim yapmayı ve ders aralarını oluşturan 10–15 dakikalık süreler içinde (800–1000 m.lik mesafe) istenildiği yere yürüyebilme olanağını sağlayan ölçekte olmasıdır. Adı geçen “yayalar kampüsü” düzenlemesinde yaya ve taşıt trafiğinin birbirinden ayrılması da önem taşımaktadır. Böylece yaya dolaşımı kesintisiz olabilmekte, patika yol oluşumu engellenebilmektedir (Önder ve ark. 1998).

Günümüzde planlanan Türk üniversitelerinin çoğunda gelişim planları yayalar için ideal ulaşım standartlarını aşmaktadır. Ana fonksiyon grupları arasındaki ve merkez ile kampüsün en uzak noktası arasındaki mesafenin arttığı böyle durumlarda, yönelme ve mekânın algılanması problemleri ortaya çıkmaktadır. Kampüste yaşayanlar kampüslerinde yön duygularını kaybettiklerinde, etraflarındaki olanaklarla da ilişki kuramamaktadırlar. Başka bir deyişle, etraflarında olup bitenden haberdar olamamakta, sosyal bir çevreden mahrum kalmakta ve farklı fakülteden olan insanlarla ilişki kurabilme olanağı bulamamaktadırlar.

Kampüs yürüyüş yollarında günde defalarca yürüyenler, bir yerden bir yere giderlerken fonksiyonel, elverişli, güvenli, güzel ve coşturucu tasarım tecrübelerini yaşamayı hak etmektedirler. Merkez kampüste yaya yolları düz, bağlantılı, devamlı ve taşıt tarafından kesilmemiş olmalıdır.

3.2. Üniversite Kampüslerinde Kullanım Alanları

Kampüs yerleşkeleri bir önceki bölümde anlatılan işlevlerin gerektirdiği fiziki elemanlardan oluşmaktadır. Bu fiziki elemanlar kampüste yaşayanların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçları doğrultusunda ortaya çıkmışlardır. Kampüste yer alan işlevler mekânsal bazı oluşumlara ihtiyaç duyarlar. İşte bu mekânsal oluşumlar kampüste kullanım alanlarını oluşturmaktadır.

Modernleşme döneminden sonra üniversite kampüslerindeki mekân kullanımları bölgeleme (zoning) ölçütleriyle açıklanmaktadır (Zengel 1998). Le Corbusier'in kent planlamalarında kullandığı bölgeleme(zoning) kavramı, üniversite kampüslerine de uyarlanabilmektedir. Zira üniversitelerin kent dışına taşınarak uygun alanlara yerleşmeleriyle, bir kentin sunabileceği tüm olanakları sunabilmesi, kendine yeterli olabilmesi, tüm gerekli işlevleri içermesi gerekliliği, kentsel yerleşim özellikleriyle paralellik göstermektedir (Öner 1999). Bu ölçütlere göre üniversite kampüslerindeki işlevleri, akademik bölge, ortak kullanımlar bölgesi, barınma bölgesi ve ulaşım sistemi olmak üzere dört ana bölge altında toplamak mümkündür (Karaaslan 1979).

3.2.1. Akademik bölge

Bu bölgede eğitim ve öğretime hizmet eden fakülteler; laboratuvar ve derslikler, amfi ve yönetim mekânlarından oluşur (Öner 1999). Akademik birimlerin planlanmasında yapısal farklılıklar bu birimlerin fonksiyonlarına göre anlaşılmaktadır. Akademik aktiviteler akademik personel ofisleri, dershaneler, laboratuvar ve stüdyolar olmak üzere 3 bina grubu içinde ele alınmaktadır. Akademik dokuda binanın ortak kullanımı planlanabilmektedir. Bu, tekrarı beraberinde getirmektedir ancak standardizasyon, prefabrikasyon ve kolay işçiliğe dayalı olan strüktürel sistem tekrarı maliyeti düşürmektedir. Aynı zamanda inşa süresi kısaltmakta ve büyüme düzenlerini de kolaylaştırmaktadır (Zengel 1998).

3.2.2. Barınma bölgesi

Özellikle kent dışı kampüslerde, idari personel, öğretim elemanları ve öğrencilerin barınmaları için düzenlenmiş bir bölgedir (Turcan 1996). Barınma bölgesi için mekân gereksinimleri; öğrenci yurtlarının ve akademik ve idari personelin barınma ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir. Öğrenci yurtlarının sosyal aktivitelere ve akademik bölgeye yakın planlanması tavsiye edilmektedir (Zengel 1998).

3.2.3. Ortak kullanımlar bölgesi

Kampüsteki disiplinlerin ortak kullanacakları mekânların yer aldığı bölgedir. Bunların bir kısmı yönetim ve eğitim amaçlı olabilecekleri gibi, bir kısmı da rekreatif amaçlıdır (Turcan 1996):

- Yönetim binası, konferans salonu, bilgi işlem merkezi, kütüphane ve mediko-sosyal gibi yönetim ve eğitim amaçlı mekânlardan oluşan bölge: Bu mekânlar genellikle kampüs yerleşimlerinde girişte konumlanmışlardır ve kampüs için sembolik bir eleman oluşturacak olan bir bölge yaratmaktadırlar. Mimari tasarım anlamında taşıyacağı farklılık ve çeşitlilik yönetim merkezinin (rektörlük) başlıca bileşenleri olmaktadır (Zengel 1998).
- Menza, kafeterya, spor ve oyun alanları gibi rekreatif mekânların oluşturduğu bölge: Kampüsler yüksek yoğunlukta bir nüfus barındırmaktadırlar. Rekreatif kullanım için mekân gereksinimleri genellikle ana yaya yolu üzerinde merkezlenmişlerdir. Sosyal, kültürel faaliyetlerin ve spor aktivitelerinin çekim noktaları bu alanda konumlanmaktadır. Bütün rekreatif kullanımları bir noktada toplamaktansa kampüs arazisi üzerinde farklı alanlarda kullanılmak üzere

dağıtmak kullanım açısından daha sağlıklı olmaktadır (Zengel 1998).

3.2.4. Ulaşım sistemi

Araç ve yaya ulaşımını sağlayan ulaşım ağı bu sistemi oluşturur (Karakaş 1999). Üniversitelerde dolaşım sistemleri yaya ve taşıt olmak üzere iki ayrı elemana hizmet vermektedir. Bu elemanlar, onları birbirlerinden bağımsız kılacak, kampüsü bütünleştirecek ve yayalara araç trafiği ile engellenmeyecek bir dolaşım sağlayacak bir sisteme ihtiyaç duymaktadırlar. Bu sistem kampüsün bileşenleri arasında birincil ve ikincil yaya yolları oluşturmalıdır. Bu bağlantılar yayaları anlaşılabilir, güzel, engelsiz kanallar içinde yönlendirmelidirler (Praeger Publishers 1971).

Kampüs yolları, kampüs planının yapılandırılmasındaki en önemli bileşenlerdir. İskelet nasıl insan vücudunu şekle sokuyorsa, kampüs yolları da kampüs tasarımını yapılandırmak için kullanılabilirler. Yollar, kampüs şemasına hâkim olmamalı ancak hizmet etmelidir. Kampüs yolları dikkatlice konumlandırıldıklarında, iyi tasarlandıklarında, görsel olarak ilginç ve bilgi verici bir sıra izleyerek yayıldıklarında yararlı kampüs peyzaj elemanları olarak algılanabilmektedirler. Yollar, onlara bir yerden bir başka yere giden en kısa ve en ucuz yol olarak muamele edildiğinde, planlamada anlaşılır olmadıklarında, yaya yollarıyla sıklıkla kesiştiklerinde güvenlik tehlikeye atılmakta ve yollar elverişli hareket karşısında engel ve görsel olarak da kötü bir etki haline gelmektedirler (Dober 2000).

Kampüs tasarımlarında uygun ve hızlı bir dolaşım sağlanması için ana trafik yollarının yaya yollarından ayrılması önerilmektedir. Yaya dolaşımı araç trafiğinden ayrıldığı zaman, fakültelerin birbirleriyle olan ilişkileri güçlenmektedir. Farklı disiplinler arası ilişkiler oluşabilmektedir. Dolaşım ağlarında bir hiyerarşi sağlanmaktadır. Bütün fakülteleri araç yollarıyla birbirine bağlamak için akademik binalar etrafında bir dolaşım bağlantısı gerekmektedir. Bu araç yolları bina yakınlarına park edebilme imkânı için “cul-de-sac” (çıkamaz) yollarla yaya yollarına bağlanmaktadır. Hiyerarşik düzende dışarıdan dolaşan araç bağlantısı ana trafik

yolunu, “cul-de-sac” (çıkılmaz) yollar ise ikincil yolları oluşturmaktadırlar (Benli 1998).

Kullanım alanlarının tanımlanmasından sonra bu mekânların birbirleriyle kurulması gereken ilişkileri değerlendirildiğinde; kampüsteki farklı bilim dallarına ait mekânların akademik bölge adı altında aynı bölgede toplanması, bilimler arası ilişkilerin sağlanabilmesi açısından doğru bir yaklaşım olarak görülmektedir. Gününü akademik bölgede yoğun bir eğitim faaliyeti içinde geçiren insanlar, yurtların ve lojmanların yer aldığı barınma bölgesinde daha sakin ve diğerlerinden farklı bir çevre düzeni içine gireceklerdir; bu çevre ölçeği ve yaşantısı, onları monoton ve mekanik yaşamdan çıkarıp fiziksel ve ruhsal açıdan dinlendirecek, yenileyecektir. Ortak kullanım bölgesinin ise gerek barınma, gerekse akademik bölge tarafından kolay ulaşılabilir ve etkin olması gerekliliği açıktır.

Kampüslerin, değişik işlevleri barındıran kompleksler oluşu ve bu işlevler arası ilişkilerin aksaksız yürütülebilmesi ihtiyacı kampüs yerleşmelerinin sistematik bir düzen içinde ele alınmasını gerektirmektedir (Erkman, 1990). Planlamada gerekli olan bu sistematik düzenler çeşitlilik arz ederek kampüs yerleşim sistemleri adı altında sınıflandırılmışlardır.

3.3. Üniversite Kampüsleri Yerleşim Sistemleri

Üniversitelerin şehirden ayrılmaları, ihtiyaç duydukları ve daha önce şehirden karşılanan pek çok işlevi de beraberlerinde götürmelerini zorunlu kılmıştır. Böylece kampüsler, şehirsiz işlevleri bünyelerinde bulunduran üniversite kentlerine dönüşmeye başlamıştır. Artık üniversite kenti ölçeğine taşınan kampüs yerleşkelerinin planlanmalarında da ilkelerin belirlenmesi gereği doğmuştur. Bu çalışmada, bu ilkeler incelenen kullanım alanlarının birbirleriyle olan ilişkilerini sağlamak noktasında büyük önem taşımaktadır.

Planlama aşamasında alınan kararlar doğrultusunda belirlenecek yerleşme sistemlerinin seçiminde çeşitli faktörler etkili olmaktadır. Bunlardan birkaçı:

- Arazinin yapısı,
- Teknolojinin düzeyi,

- İklim verileri,
- Nüfus,
- Eğitimin türü, olarak belirlenebilir (Erkman 1990).

Bu faktörlerden sadece birinin göz önüne alınarak kampüs büyüme tipine ve buna bağlı olarak yerleşme sistemi seçimine karar verilmesi söz konusu değildir. Doğanın daha az zedelenmesi, doğayla iç içe olma, daha insancıl bir çevre yaratma, sosyal ilişkinin arttırılması, alt yapı giderlerinin azaltılması, günün belirli saatlerinde yoğun kullanma veya gün boyu kullanım, yaya ulaşım mesafeleri, ekonomi v.b. gibi ana fikirler doğrultusunda, bugüne kadar birbirinden değişik çevreler oluşturulduğu görülmektedir. Bunların bir kısmı mimarların önermeleri sonucu ortaya çıkarken, bir kısmı da çeşitli bilimsel araştırmalar sonucu oluşmaktadır (Çınar 1998).

Üniversitenin büyümesi ve gelişmesine cevap verebilecek etkili bir yerleşim planı hazırlayabilmek sınırları olan bir tasarım problemidir. Birçok seçenek üretilebilmeli ve üniversitenin büyüme ve gelişme süreci içinde önceden görülemeyen etkileri karşılayabilmek için bu seçeneklerin sayısı büyüme gerçekleştiğinde arttırılmalıdır. Tasarlama sürecinde bina kullanımlarıyla ilgili geniş bir esneklik sağlanmalıdır. Bu esnek ve açık alanlar, öğretimin önceden görülemeyen aktiviteleri için bir gereklilik olarak görülmektedir (Briggs 1967).

Kampüs yerleşkeleri işlevsel olarak çeşitlilik arz eden bir niteliğe sahip olduklarından kent özelliği taşımaktadırlar. Sözü edilen bu işlev grupları:

- Eğitim ve öğretim işlevleri (fakülte binaları, derslikler, laboratuvarlar, ...)
- Araştırma işlevleri (araştırma laboratuvarları, kütüphaneler, ...)
- İdari işlevler (rektörlük, dekanlıklar, ...)
- Barınma işlevi (öğrenci yurtları, lojmanlar, ...)
- Sosyal – kültürel işlevler (kongre merkezleri, kafeterya, yemekhane, alışveriş ve eğlence merkezleri, spor merkezleri, açık / kapalı oyun alanları ve rekreasyon alanları, ...)
- Sağlığa yönelik işlevler (sağlık birimleri)
- Yardımcı işlevler (teknik servisler, ısıtma, vs.) olarak sıralanabilmektedir (Aydın 2003).

Kampüslerin değişik işlevleri barındıran çeşitli birimlerden oluşması ve bu işlevler arası ilişkilerin bir aksaklığa uğramadan yürütülebilmesi kampüs

yerleşmelerinin sistematik bir düzen içinde ele alınmasını, programlanmasını, planlanmasını ve projelendirilmesini gerektirmektedir (Begeç 2002).

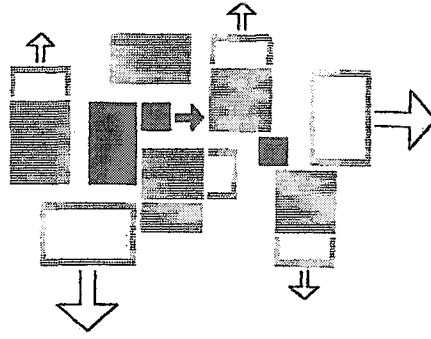
Kampüs planlamasında bugüne kadar uygulanan örnekler incelendiğinde, yukarıda sözü edilen kampüs içi işlevlerin organizasyonunu düzenleyecek, kampüsün büyüme biçimini ve yönlerini belirleyecek başlıca altı sistem geliştirildiği görülmektedir. Bu sistemler;

- Yaygın tip yerleşme sistemi,
- Merkezi tip yerleşme sistemi,
- Moleküler tip yerleşme sistemi,
- Şebeke yerleşme sistemi,
- Haç tipi yerleşme sistemi,
- Lineer tip yerleşme sistemi, olarak adlandırılmışlardır (Linde 1971).

Yerleşim sistemlerinin incelenmesi, bu çalışmada örneklem alanın tanıtılması, incelenmesi ve tasarım ana fikirlerinin ortaya konulabilmesi için önem taşımaktadır. Bu bölümde, sistemlerin genel tanımları yapılırken, şematik olarak yerleşim özellikleri örneklenecek ve bölüm sonunda değerlendirmeleri yapılacaktır.

3.3.1. Yaygın tip yerleşim sistemi

Genel olarak bakıldığında, seyrek bir bina yoğunluğu içeren doğal bir park içerisinde tekil bina gruplarının topografyadan fazla etkilenmeden, rastlantısal bir biçimde dağılımı en belirgin özelliğidir. Akademi bölge ve barınma bölgesi, ortak kullanımlar bölgesi etrafında bir dağılım göstermektedir. Burada merkezleştirilmiş organizasyon şeması karakteristik bir özelliktir; merkez kütüphane, merkez yönetim, konferans salonu merkezi gibi yaklaşımlar buna örnek olarak gösterilebilir. Ortak kullanımlar bölgesi büyük boş alanlarla akademik bölgeyi oluşturan bina kümelenmelerinden ayrılmıştır. Yoğunluğun düşük olması nedeniyle, fazla nüfus barındırması gereken durumlarda bir ikinci merkez söz konusu olabilmektedir (ÇINAR 1998). Özellikle birbirinden ayrılmış aktivite bölgeleri, kendi merkezlerine ihtiyaç duyarlar ve bunu oluşturma eğilimindedirler (Şekil 3.1)(Erkman 1990).

Şekil 3.1. Yaygın tip yerleşim şeması (Begeç 2002)

Kampüse ait ortak tesisler ana merkez ya da merkezlerde toplanmış olmasına rağmen, arazinin büyüklüğünün, yapı ve yapı gruplarının birbirinden uzak yerleştirilmiş olmasının iç ulaşım ağının çözümünü güçleştirdiği görülmektedir. Buna bağlı olarak üniversite kapasitesi iç ulaşım yaya olarak düşünüldüğünde 5000 öğrenci, taşıt ulaşımı söz konusu olduğunda ise daha fazladır (Yekrek 1999). Fakülteler arasındaki mesafelerin yürüme sınırları içinde olması istendiğinde öğrenci sayısı 5000'in üzerine çıkmamalıdır (Çınar 1998).

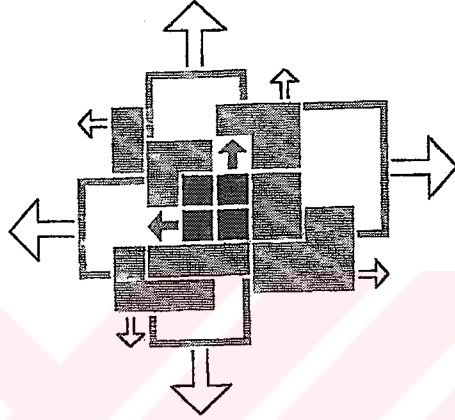
Rastgele bir yerleşimin gözlenmesi nitelsiz bir ulaşım ağının varlığına neden olduğundan bu sorunun aşılması için iyi bir ulaşım ağı ve peyzaj çözümlenmesi gerekmektedir (Aydın 2003).

Bu tipte büyüme boşluk doldurma şeklinde olmaktadır. Aynı anda pek çok yöne doğru büyüme olanağı vardır. Mikro ve makro ölçekteki büyüme büyük boş alanlar sayesinde tüm yapı grupları için kolaylıkla sağlanabilir. Üniversite kampüsü, mekânsal bütünlüğüne ancak uzun bir süreç sonunda ulaşabilir. Bunun nedeni ihtiyaç duyulan büyüme ve gelişmeler için, inşaatın ilk aşamasından itibaren arazi içinde geniş ve boş alanların bırakılmasıdır (Yekrek 1999).

3.3.2. Merkezi tip yerleşim sistemi

Merkezi planlı üniversite kampüslerinin en önemli özelliği, yönetim alanları, sosyal alanlar ve ortak tesislerin toplandığı, yapı yoğunluğu yüksek bir merkeze (çekirdek) sahip olmasıdır. Kampüs bu merkez etrafında radyal olarak şekillenir (Şekil 3.2)(Yekrek 1999).

Şekil 3.2. Merkezi tip yerleşim şeması (Begeç 2002)

Yoğun bir doku ve merkez(çekirdek) etrafında içten dışa doğru şekillenen bir organizasyon hâkimdir. En içte bulunan ortak kullanımlar ve akademik merkezin çevresinde eğitim alanları, konaklama alanları spor ve rekreasyon alanları ile teknik servis alanları yer alır. Tüm aktiviteler merkezle kesintisiz ve yoğun bir ilişki içindedirler. Bir ilişki de merkezle bağlantıyı sağlayan ulaşım şemasının önemi büyüktür (Erkman 1990).

Yapısal yoğunluk ve akademik bölgeyi oluşturan binaların radyal yerleşimi nedeniyle, fakülte ve bölümlerin merkezle ve birbirleriyle ilişkileri kuvvetli kurulabilir. Taşıt ulaşımı ve altyapı daha ekonomik çözülebilir (Begeç 2002). Yüksek yapı yoğunluğu ve merkezi organizasyonu nedeniyle bu sistemlerde iç ulaşım ağı yaya ulaşımına uygundur. Bu nedenle kapasite max 5000 öğrenci olarak belirlenmiştir. Taşıt ulaşımı ise kampüsün çevresinden dolaşarak ihtiyacı karşılar (Yekrek1999).

Merkezi kampüsler genel yerleşim karakteri olarak da yüksek yapı yoğunluğuna sahip olduğundan içe dönük bir özellik gösterir ve merkezleriyle olan ilişkilerinin aksine yakın çevreleriyle olan ilişkileri zayıftır (Yekrek 1999). Kentsel alanlara mekânsal ve fonksiyonel geçiş, dışa kapalılık ve ortak kullanımlar bölgesinin merkezi konumu nedeniyle zordur ki bu zorluk yapılar şehir içinde olsa bile geçerlidir. Merkezi yerleşimin konsantrasyonu diğer bölümlere geçiş kademelenmesini güçleştirmektedir (Çınar 1998).

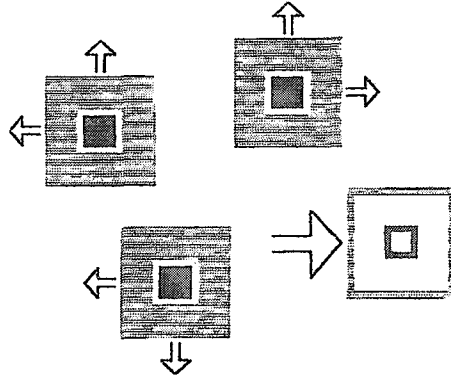
Merkezi tipin gelişme ve büyüme yönünden olumsuzluklar taşıdığı görülmektedir. Yoğunluğun yüksek oluşu ve merkez çevresinin akademik binalarla kuşatılmış olması, merkezin gelişme ve büyümesini kısıtlamaktadır. Büyüme ve gelişme açısından özellikle merkezin (çekirdek) kendi içinde büyüebilmesi için önceden boş alanların bırakılmış olması şarttır. Merkez etrafındaki yapı ve yapı grupları ise dışa doğru büyüebilirler. Üniversite mekânsal bütünlüğünü korumak ve merkezle olan ilişkisini sağlamak zorundadır (Yekrek 1999).

Ekonomik açıdan bakıldığında bu tür üniversite kampüslerinde ilk aşamada merkez inşa edilmek zorunda olduğundan yüksek maliyeti beraberinde getirdiği ve tam kapasite ile de kullanılmadığı görülmektedir. Ancak zamanla diğer alanların da tamamlanmasıyla denge sağlanmaktadır (Erkman 1990).

3.3.3. Moleküler tip yerleşim sistemi

Bu sistemin en önemli özelliği, planlama sistemleri birbirinden farklı, değişik strüktürel ve organizasyonel yapıya sahip birimlerden oluşmasıdır. Bu birimlerin iç yoğunlukları yüksek, genelin yoğunluğu ise dağınıklıktan dolayı düşüktür (Şekil 3.3)(Erkman 1990).

Kampüsün genel organizasyonuna bakıldığında birbirinden bağımsız birimlerden oluştuğu görülür. Her birim kendi içinde, ortak kullanım alanlarının bulunduğu bir çekirdeğe bunun çevresinde oluşan aktivite alanlarına sahiptir (Yekrek 1999).

Şekil 3.3. Moleküler tip yerleşim şeması (Begeç 2002)

Yüksek öğrenim birimlerinde genel ihtiyaç donanımları (ortak kullanımlar), branş birimleri (akademik birimler) ve konut birimleri de mevcuttur. Moleküler tipte, kütüphane, derslikler, yemekhane ve sosyal birimlerdeki donanımlarda desantralize organizasyon formu karakteristiktir. Örneğin; merkez kütüphaneli kütüphane şubeleri, merkezi mutfaklı bölüm yemekhaneleri vb. gibi (Çınar1998).

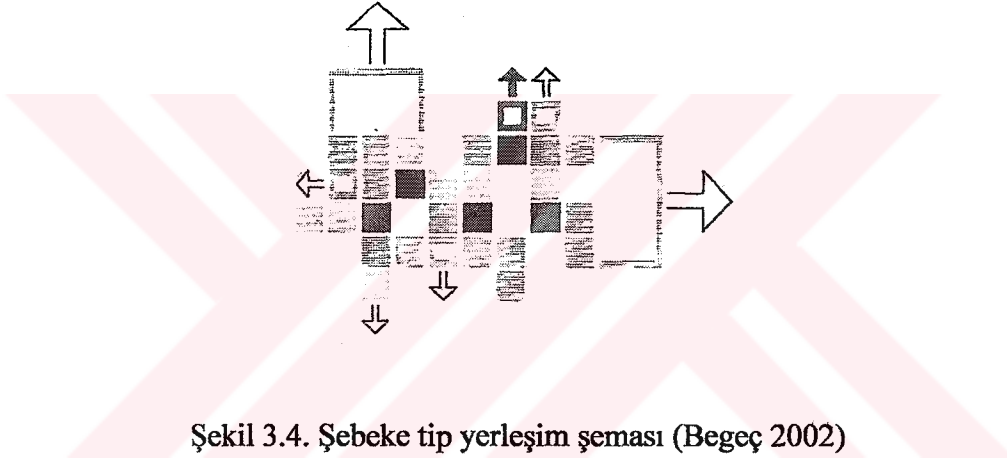
Yüksek okul birimlerinin birbirleriyle fonksiyonel ilişkisi, çekirdekler arasında uygun araç trafiği bağlantısı ve aynı zamanda ortak alanlarla mümkündür. Bu prensip 10000'den fazla mevcutlu büyük üniversitelerin planlanması için geliştirilmiştir. Bu büyüklükteki yüksek okulun bahsedilen birimleri kendi içinde merkezi tip, lineer tip v.b. şeklinde de planlanabilir (Çınar 1998).

Moleküler sistemlerde kampüslerin makro büyümeleri, boş adalarda yeni çekirdeklerin oluşumu ile sağlanır. Mikro büyümeler ise her birimin kendi bünyesinde yapacağı ekler ya da ada içlerindeki yeni binalar biçimindedir (Yekrek 1999).

Ekonomik açıdan bakıldığında ise, sistem kampüs genelinde yaygın bir yerleşmeye sahip olduğundan altyapı maliyeti yüksektir (Begeç 2002).

3.3.4. Şebeke tipi yerleşim sistemi

Şebeke tipi; genel ihtiyaç donanımlarının (ortak kullanım) veya konut donanımının branş bölümlerini (akademik binaları) ağ gibi sarmasının yanında, tüm üniversite fonksiyonlarının yapılaşma bölgesindeki yüksek yoğunluğuyla tanımlanabilir. Bu tip sistemde kampüsü oluşturan tüm aktiviteler, bir ızgara sistemi içinde kesişirler (Şekil 3.4) (Çınar 1998).

Şekil 3.4. Şebeke tip yerleşim şeması (Begeç 2002)

Tüm fonksiyonların birbirini ile kesişmeleri ve aralarında oluşan avlular bu sistemin temelini oluşturur. Avlular sosyal ve kültürel kullanımlar için elverişlidir. Böylece tüm aktiviteleri içine almış büyük bir yapı izlenimi vermektedir (Yekrek 1999).

Yüksek yapısal yoğunluk iç kısımda sadece sabit iç avlulara izin verirken, büyük mekânlı yeşil alan planlaması ancak yapı gruplarının kenarında ve dışında olabilir (Çınar 1998).

Şebeke tipi sistemin, tümüyle birbirine bağlı avlular sistemi etrafındaki binalardan oluşması, arazinin mümkün olduğunca engebesiz olmasını gerektirir. Yoğunluk nedeniyle kampüs içi yaya ulaşımı kolay sağlanırken, otoparklardan iç kısımlara yürüme mesafesi artar (Erkman 1990).

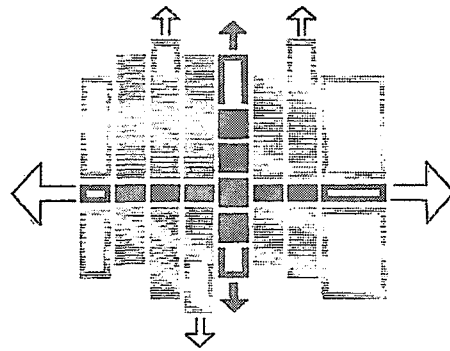
Bu tip planlamada makro büyüme her aşamada yeni birimlerin oluşması şeklinde ızgara sınırları çevresinde olabilmektedir. Yoğunluğu çok olan yapılaşmada bu büyüme ancak dışa doğru olur. Mikro büyümeler ise ızgaranın boş alanlarına(avlulara) bağlıdır. İç kısımlardaki yoğunluğun daha düşük planlanması gelişme imkânlarını artırır (Erkman 1990).

Kampüs bütünlüğünün sağlanması, birimler arası bağlantıların kopmaması ve şebeke sisteminin aksamaması için inşaat safhaları ve yatırım iyi planlanmalıdır (Begeç 2002).

3.3.5. Haç tipi yerleşim sistemi

Akademik bölgeyi oluşturan binalarla, ortak kullanım binaları birbirlerini dik açılarla kesen iki ayrı bant oluşturur. Kural olarak genel ihtiyaç bölümlerinin merkezi bir organizasyon formu vardır. Kampüsün kent ile bağlantısı, yönüne göre bu bantların biri aracılığıyla sağlanabilir. Bu durum yüksek okulun kentsel mekânlara yaklaşmasına müsaade eder. Yüksek okul merkezi hem akademik bölgeden hem de kentsel alanlardan rahatlıkla ulaşılabilir mesafededir (Şekil 3.5)(Erkman 1990).

Merkezde konumlandırılmış ortak kullanıma yönelik mekânlar, mekânsal kurgudan dolayı gelecekte büyümeye imkân tanımayabilir. Bu nedenle, sistem uzun vadeli planlama yaklaşımıyla ele alınmalıdır (Aydın 2003).

Şekil 3.5. Haç tipi yerleşim şeması (Begeç 2002)

Dikkat edilmesi gereken nokta; eğer kampüsün tüm bölümlerine 7–10 dakikada ulaşılması isteniyorsa okulun kapasitesinin 10000–12000 öğrenciyi aşmaması gerekliliğidir (Çınar 1998).

Öğretim, araştırma alanlarında görülebilecek mikro büyümeler ana bantlar arasındaki boşluklarda, makro büyümeler ana bantlar boyunca, ortak tesislerinki ise her iki yönde de oluşabilir. Ancak kampüsün bütünlüğe ulaşması uzun bir zaman alacaktır (Begeç 2002).

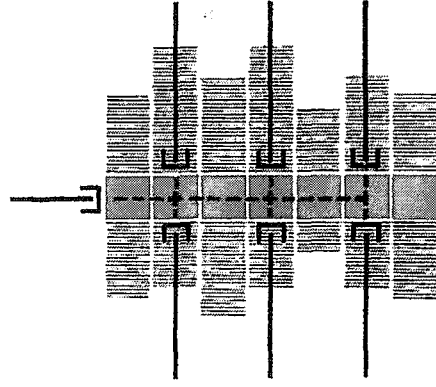
Ekonomik açıdan incelendiğinde ise; ortak tesislerin ilk aşamada inşa edilmesinin, ön yatırımların yükselmesine ve bunların kapasite altında veya dışında kullanılmasına neden olacağı görülmektedir (Erkman 1990).

3.3.6. Lineer tip yerleşim sistemi

Kampüs tasarımında, en basit ve şimdiye kadar en çok tartışılan kentsel sistem lineer planlama üzerine kurulmuştur. Bu sistemde tüm sistem bir çizgi üzerinde yapılandırılmıştır. Bu sistem uygulamalarının çoğunda bu çizgi ana ulaşım aks yönünü oluşturmakta, iki ucu gelecekteki olası eklentiler için açık bırakılmakta ve kampüs aktiviteleri bu aksa dik açılarla bağlanmaktadır. (Brawne 1967).

Lineer tipin uygulandığı yerleşkelerde, ortak kullanımların bant şeklinde yani “lineer” düzenlenmiş bir zonda çözüldüğü ve çift taraflı olarak akademik birim alanlarıyla çevrelendiği görülmektedir. Merkez zonu, küçük bir şehrin tüm ticari ve sosyal aktivitelerinin yer aldığı ana caddesine benzetilebilir. Bu alan içerisinde ortak kullanımların tekil alanlarda, tekil binalarda lokalize edilmiş merkez organizasyonu mümkündür (Şekil 3.6) (Çınar 1998).

Lineer plan şemasının en önemli özelliği omurga olarak da adlandırılabilir doğrusal bir ulaşım hattına sahip olmasıdır. Kentle ve yakın çevresiyle olan ilişkisi, sözü edilen lineer aksın kentle bağlantı kurması ile sağlanır. Bu sayede kentle oldukça yoğun bir ilişki kurabilir (Yekrek 1999).

Şekil 3.6. Lineer tip yerleşim şeması (Begeç, 2002)

Lineer aks kampüs iç ulaşım şemasının da temelini oluşturur. Genellikle yaya ulaşımı olarak düzenlenen bu aks, gerektiğinde yaya ve taşıt ulaşımının aynı ya da farklı kotlarda düzenlenerek işlenmesine imkân vermektedir. Tüm aktivitelere ulaşım bu aksa dik yöndeki 2. derece yaya ya da taşıt yollarıyla son derece uygun bir biçimde ve direkt olarak sağlanmaktadır (Yekrek 1999).

Lineer tipin optimum çözümü, 10 dakikalık teneffüs aralarında hocalara yürüyerek ulaşım imkanı sağlayacak mesafeyle sınırlandırılmasıdır. Bu değer yaklaşık 10000–12000 öğrenci kapasitesidir. Eğer üniversite otobüsü gibi bir ulaşım aracı düşünülüyorsa bu kapasite artırılabilir (Begeç 2002).

Lineer tip için yüksek bir yapı yoğunluğu karakteristiktir. Bu yoğunluk içinde, mikro büyüme, merkezi rahatsız etmeksizin, kenar zonlardaki her yüksek yoğunluklu birimin, ana banta dik yönde genişlemesiyle mümkündür. Buna karşılık kampüs bütün olarak, makro büyüme kademeleriyle çekirdek zon merkez olmak kaydıyla ana bant boyunca iki yana doğru oluşturulabilmektedir (Erkman 1990). Makro büyümenin her kademesi, ortak kullanım zonunun enine kesiti şeklinde, kendi içinde bir fakülte veya bölüm oluşturur. Böylece bu sistem uzun bir süre içinde bütünlüğünü her aşamada koruyarak büyüebilmektedir (Çınar 1998).

Tek taraflı lineer tipin kentsel mekânlara fonksiyonel ve mekânsal bağlantısı, konumu açısından özel bir avantaj taşır. Özelliği; ortak kullanım alanlarının, akademik birimlerin kıyısında yer alması ve kentsel aktivitelerle koordine edilebiliyor olmasıdır. Tek taraflı lineer tip için de çekirdek zonun haddinden fazla

uzaması tehlikesi vardır. Akademik bölgenin mikro büyümesi de sadece tek taraflı olacaktır. Bu yüzden daha önce 10000–12000 olarak söylenen öğrenci sayısı, tek taraflı lineer tip düşünüldüğünde 3000–4000 öğrenci kapasitesine kadar düşmektedir (Çınar 1998).

3.4. Üniversite Yerleşim Sistemlerinde Kullanım Alanlarının Birbirleri İle Olan İlişkileri

Kampüs planlamalarında, kampüsün büyüme biçimini ve yönlerini belirleyecek, kampüsün ana işlevleri arasındaki ilişkileri düzenleyecek yerleşme sistemleri uygulanmaktadır. Bu yerleşme sistemlerinin seçiminde; arazinin yapısı, teknoloji düzeyi, iklim özellikleri, nüfus ve eğitim türü gibi etkenler ile doğayla iç içe olma, sosyal ilişkilerin artırılarak daha yaşanılabilir bir çevre yaratılması, alt yapı giderlerinin azaltılması, gün boyu veya günün belirli saatlerinde yoğun kullanma, yaya ulaşım mesafeleri, ekonomi vb. gibi fikirler etkili olmaktadır (Begeç 2002).

Bu bölümde ele alınan kampüs yerleşim sistemleri; yaygın tip yerleşme sistemi, merkezi tip yerleşme sistemi, moleküler tip yerleşme sistemi, şebeke yerleşme sistemi, haç tipi yerleşme sistemi ve lineer tip yerleşme sistemidir. Bu yerleşim sistemlerinin her birinin olumlu ve olumsuz yönleri olabileceği gibi, her kampüs planlamasının özel koşulları da bu biçimlerden belirli bir tanesinin kullanılmasını gerektirebilmektedir. Bu yerleşim sistemleri üniversiteyi oluşturan fiziki elemanlar göz önünde bulundurularak değerlendirilecek olursa; yerleşim ilkelerinin olumlu ve olumsuz yönleri de ortaya konmuş olacaktır.

3.4.1. Akademik ve idari bölge

Yerleşim sistemleri incelendiğinde akademik ve idari bölgenin birbirinden ayrıldığı sistemlerle karşılaşmak mümkündür. Örneğin; yaygın tip yerleşim sisteminde, idari bölge ortak kullanımlar (sosyal tesisler) bölgesiyle birlikte yer

almakta, akademik bölge bu bölgelerin etrafında gelişim göstermektedir. Bütün yerleşim sistemlerinde idari bölgenin, kullanım kriterlerine uygun olarak merkezde ya da merkeze yakın bir yerde konumlandığı, akademik bölgenin ise idari bölgeyle beraber merkezde (merkezi tip) ya da merkezden dışarı doğru (moleküler, lineer tip, haç ve şebeke tipi) gelişim gösterdiği görülmektedir.

İdari bölge tüm üniversite birimlerinin birbirleriyle ve üniversitenin dışarıyla olan ilişkisini sağlamak görevini üstlendiği için merkezi bir konumda yer alması olumlu bir yaklaşımdır ve bu yaklaşım bütün sistemlerde benimsenmiştir.

Akademik bölgenin merkezde ya da merkeze uzak konumda gelişmesinin farklı açılardan olumsuz yönleri bulunmaktadır. Merkezi tip yerleşim sisteminde, merkezle beraber gelişen akademik bölge yüksek yapı yoğunluğuna sebep olmakta ve büyüme – gelişme açısından planlamaya hiçbir esneklik bırakmamaktadır. Diğer yerleşim sistemlerinde olduğu gibi, idari bölge merkezde, akademik bölge merkez etrafında ve dışı doğru geliştiğinde ise fakültelerin merkezden çok uzak konumlanmaları ve merkezle olan ilişkilerinin zayıflaması tehlikesi doğmaktadır. Örneğin; yaygın tipte gelişimin merkezde konumlanan ortak kullanımlar bölgesinin ve idari bölgenin etrafında gerçekleştiği görülmektedir. Gelişim süreci içerisinde binaların merkezden uzaklaştığı, iç ulaşımın zorlaştığı ve ilişkilerin zayıfladığı görülmektedir.

Kampüs planlaması için bütün sistemlerde, idari bölgenin merkezde konumlandırılması gerekliliği açıktır. Yüksek yapı yoğunluğuna sahip sistemlerde binalar arasında ön planlama aşamasında, büyüme ve gelişme için boşluklar bırakılarak, yapı yoğunluğunun düşük olduğu ve ilişkilerin zayıfladığı sistemlerde ise bırakılan bu boşlukların daha uygun boyutlara çekilerek ideal çözümlere ulaşılması gerekmektedir.

3.4.2. Barınma bölgesi

Barınma bölgesinin içinde bulunan yurtlar ve personel konutlarının bütün sistemlerde akademik ve idari bölgeden ayrı ama kopuk olmayan, ortak kullanım bölgesine (sosyal tesisler) de yakın bir konumda yerleştirilmesinin uygun bulunduğu görülmektedir.

3.4.3. Ortak kullanım bölgesi

Sistemler içinde sosyal tesislerin konumu aynıdır. Sosyal tesisler bir ortak kullanım bölgesi olup, herkes tarafından kullanılabilme durumunda olduğu için idari bölge gibi yerleşimlerin merkezinde ya da merkeze yakın bir yerinde konumlanmaktadır. Ortak kullanım bölgesinde yer alan spor alanları ve yapıları, kafeterya, kütüphane, kültür merkezi, alışveriş merkezi gibi mekânlar merkezde konumlanacakları gibi barınma bölgesine uygun ulaşım ağları ile bağlanmalıdırlar.

3.4.4. Ulaşım sistemi

Yerleşim sistemlerinin ulaşım sistemi açısından değerlendirilmesi yapılırken yaya ve taşıt ulaşımı olarak ayrı ayrı incelenmesi uygun görülmüştür.

3.4.4.1. Yaya ulaşım sistemi

Yaygın ve moleküler tip yerleşim sistemleri gibi arazinin büyük olduğu, yapı ve yapı gruplarının birbirine uzak konumlandırıldığı yerleşimlerde, iç ulaşım ağının çözümlenmesinin zorlaştığı görülmektedir. Yaya ulaşım mesafelerinin uzaması kampüsün tasarlandığı birey sayısını sınırlamaktadır. Kişi sayısının artırılması istendiğinde yaya ulaşımının taşıt ulaşımıyla (ring sistemi) desteklenmesi gerekmektedir.

Diğer yerleşim sistemlerinde (merkezi, lineer tip, haç, şebeke tipi) yapı yoğunluğu yüksek olması yani yapı ve yapı grupların yakın yerleştirilmesi sebebiyle yaya ulaşımının rahat sağlanabildiği ve birimler arası ilişkilerin kuvvetli kurulabildiği görülmektedir.

3.4.4.2. Taşıt ulaşım sistemi

Kampüs yerleşimlerinde yaya-taşıt ulaşımının birbirinden ayrı çözülmüş olması ideal bir çözüm olarak görülmektedir. Yerleşimde iç ulaşımın yaya olarak sağlanması, taşıt ulaşımının ise yerleşimin dışından dolaşarak kampüsü beslemesi uygun bulunmaktadır.

Lineer tip yerleşim sisteminde, kampüsün omurgasını oluşturan aks genel olarak yaya ulaşımı için kullanılmaktadır. Ancak taşıt ulaşımının da aynı aks üzerinden sağlanması gerektiğinde, çözüm farklı kotlarda aranarak yaya-taşıt birbirinden ayrılmaktadır. Haç tipi yerleşim sisteminde de yerleşkeye egemen olan iki aks üzerinde taşıt ulaşımı yaya ulaşımı ile farklı kotlarda sağlanabilmektedir. Bu iki sistemde varolan ana aksların, yerleşimin kentle olan bağlantısını de kurdukları görülmektedir.

Diğer sistemlerde (merkezi, moleküler, yaygın tip, haç, şebeke tipi) taşıt yollarının yerleşimin etrafından dolaşarak yerleşkeyi dıştan beslediği, yerleşimin içine uzanan ve yapılar arasında düzenlenmiş olan otoparklarla sonlanan, yaya ulaşımını kesmeyen yollar olarak tasarlandıkları görülmektedir.

3.5. Üniversite Kampüslerinde Ortak Kullanım Mekânları

Üniversiteler, değişik akademik programlarda eğitim vermenin yanı sıra öğrencilere sosyal bir kimlik veren kurumlardır. Bu durumda kampüs çevresinin fiziksel yapısını oluşturan üniversite yerleşkesi tasarımı ve planlaması bilgi ve sosyalleşme arasındaki ilişkinin beslenmesinde öğrenciler üzerinde önemli rol oynamaktadır (Zengel 1998).

Üniversite tasarımı kendi içinde karmaşık bir planlama sorunu oluşturmakta ve basit analiz ya da sentezlere uyum göstermemektedir. Üniversite planlama problemleri üzerinde karar verme (decision-making) mimari olduğu kadar akademik bir sorumluluk haline gelmektedir (Brawne 1967).

Kampüs tasarımının en önemli bileşenleri binalar, peyzaj unsurları ve dolaşım sistemidir. Kampüs tasarımı olarak adlandırılan aktivite bu bileşenleri yer-hazırlama (placemaking) ve yer-işaretleme (placemaking) eylemleri ile düzenlemektir. *Yer-hazırlama (placemaking)*; bütün tasarımın yapılandırılması, iskeletin tasarlanması, anlaşılır dokusu yani kampüs planıdır. Minimum ölçekte, yer-hazırlama (placemaking) kampüs alan kullanımlarının düzenini ve konumlanmasını, yaya ve araç yollarının, binaların ve otopark ve oyun alanları gibi fonksiyonel açık alanların yerlerinin belirlenmesini, kampüsün çevresi ile arasında kalan arayüzün tanımlanmasını gerektirir. Bu durumda tasarlanan bir plan, belirli tasarımlar için onların programa dayalı, fonksiyonel ve görsel tüm hedefleri gerçekleştirecek bir şema içinde bütünleşebilecekleri bir iskelet görevi görür. *Yer-işaretleme (placemaking)*, yer-hazırlamanın (placemaking) aksine, bir Kampüse kendine ait görsel teklik özelliğini veren belirli fiziksel niteliklerin tanımlanmasını, kavramsallaştırılmasını ve düzenlenmesini kapsamaktadır. Yer-işaretleme (placemaking) elemanları; sınır taşları (landmarks), stil, malzemeler ve peyzaj unsurları olarak sayılabilmektedir (Dober 1992).

Dober (1992)'ye göre kampüs tasarımı kampüs planlama sanatıdır. Bu sanat, yüksek öğretime hizmet veren fiziksel çevreye form, öz, anlam ve zevk veren bazı aşamalarla son noktaya ulaşır. Yaratılan tasarımlar bir mekân hissi verebilirler. Bu tasarımlar ayrıca kurumun amacını, varlığını ve alanını da kullanıcıya iletir. Tasarımlar sembolizmle bir imaj oluşturabilirler. Üniversiteler tüm insani aktiviteleri ve konutları içermektedirler. Her kurum bir planla şekillenmeyi hak etmektedir. Bu planlar her kurumun kendi gerçekliğine, farklılığına ve kavramlarına karşılık vermelidir (Dober 1992).

Üniversiteler konumlarına ve fiziksel yapılarına göre kent üniversiteleri ve kampüs üniversiteleri olarak sınıflanabilmektedirler. Kent üniversiteleri şehrin içinde konumlanmışlardır. Binalar aynı alanda planlanabilmekte ya da şehrin içinde dağılmaktadırlar. Buna karşılık kampüs üniversiteleri; eğitim binaları, sosyal merkezler, kafeteryalar, spor alanı kompleksleri ve konutlar gibi tüm insani gereksinimleri kendi alanında barındırmaktadır (Benli 1998).

Günümüzde de birçok üniversitede eksikliği görülen ancak üniversitelerin en gerekli fiziksel elemanlarından birisi de üniversitedeki tüm kurumların personeli ile

öğrencilerin bir araya gelip fikir alışverişinde bulunacakları mekânlardır (Lynch 1957).

Kampüs yaşayanlarının ortak kullanacakları mekânlar iki ana başlık altında ele alınabilir:

- Eğitim, idari ve temel ihtiyaçları yerine getirme amacıyla kullanılan mekânlar
- Rekreasyon amaçlı mekânlar

3.5.1. Eğitim, İdari ve Temel İhtiyaçlarını Yerine Getirme Amacıyla Kullanacak Mekânlar

Bu grupta yer alan rektörlük binası, yönetim ve sağlık biriminin tasarlanan kampüste merkezi bir konumda yer alması tercih edilmektedir. Üniversitenin başlıca amacı olan bilgi üretimine araç olan mekânlardan birisi de kütüphanedir. Bu mekân da kampüs yaşayanlarının ortak kullanacakları mekânlar arasında bulunmaktadır ve konumu ve ulaşılabilirliği bu açıdan değerlendirilmelidir.

Kampüsün yemek servisi hem öğrenciler hem de personel için temel bir ihtiyaçtır. Kendi kendine yetebilmesi için bir kampüsün yemek birimi olmalıdır. Ortak kullanım mekânlarından sayılan bu mekân, öğrenciler ve akademik personel arasında sosyal bir ilişki yaratacaktır. Bu sebeple bu mekânın kampüs içindeki konumu kadar iç mekân düzenlemeleri de önem taşımaktadır (Benli 1998).

Birinci grupta yer alan ortak kullanım mekânlarının kampüs yerleşkeleri içinde konumlanmaları ve ulaşılabilirlikleri planlama aşamasında göz önünde bulundurulacak en önemli kriterdir. Bu mekânların kampüs içinde kampüsün tüm noktalarından kolay erişilebilecek merkezi bir bölgesinde ve ana ulaşım aksı üzerinde planlanmaları gerekmektedir.

3.5.2. Rekreasyon amaçlı mekânlar

Ortak kullanım mekânlarının diğer grubunu rekreasyon amaçlı mekânlar oluşturmaktadır. İnsanların dinlenme, eğlenme ve boş zamanlarını değerlendirme ihtiyaçları sonucu ortaya çıkan rekreasyon işlevinin mekansal olarak gerektirdiği kullanımları spor tesisleri, kültürel tesisler ve açık ve yeşil alan düzenlemeleri olarak isimlendirmek mümkündür.

3.5.2.1. Spor tesisleri

Stadyum, basketbol, voleybol sahaları, tenis kortları, yüzme havuzları, jimnastik salonları, serbest oyun alanları vb. gibi sportif donatımlardır (Karakaş 1999). Bu alanların planlanmalarında dikkat edilmesi gereken konular şunlardır:

- Yapım maliyetinin belirlenmesi
- Bakım maliyetinin hesaplanması
- Güvenliğin sağlanması
- Teknik olarak yapılabilişinin etüd edilmesi
- Yıl boyu kullanım yoğunluklarının düşünülmesi
- Yer seçiminde ağır trafik gürültü alanlarından uzak olmaları
- İşlerlik açısından sirkülasyon ve otopark sorununun çözümlenmesi
- Kullanılabilirliğin artırılması açısından spor bölgesinin yurt ve lojmanlar bölgesine yakınlığı ve gün boyu kullanıma sahip alanların bazısının eğitim bölgesi içinde dağıtımı
- İnşa edilecek alanda doğal etmenler için sörvey yapılması
- Geleceğe ilişkin gelişmeler göz önünde bulundurularak yapı inşa edilebilme seçeneği olasılıklarının düşünülmesi (Nuhoğlu 1989).

Bu çalışmada kampüs yerleşke özellikleri bazında ele alındığından değerlendirmede yararlanılacak kriterler; yer seçiminde ağır trafik gürültü alanlarından uzak planlanmaları, otopark sorununun çözülmesi, kullanılabilirlik

açısından yurt ve lojmanlar bölgesine yakınlığı ve gün boyu kullanıma sahip bazı alanların da eğitim bölgesi içinde planlanmasıdır.

3.5.2.2. Kültürel tesisler

Sinema, tiyatro, toplantı, konser ve sergi için mekân oluşturan, eğlenme ve dinlenme amaçlı donatımlardır. Bu mekânların tasarımında göz önünde bulundurulması gereken kriterler ise:

- Yapım maliyetinin belirlenmesi
- Yer seçiminde ağır trafik gürültü alanlarından uzak olmaları
- İşlerlik açısından sirkülasyon ve otopark sorununun çözülmesi
- Mekânlarda ideal şartlarda bulunacak olan kişi sayısının ve mekân kapasitesinin tespit edilmesi olarak sayılabilmektedir.

Bu çalışma kapsamında değerlendirilecek kriterler yer seçimi özellikleri ve sirkülasyon ve otopark planlanmasıdır.

3.5.2.3. Açık ve Yeşil Alan Düzenlemeleri

Açık havada gezinti ve dinlenme mekanları oluşturan rekreasyon aktiviteleridir (Karakaş 1999).

Sosyal-kültürel faaliyet yapıları ve alanları ile spor tesisleri, kampüste yaşayanların serbest zamanlarını değerlendirdikleri, aktif rekreasyon yaptıkları, zihinsel ve bedensel gelişmelerini tamamladıkları, kültürel ve bilim ortamının yaratıldığı mekanlardır (Nuhoğlu 1989). Ortak kullanım mekânları aktif pozisyonları ve gürültülü oluşundan dolayı çalışma odaları ve sınıflardan izole edilmeli ama yine de kolay ulaşılabilirlikleri sağlanmalıdır. Binaların ana lobileri, girişleri, dış alanları, ön ve arka bahçeleri de ayrıca yaşayanlar için rekreasyonel alanlardır. Bu açık alanlar toplumun halk yaşamından, daha küçük bir sosyal grubun daha özel olan hayatına doğru önemli psikolojik ve fiziksel bir geçiş sunmaktadır (Marcus ve ark. 1990).

Fonksiyonel merkezler şeklinde tasarlanan sosyalleşme alanlarının kullanımında maksimum performans, minimum ulaşım mesafesiyle elde edilmektedir. Sosyalleşme alanının tek noktada toplandığı durumlarda bu alan kampüsün tüm bölümlerine hizmet veremeyeceği için alt-sosyal merkezler denilen ikincil sosyalleşme alanları eklenmektedir (Zengel 1998).

Yukarıda adı geçen kullanımlardan spor tesisleri ve kültürel tesisler; konumları, kapasiteleri, kampüs içinde kaç tane oldukları ve dağılımları temel alınarak tasarlanırken açık ve yeşil alan düzenlemelerinin değişik peyzaj unsurlarına dayalı oldukları görülmektedir. Bu sebeple dış mekânların daha detaylı incelenmesi uygun görülmüştür.

Keleş (1972); açık alanı “insanın yaşantısını sürdürdüğü, üzerinde yapı bulunan mekânların dışında kalan, ya doğal olarak bırakılmış, ya da tarım ve konut dışı dinlenme amaçlarına ayrılmış kent parçası” olarak; yeşil alanları ise “kent ve kasabalarda insanların dinlenmesine, gezmesine, çocukların oynamasına ayrılan ve bu yerlerin başka kullanımlarca işgal edilmesini önlemek amacıyla kent yönetimleri tarafından düzenlenen gezinti yolu, ağaçlı yol gibi ortak kullanım alanları” olarak tanımlamaktadır.

Karakaş (1999) ise, açık alanları “mülkiyeti kime ait olursa olsun, üzerinde yapı bulunmayan açıklık yerler (su yüzeyleri dâhil)”, yeşil alanları “tarım ve diğer işletme alanları dışında kalan, düzenlemelerle topluma yararlı hale getirilmiş yerler” şeklinde ifade etmektedir.

Binaların yanı sıra kampüs gelişiminin başka yönleri de özen gösterilmeyi hak etmektedirler. Bunların etkili planlanması ve tasarımı, kurumun misyonuna ulaşmasına, çalışmasını ve ününü geliştirmesine, arzu edilen mekan hissini güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Oyun alanları, bahçeler gibi işlevsel açık alanlar da rahatlık, bakım ve görünüş için tasarlanabilmektedir (Dober 1996).

Bir kampüsün kendisi ile halk arasındaki arayüzünün bilinçli bir şekilde ele alınması o kampüsün iyi tasarlandığının bir göstergesidir. İyi binalar, etraflarındaki çevrenin her yönü bilinçli olarak tasarlandığında daha iyi mimari örnekler haline gelmektedirler. Aynı şey kampüs içinde söylenebilmektedir. Uygun peyzaj unsurları kullanılmamış bir kampüs, kampüs olamamaktadır (Dober 1996).

Üniversite kampüslerinde ise yapılar dışında kalan açık alanların önemli bir bölümü yeşil alanlara ayrılmıştır. Kampüslerdeki açık ve yeşil alanlar, kampüsün ulaşım sistemini, sınırlarını, giriş kapılarını, bahçeleri, açık hava oturma alanlarını, spor ve oyun alanlarını, anıt, çeşme ve işaret levhalarını, kampüs mobilyaları ile kampüs alanının doğal özelliklerini (kayalıklar, ormanlık alanlar, küçük göller) içermektedirler (Dober 1992).

Öztan (1968), kentlerdeki açık ve yeşil alanların işlevlerini aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

- Bir kentin fiziksel yönden dengesini sağlar,
- Işık, hava, gürültü ve yaya emniyeti için önemli rolleri vardır,
- Dolaşım için kolaylık sağlar,
- Rekreatyonel amaçlar için düzenlenmiş dış mekân oluşturur,
- Kent içindeki bir insanla çevresi arasında ölçü yönünden denge kurar,
- Mimari elemanlar için yerleşim alanı sağlar,
- Bir kente estetik yönden hizmet eder.

Karakaş (1999)'a göre ise üniversite kenti olarak tanımlanan kampüslerde açık ve yeşil alanların işlevlerini şu şekilde sıralanabilmektedir. Açık ve yeşil alanlar:

- Kampüsün yapılarla olan dengesini sağlar,
- Dolaşım sistemi için gerekli alanı sağlar,
- Kampüste rekreasyon işlevine cevap verecek dış mekan düzenlemesine olanak verir,
- Kampüsün sınırları içinde insanla çevresi arasında denge kurar,
- Kampüsün fiziksel gelişimi için rezerv alanlar sağlar,
- Kampüse estetik açıdan katkıda bulunur.

Açık alanların birçok şekilde değişen gereksinimlere göre çeşitli tanımını yapmak mümkündür. Fakat burada önemli olan mekânların; değişik açık alan tiplerini göstermeleri, öğrenciler ve öğretim elemanları için toplanma ve konuşma mekânlarını yaratması, eğitim yapı ve alanları dışında kalan açık alanların kullanım biçiminin rekreatyonel işlevde olmasıdır. Bu mantıkla kampüslerde açık alanların içermesi gerekli mekânsal işlevleri şöyle özetleyebiliriz:

1. Spor aktivitelerinin yapılacağı alanlar
2. Açık hava tartışma alanları (eğitim amaçlı)

3. Dolaşımı sağlayan mekânlar
4. Oturmayı, dinlenmeyi sağlayan mekânlar
5. Çalışılabilecek sakin mekânlar (Crowe, 1979).

Dış mekân planlamasına yönelik çalışmalarda iklim, topografya, toprak yapısı gibi doğal şartların yanında İNSAN-YAPI özellikleri bütünü de büyük ölçüde önem kazanmaktadır (Öztañ 1970).

Bu noktadan hareketle Öztañ (1970) kampüslerde dış mekân tanımlamasına ilişkin kuramsal hususları maddeler halinde şu şekilde yapmıştır:

1. Kampüste dış mekâna ilişkin işlevlerin ne olduğu açıkça belirtilerek bunlara uygun kullanışlar saptanmalıdır.
2. Kampüs yerleşiminin gerektirdiği belirli işlevlere sahip açık alanların kullanım çinsi ve kullanıcılar için yeterli ölçüde olması gerekir.
3. Açık alanların erişilmesi kolay bir uzaklıkta konumu sağlanmalıdır.
4. Kampüsteki açık alanların belirli yaş gruplarının aktif ve pasif eğlenme-dinlenme gereksinimlerine göre olması düşünölmelidir.
5. Özellikle insan ve yapı yoğunluğunun fazla, arazi değerinin yüksek olduğu yerlerde açık alanlar kullanım açısından çok yönlü ve yıl boyu kullanıma açık yapıda planlanmalıdır.
6. Kendi sınırları içinde fiziksel yönden farklı karakterde görönen değişik tipteki açık alanlar, yerleşimin bütünü için organik özellik göstermelidirler.
7. Açık alanlarda peyzaj planlamasının bölge doğal koşullarına (iklim, topografya, toprak) uygun düzende olması zorunludur.

Kampüslerde yeşil alanları oluşturan bitki örtüsüne de kısaca değinilecek olursa bitki dokusu; görsel olarak yapıların kimlik kazanmasını sağlamakta, eğimli alan stabilizesinde etkili olmakta, güneş ışığı ve rüzgarın etki biçimini değiştirmekte, ayrıca hava kirliliğini önleme toprak nemini ayarlama, erozyon kontrolü, fauna (hayvan varlığı) için yaşam ortamı oluşturma gibi çevre sorunlarının çözümünde etkili olmaktadır (BOOTH, 1983).

Kampüslerde ise bitki dokusunun işlevleri şu amaçları içermektedir:

1. Açık hava toplanma mekânlarının oluşturulması (eğitim amaçlı)
2. Yaya ve motorlu taşıt trafiğinin ayrımı

3. İşlevler arası bariyer oluşturulması
4. Çalışma, dinlenme amaçlı mekânların oluşturulması
5. Kişilerin yönlendirilmesi
6. Vurgulanması istenen öğelerin (giriş kapıları, yapılar, plastik elemanlar) ortaya çıkarılması
7. Üniversite arazisi sınırlarının belirlenmesi
8. Bilim ve eğitim amaçlı bitkilendirme (Botanik Bahçesi, Hayvanat Bahçesi, Araştırma Alanları)
9. Rezerv alanların ağaçlandırılması
10. Rekreasyon amaçlı ağaçlandırma
11. Takdim amaçlı bitkilendirme

Bu işlevleri gereksinimlere göre çeşitlendirmek mümkündür (Nuhoğlu 1989).

Bu çalışmada açık alanları değerlendirme amacıyla ele alınacak kriterler yapı yoğunluğu ve arazi genişliğine göre açık alan kullanımı, açık alanların kolay ulaşılabilirliği ve yıl boyu kullanıma uygun planlanmaları (hakim rüzgardan ve güneş ışığından korunma) olmalıdır.

4. ÖRNEK ALAN ARAŞTIRMASI: S.Ü. ALÂEDDİN KEYKUBAT KAMPÜSÜNÜN ORTAK KULLANIM MEKÂNLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Kampüs kavramının gelişiminin, planlama tiplerinin ve kriterlerinin ve günümüz kampüslerinde bir eksiklik olarak gözlemlenen ortak kullanım mekânlarının incelendiği bu tez çalışmasında örnek olarak yaşanan çevrenin iyileştirilmesi ve gelişimine katkıda bulunacak sonuçlar ortaya konulması amacıyla seçilen Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat kampüsü seçilmiştir. Bu bölümde üniversitenin tarih içinde gelişimi, ilk planlama çalışmaları ve kullanım alanları ele alınacaktır. Değerlendirme bölümünde Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat kampüsü ortak kullanım mekânları çalışmanın 3. bölümünde ele alınan planlama kriterlerine göre değerlendirilecektir. Bu değerlendirme ele alınan kriterlerin somut bir örnek üzerinde incelenmesi bazında önem taşımaktadır.

4.1. Selçuk Üniversitesi'nin Tarihçesi

Konya'da üniversite kavramının gündeme geldiği tarih 1970 yılıdır. Üniversite Kurma ve Yaşatma Derneği'nin faaliyete geçirilmesiyle konu gündeme getirilmiş, Konya halkı ve mahalli idarelerin de katkılarıyla sonuca ulaşılmış ve günümüz Müh. Mim. Fakültesinin nüvesini oluşturan Müh. Mim. Yüksek Okulu açılmıştır. Adı geçen derneğin çabaları ile 1970 – 71 öğretim yılında Çocuk Esirgeme Kurumu'na ait bir binada hizmet vermeye başlayan bu eğitim kurumu, 1971 yılında Konya Devlet Mühendislik Mimarlık Akademisi ismini almıştır.

Gelişimi 1962 yılında kurulan iki kuruma ve Müh. Mim. Yüksek Okulu'na dayanan Selçuk Üniversitesi 1975 yılında 1873 sayılı kanuna istinaden kurulmuş, 1976 – 77 öğretim yılında Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi olmak üzere iki fakülte ile hizmete girmiş ancak üniversite bünyesinde 1982 yılına kadar kayda değer bir gelişme görülmemiştir. Aynı yıl 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ve yeniden

düzenlenen 41 sayılı kanun hükmünde kararname ile hızlı bir gelişme devresine giren Selçuk Üniversitesi'nde ilk olarak Fen ve Edebiyat Fakülteleri birleştirilmiş, Selçuk Eğitim Enstitüsü, Konya Devlet Müh. Mim. Akademisi ve Yüksek İslam Enstitüsü'nün statüleri değiştirilerek fakülte haline getirilmiş ve üniversiteye bağlanmışlardır. 1976 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak açılan Kız Sanat Yüksek Öğretmen Okulu, Kız Sanat Eğitim Yüksek Okulu olarak eğitim fakültesine bağlanmıştır. Aynı yıl Tıp, Ziraat, Veterinerlik Fakülteleri de açılmıştır (Önder ve ark. 1998).

Eğitim kurumlarının mekân düzenlemelerine bakıldığında, ilk kurulan eğitim kurumlarından Selçuk Eğitim Enstitüsü ve Yüksek İslam Enstitüsü'nün Meram'da kendileri için yapılan binalarda eğitim vermeye başladıkları görülmektedir. Ancak daha sonra kurulan fakülteler kent içinde farklı yerlerde başka kurumlara ait geçici binalarda eğitime başlamışlardır. Müh. Mim. Akademisi'nin Çocuk Esirgeme Kurumu'na ait bir binada, daha sonra kurulan Ziraat Fakültesi'nin belediyeye ait barakalarda, Veteriner Fakültesi'nin de Hayvan Sağlık Meslek Lisesi'nde hizmet vermesi bu duruma örnek teşkil etmiştir. Açılan fakülte ve bölüm sayılarının artmasıyla mevcut binalar yetersiz hale gelmiş, tüm fakültelerin bir alan içinde toplanması gereksinimi duyulmuş ve bunun sonucu olarak 1979 yılında hazineye ait arazinin tahsisi ve şahıs arazisinin kamulaştırılmasıyla kent merkezine 20km uzaklıkta Afyon karayolu üzerinde 9200 da'lık bir alan üzerinde kampüs sahası oluşturulmuştur. Bu alana 1997 yılında 6200da'lık bir arazi daha eklenmiştir (Şekil 4.1). Kampüsün yer seçimi, fiziki planlama çalışmaları kuruluş yılları aşamasında TEKSİS proje grubu tarafından yapılmıştır.

4.2. S.Ü. Kampüsü Master Plan Çalışmaları

Projelendirilmesi TEKSİS grubu tarafından üstlenilen üniversitenin planlanmasına öncelikle bir ön çalışma yapılarak başlanmış, bunda fiziksel planlama sürecinde ortaya çıkabilecek aksaklık ve yetersizliklerin önlenmesi amaçlanmıştır. Böylece 1980 yılında 'Kampüs Planlama ve Programlama Araştırması' adıyla bir dizi rapor hazırlanmıştır (Anonim, 1980). Bu ön çalışma sonucunda Selçuk

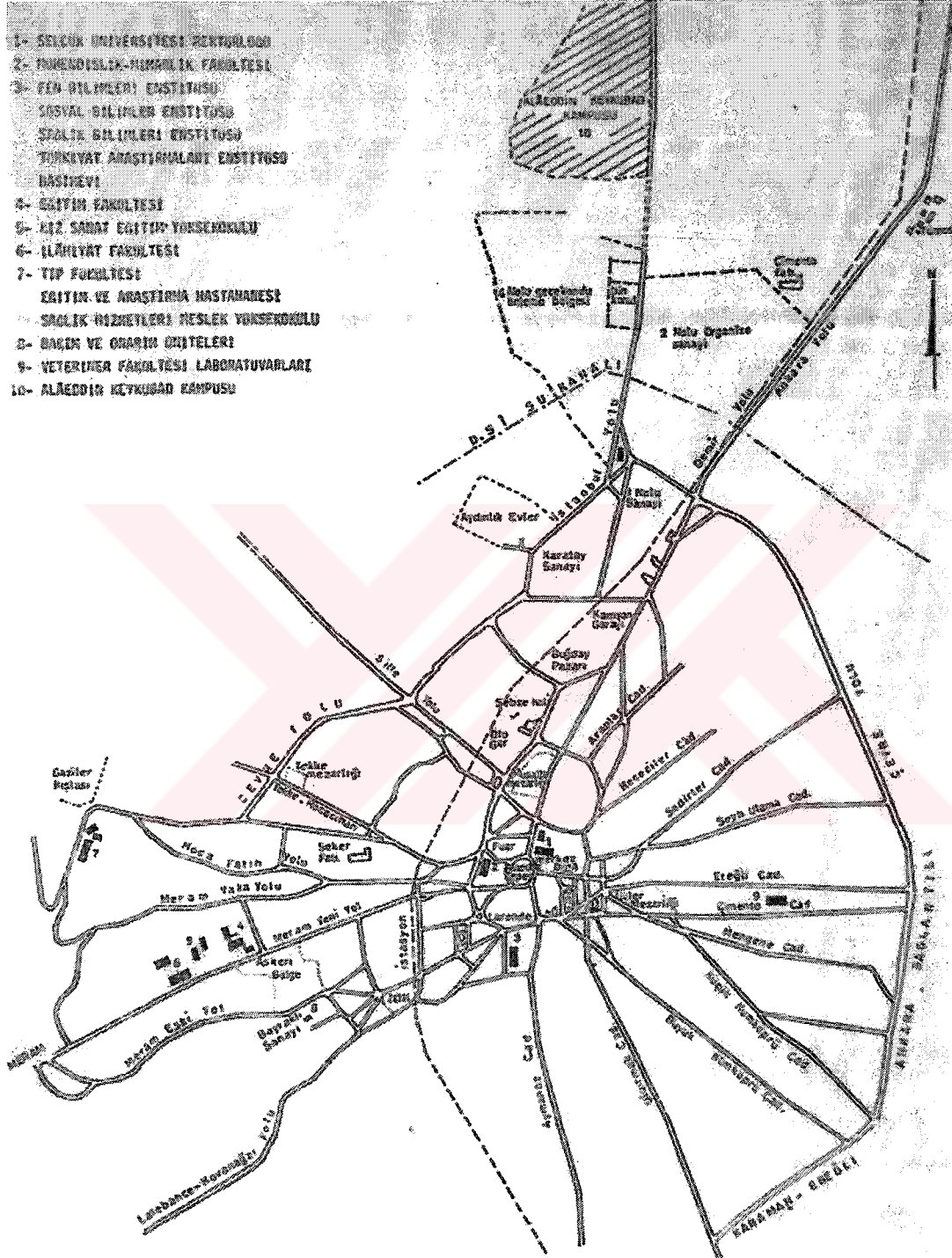

Üniversitesi'nin o gün için var olan ve gelecekteki durumu, kent ile olan ilişkisi ve çevresine sağlayacağı hizmetler tespit edilmiş, bunlar göz önüne alınarak planlama, programlama, yerleşim kriterlerinin belirlenmesi, ihtiyaç programlarının oluşturulması, inşaat sistemlerinin üretilmesi aşamaları için veriler sağlanmıştır.

İlk etap araştırması olan ön çalışmanın devamında 1981 yılında fikir projesi anlamında kampüs alanının ilk genel yerleşme planı hazırlanmıştır (Şekil 4.2). 1/5000 ve 1/2000 ölçekli bu ilk yerleşim planlarında yapılan bazı değişikliklerle 1983 yılında kesin projeler hazırlanmış ve aynı yıl kampüste yapılaşma başlamıştır (Önder ve ark. 1998).

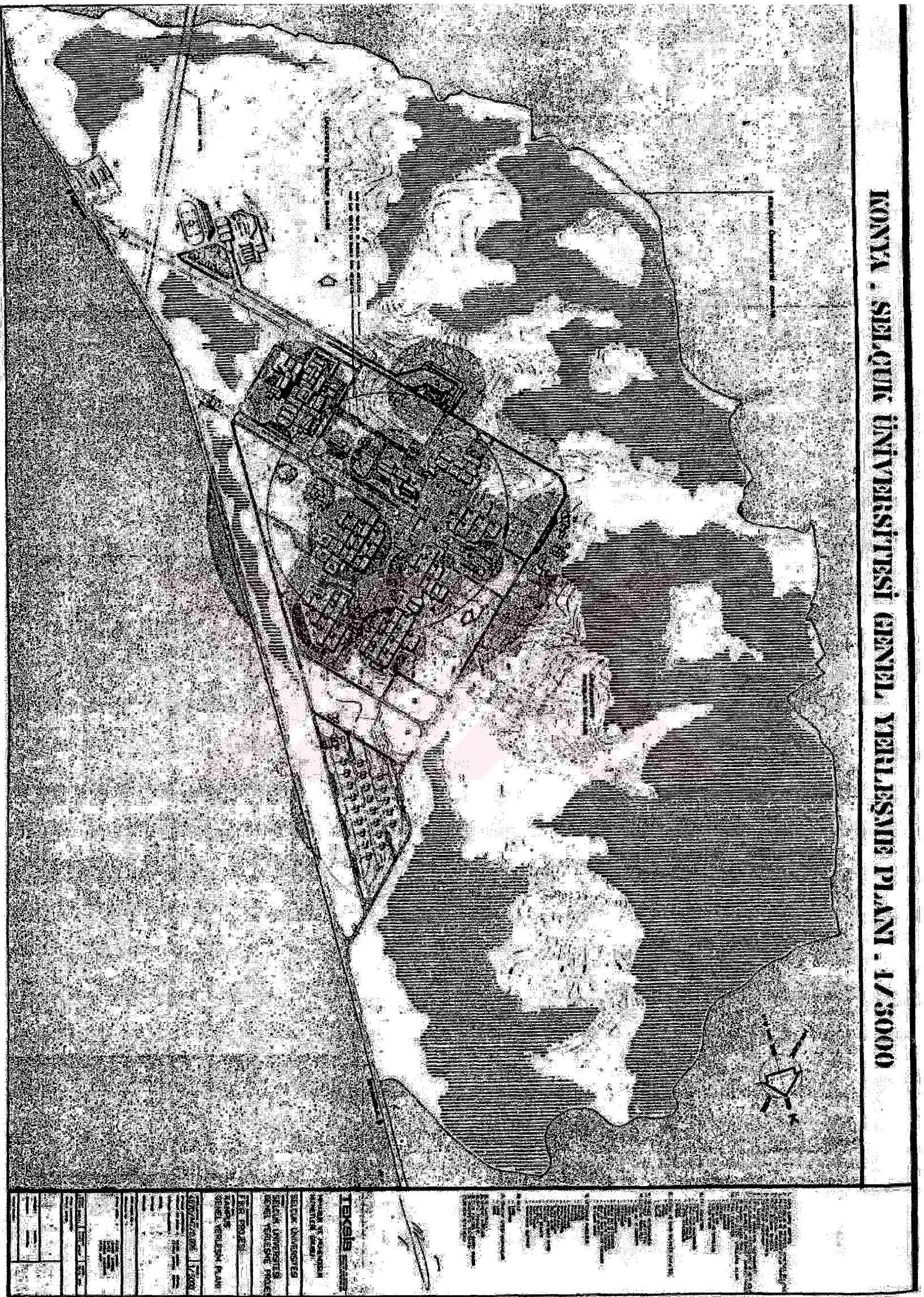
1976–77 yılında öğretime başlayan Selçuk Üniversitesi 1982 yılından sonra bir gelişim sürecine girmiş, bu gelişimin bir sonucu olarak da bir kampüs yerleşkesi oluşturulmuştur. Bu kampüs için 1983 yılında kesin projeler hazırlanmış ve yapılaşma başlamıştır (Şekil 4.3).

Kampüs yerleşim planına bakıldığında, 3. bölümde ayrıntılı bir biçimde ele alınan yaygın tip yerleşim sistemine dayalı yerleşim özelliklerini taşıdığı görülmektedir. Binalar Dış Hekimliği Fakültesi ve Rektörlük bölgesi dışında düşük yoğunlukla, topografyadan etkilenmeden rastlantısal bir biçimde yerleşmektedir. Merkezde konumlandırılmış olan ortak kullanımlar bölgesi (kafeterya, rektörlük, Süleyman Demirel Kültür Merkezi, kütüphane) etrafında akademik bölgenin ve barınma bölgesinin geliştiği görülmektedir (Resim 4.1).

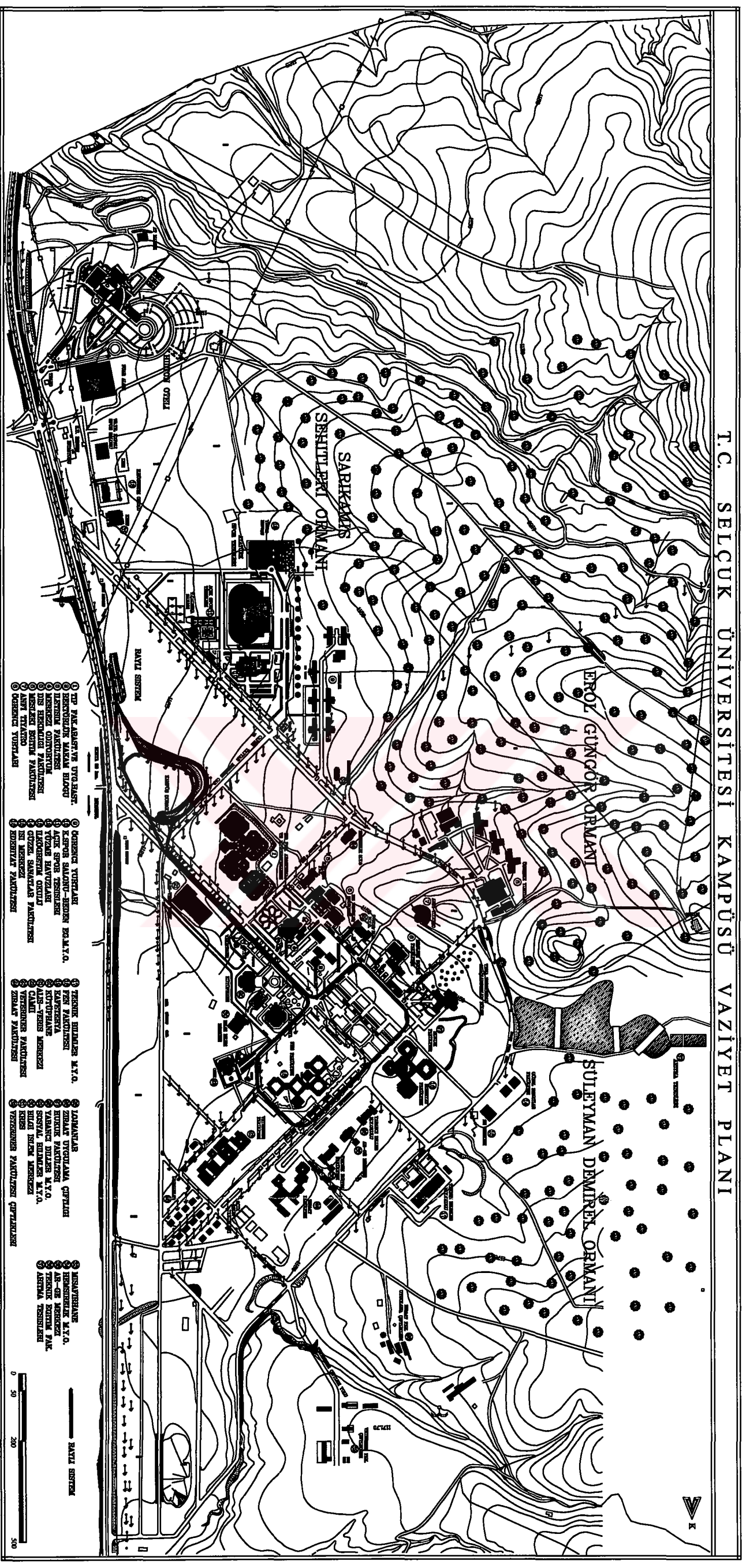
Şekil 4.1. Selçuk Üniversitesi'nin kente olan ilişkisi (Önder ve ark. 1998)

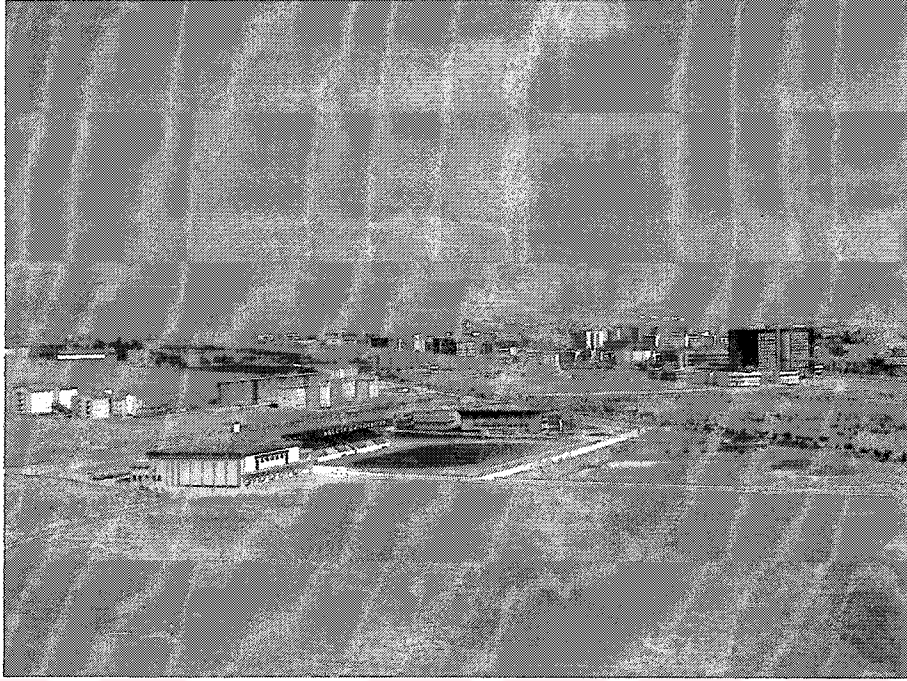

Şekil 4.2. Selçuk Üniversitesi Alaeddin Keykubat Kampüsü Yerleşim Planı Fikir Projesi (Önder ve ark. 1998)

Şekil 4.2. Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat Kampüsü Vaziyet Planı (S. Ü. Yapı İşleri ve Teknik Daire Başkanlığı, 2005)

Resim 4.1. S. Ü. Aleaddin Keykubat Kampüsü genel görünüşü (Orijinal 2005)

4.3. S.Ü. Kampüsü Kullanım Alanlarının İncelenmesi

Selçuk Üniversitesi Kampüsü'nün fiziki elemanları incelendiğinde yerleşmenin Le Corbusier'in bölgeleme kriterlerine uygun olarak geliştiği görülmektedir. Bu nedenle kampüsün yerleşim planını ve gelişme sürecini akademik ve idari, barınma, dinlenme bölgeleri ve ulaşım sistemi olmak üzere dört grup altında değerlendirilmesi ve ulaşım sisteminin bölgeler arası ilişkiler bazında önemli olmasıyla öncelikle ele alınması uygun görülmüştür.

4.3.1. Ulaşım sistemi

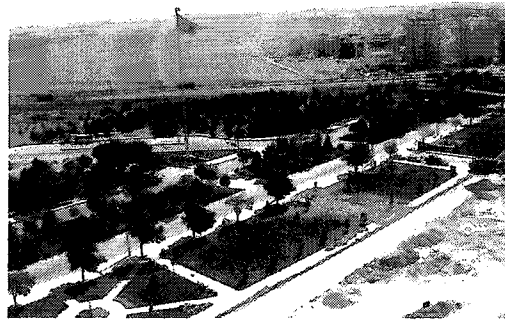
Selçuk Üniversitesi incelendiğinde, lojmanlar ve yurtlar bölgesi ayrı düşünüldüğünde, ilk planlamada kampüsün diğer birimlerinin 750 m çapında bir

daire içine yerleştiği görülmektedir (Ek - 1). Bu durum, yerleşimde yayalar için uygun mesafeler göz önünde bulundurularak uygun ulaşım sisteminin sağlanmaya çalışıldığını göstermektedir. Ancak kampüsün gelişim süreci içerisinde yapılan yeni yurt binalarının, spor alanlarının, Teknik Eğitim ve Güzel Sanatlar Fakültesi binalarının bu çapın dışına çıktığı ve merkeze olan yürüme mesafesinin arttığı görülmektedir.

Yaygın tip yerleşim sisteminde de olduğu gibi Selçuk Üniversitesi'nde de ortak tesislerin merkezde konumlandırılmasına rağmen arazinin genişliği ve yapıların birbirine uzak yerleştirilmiş olması iç ulaşım ağının çözümünü güçleştirmektedir.

Alaeddin Keykubat kampüsünde yaya-taşıt trafiği incelendiğinde, taşıt ulaşımının kampüsün girişinde başlayan ana bir arter üzerinde park ve tören alanına kadar devam ettiği (Resim 4.2.), burada ikiye ayrılarak birinin Veteriner Fakültesi önünden lojmanlar bölgesine, diğerinin de yurtlara devam ederek (Resim 4.3.) bir ring oluşturduğu ve tekrar ana girişe ulaştığı görülmektedir. Yaya ulaşımı ise tören alanına kadar olan arter üzerinde taşıt yolunun yanında ve aynı kotta devam eden kaldırımla sağlanmakta, ancak kafeteryadan Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Veteriner Fakültesi ve lojmanlara ulaşan yolda ve ana duraktan Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu'na giden yol üzerinde kesintisiz bir yaya kaldırımı bulunmamaktadır. Bu yollarda yayalar taşıt yolunun kenarlarını yaya yolu olarak kullanmakta ya da ağaçlandırmaya ayrılmış bölgelerin içinde oluşturdukları patikalardan ulaşımını sağlamaktadırlar (Resim 4.4.).

Resim 4.2. Kampüs girişinden başlayan ana taşıt arteri (Orijinal 2005)

Resim 4.3. Ana taşıt arterinin sonlanarak ikiye ayrıldığı nokta (Orijinal 2005)

Resim 4.4. Kaferterya ile Müh. Mim. Fakültesi arasında yayalar tarafından oluşturulmuş patikalar (Orijinal 2005)

Merkezi duraktan Ziraat Fakültesine doğru açılan yaya çıkışı, geniş bir yaya yolu oluşturarak Müh. Mim. Fakültesi, Veteriner Fakültesi ve Ziraat Fakültesi'ne hizmet verecek şekilde düzenlenmiştir. Oldukça geniş tasarlanan bu yaya yolu ortada ağaçlandırılmış bir alanla bölünmüş ve yolun yan kısımlarında banklarla düzenlemeler yapılmıştır(Resim 4.5.).

Resim 4.5. Merkez durak (solda), merkez duraktan çıkan yaya yolu (sağda) (Orijinal 2005)

Kampüs içinde ulaşımı etkileyen bir başka öge de otopark sistemidir. Rektörlük ve Diş Hekimliği Fakültelerinin giriş cephelerinin ön tarafında (Resim 4.6.), Müh. Mim. Fakültesinin A blok girişi önünde(Resim 4.7.) ve merkez durak etrafında otoların park etmeleri için belirlenmiş alanlar bulunmaktadır. Ayrıca ortak kullanımlar bölgesinde bulunan kütüphane, kafeterya ve Gökkuşuğı etrafında da otopark düzenlemeleri yapılmıştır.

Kampüsün ulaşım sistemi genel olarak değerlendirildiğinde, kampüs girişinden başlayan ana araç arterinin tarifsiz bir noktada ikiye ayrıldığı, burada meydana gelen yolların da geometrik bir karakter taşımadığı görülmektedir. Yaygın tip yerleşim sisteminde olduğu gibi yerleşimi ayrıca dışardan besleyen bir ring sistemi de oluşturulmuştur. Yaya yolları düşünüldüğünde, ana arter yanında uygulanmış kaldırımlar dışında yaya ulaşımı için farklı bir uygulama görülmemektedir.

Resim 4.6. Diş Hekimliği Fakültesi ön cephe girişindeki otopark(Orijinal 2005)

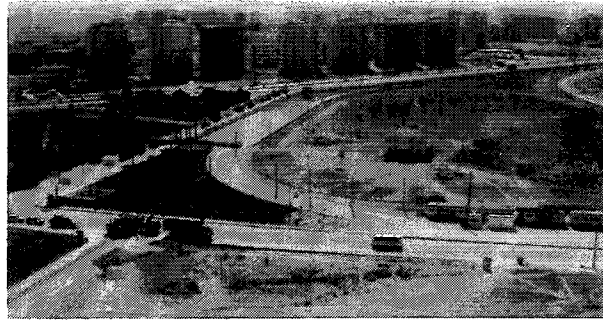
Resim 4.7. Müh. Mim. Fakültesi A blok girişindeki otopark(Orijinal 2005)

Alâeddin Keykubat kampüsü; ana taşıt arteri ile Lineer Yerleşim Sistemi'nin de bazı özelliklerine atıfta bulunmaktadır. Omurga olarak adlandırılabilen doğrusal bir ulaşım hattı lineer plan şemasının en önemli özelliğidir. Kampüsün kent ve yakın çevresiyle olan ilişkisi lineer yerleşim sisteminde olduğu gibi Selçuk Üniversitesi'nde de sözü edilen lineer aksın; kentle bağlantı kurması ile sağlanmaktadır (Resim 4.8). Ancak genelde yaya ulaşımı olarak düzenlenen bu aks örnek olarak seçilen kampüste araç yolu olarak tasarlanmış, yol kenarlarındaki kaldırımlar vasıtasıyla yaya ulaşımı ile desteklenerek yayalar için de ana ulaşım aksı halini almıştır.

Yerleşim sistemlerinde benimsenmiş olan yaya – taşıt yolu ayrımı bu yerleşimde görülmemektedir. Kaldırım olmayan yerlerde yaya – taşıt yol ayrımı yapılmadığı için taşıt yollarının kenarları ya da oluşturulan patikalar kullanılmaktadır. Merkezi duraktan çıkan yaya arteri incelendiğinde; kışın kuzey rüzgârına açık olduğundan soğuk ve buzlu, yazın da yolun geniş olması ve ağaçlandırmanın yetersiz olması sebebiyle sıcak ve bunaltıcı olduğu görülmektedir. Bu sebeple bu yaya arteri yoğun bir şekilde kullanılamamaktadır. Otoparklar değerlendirildiğinde ise; yaygın yerleşim sistemine uygun olarak binalar arasındaki boşluklarda düzenlendikleri ancak, ihtiyaca cevap veremediği ve araçların yol kenarlarına park edildikleri görülmektedir. Kafeterya, alışveriş merkezi (Gökkuşuğu) ve kütüphane için tasarlanan otoparklar da ihtiyaca cevap vermekten uzak olup, yol kenarlarına otoların park etmeleri sonucunu doğurmakta, bu durum da ulaşımı olumsuz yönde etkilemektedir. Yaya - sürücü güvenliği ve ulaşımın sağlıklı bir şekilde işleyebilmesi için; yer seçimi, tasarım ve gölgelendirme açısından otoparkların çözümlenmesi gerekmektedir.

4.3.2. Akademik bölge

Bu bölge adından da anlaşılacağı gibi eğitimin süregeldiği fakülte binalarını ve onun bileşenlerini içermektedir.

Resim 4.8. Kampüs ana taşıt yolunun Konya-Afyon Karayolu ile bağlantısı (Orijinal 2005)

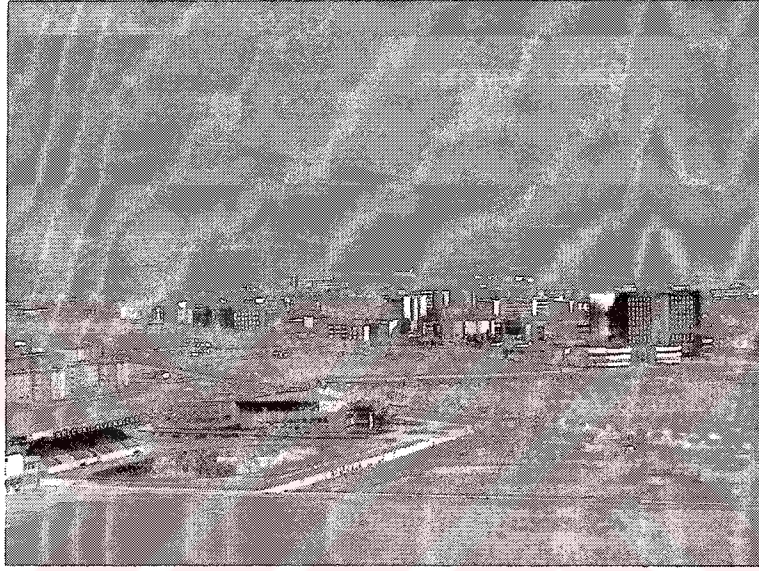
Fakülteler bünyesinde akademik bölgeyi oluşturan öğeler; yönetimle ilgili ofis ve toplantı salonları, derslikler, laboratuvarlar, atölyeler, amfiler, öğretim görevlilerinin odaları olarak sıralanabilmektedir. Alâeddin Keykubat kampüsünde akademik öğelerin bir grup halinde toplandığı, buna bağlı olarak kampüs girişine yakın olarak Tıp Fakültesi Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin, idari bölgenin sol üst tarafında sosyal bilimler eğitim grubunun, sağ tarafında ise fen bilimleri eğitim grubunun konumlandırıldığı görülmektedir (Resim 4.9).

Eğitime yeni başlayan bir yüksek öğretim kurumunun az bir öğrenci sayısı ile öğretime başlayacak olması bir üniversitenin (ya da kampüsün) tamamının bir seferde inşa edilmesini gereksiz kılmaktadır. Ayrıca böyle bir yaklaşım gereksiz bir ekonomik yük de getirecektir. Selçuk Üniversitesi'nin de fiziksel gelişimi zaman içinde gerçekleşmiştir. Selçuk Üniversitesi'nin de yerleşim sistemi olan yaygın tip yerleşim sisteminde olduğu gibi örnek alınan kampüste de mekânsal bütünlüğe zaman içinde ulaşılabacaktır. Başlangıçta kampüste geçici binalarda hizmet vermeye başlayan fakülteler (diş hekimliği, hukuk fakültesi vb.) zaman içinde inşaları tamamlanan kendi binalarına taşınmışlardır (Resim 4.10). Kampüs bünyesinde birçok binanın inşası da halen devam etmektedir.

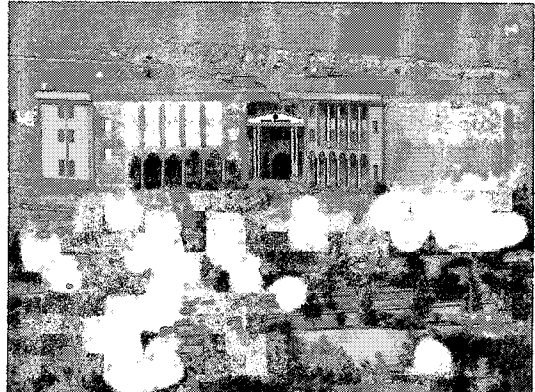
Selçuk Üniversitesi'nin eğitim ve idari binaları incelendiğinde, bu binaların TEKSİS grubunun önerdiği 750m'lik (7,5 dakika yürüme mesafesi) çapında bir daire

içinde gelişme gösterdiği görülmektedir. Yaygın yerleşim sisteminin bir özelliği olarak da bina inşaatlarının devam ediyor olması yerleşim düzensizliklerini meydana getirmektedir. Bunun sonucu olarak da yaya ve taşıt dolaşım sistemleri, otopark ve bazı altyapı sistemlerinde yetersizlikler ortaya çıkmakta ve gelişme sürdükçe 750 m.'lik çapın aşıldığı görülmektedir (Ek - 1).

Resim 4.9. Kampüse genel bakış (Orijinal 2005)

Resim 4.10. Dış Hekimliği Fakültesi(solda), Hukuk Fakültesi(sağda) (Orijinal 2005)

4.3.3. Barınma bölgesi

Kampüs alanında yer alan barınma bölgesini;

- Öğrenci yurtları,
- Personel konutları olarak sınıflandırmak mümkündür.

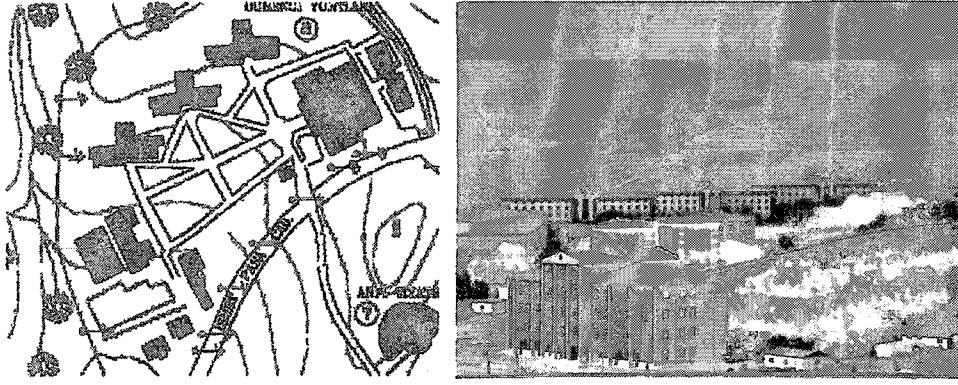
Her iki grubun da akademik bölgeye yakın ancak ayrı çözümlenmesi gerekmektedir. Selçuk Üniversitesi kampüsüne bakıldığında iki bölgenin de merkeze uzak noktalarda tasarlandığı görülmektedir.

4.3.3.1. Öğrenci Yurtları

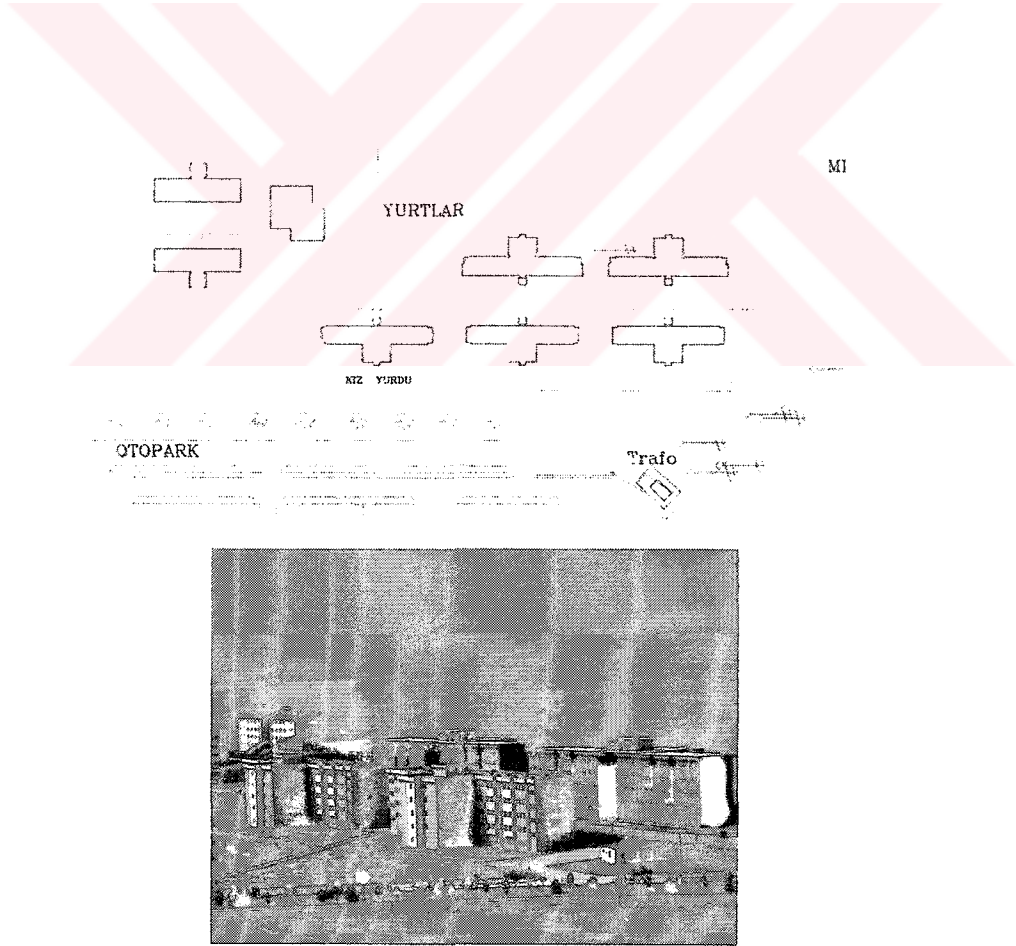
Kampüs alanı içinde yurt bölgesi iki farklı alanda yer almaktadır. Bunlardan birisi yerleşim bölgesinin güneyindedir; kız ve erkek öğrenci yurtları, kafeterya ve personel lojmanlarından oluşan 2398 yatak kapasiteli Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Alâeddin Öğrenci Yurdu'dur (Resim 4.11). Bu bölge yerleşimde öngörülen 750 m'lik çapın içinde yer almaktadır (Ek - 1). Diğer alan ise kampüs girişine daha yakında bulunan yurtlar bölgesidir. Bu bölge de birbirinden ayrı iki yurt bulunmaktadır. Bunlardan birincisi üniversite bünyesindeki özel yurtları oluşturan, 8 bloktan oluşan (4 blok erkek, 4 blok kız öğrenci bloğu) 2000 yatak kapasiteli Atatürk Öğrenci Yurdu'dur (Resim 4.12). Diğeri ise bu yurtların hemen yanında yer alan, 2 blok ile kantin ve kafeteryayı barındıran bir binadan oluşan 852 yatak kapasiteli Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Cumhuriyet Kız Öğrenci Yurdu'dur.

Yurtlar bölgesi değerlendirildiğinde; varolan yurtların artan öğrenci sayısına bağlı olarak yetersiz kaldığı, pek çok öğrencinin şehir merkezindeki özel yurtlarda ya da kampüs yakınındaki Bosna – Hersek mahallesi yerleşimindeki evlerde kaldığı görülmektedir. Kafeteryası, personel lojmanları ve ağaçlandırılan çevre düzenlemesi ile Alâeddin yurdunda sağlanan güzel ortam diğer yurtlarda sağlanamamıştır. Yerleşim sisteminin öngördüğü 750 m'lik çapın dışında tasarlanarak (Ek - 1) merkezden kopan Atatürk Yurdu ve Cumhuriyet Kız Öğrenci Yurdu ayrıca önemli bir çevre düzenlemesine ihtiyaç duymaktadır.

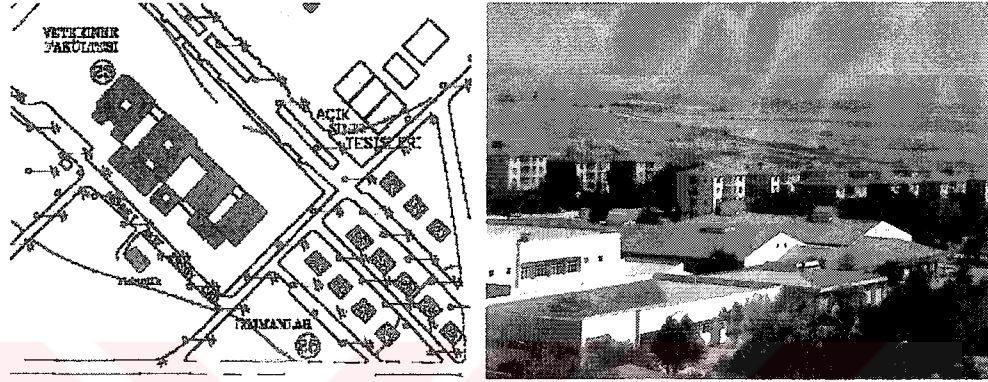
Resim 4.11. Alâeddin Öğrenci Yurdu ve Personel lojmanları genel yerleşim (solda), Alâeddin Öğrenci Yurdu ve Personel lojmanları genel görünüm (sağda) (Orijinal 2005)

Resim 4.12. Atatürk öğrenci yurdu genel yerleşim (üstte), Atatürk öğrenci yurdu genel görünüm (altta)(Orijinal 2005)

4.3.3.2. Personel konutları

Kampüs yerleşim planında kuzeyde ve Konya-Afyon karayoluna yakın planlanmış olan konutlar bu yola paralel bir gelişme göstermektedirler (Resim 4.13).

Resim 4.13. Lojmanlar genel yerleşim (solda), Lojmanlar genel görünüm (sağda)(Orijinal 2005).

Kampüsün genel yerleşim planı hazırlanırken personel konutlarının eğitim faaliyeti ve yaşantısı ile dolaylı ilişkide olması gerektiği düşünülmüş ve ayrı bir çevre oluşturacak şekilde kampüs ana yerleşiminden koparılarak, akademik bölgeden uzakta çapı 750m gelen dairenin dışında konumlandırılmıştır (Ek - 1)(Önder ve ark. 1998).

Bugün bu bölgede 12 blok konut bulunmaktadır. Bunlardan birincisi misafirhane olarak kullanılmaktadır. Birbirine paralel yollarla birbirlerinden ayrılan 3 sıra halinde inşa edilen konutların ortadaki sırasının başında bir çocuk bahçesi tasarlanmıştır(Resim 4.14).

Personel konutları değerlendirildiğinde şu an için ihtiyaca cevap verdiği öngörülen lojmanlar akademik bölgeye uzak bulunmaktadır. Yaygın tip yerleşim sistemi prensiplerine göre idari ve akademik bölgeden ayrı tasarlanan bu bölge, kampüs merkezine yürüme mesafesi ile oldukça uzak kalmıştır. Lojmanların gelişme bölgesi de buldukları bölgenin Konya – Afyon karayoluna paralel olan bölümü olarak düşünülmektedir.

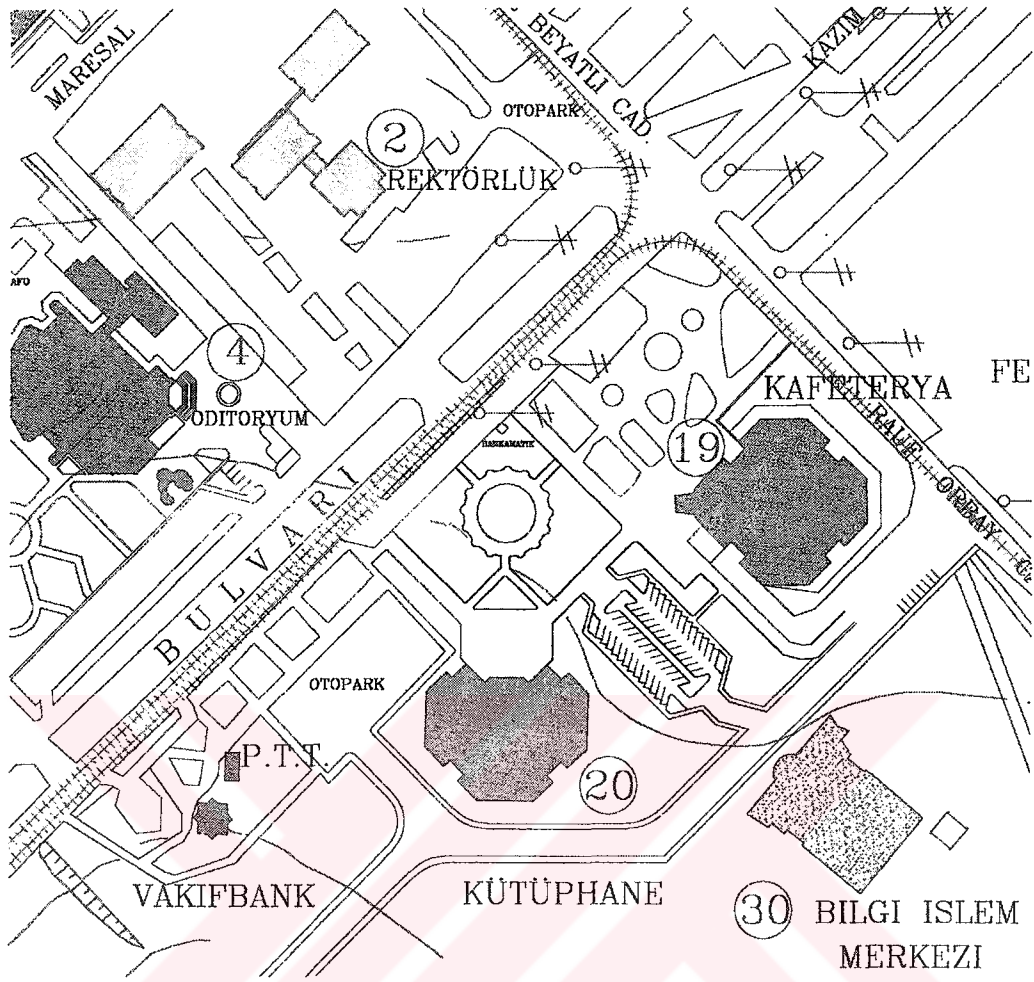
Resim 4.14. Lojmanların yanındaki çocuk bahçesi (solda), binalar ve çevre düzenlemesi (sağda) (Orijinal 2003)

4.3.4. Ortak Kullanım Mekânları

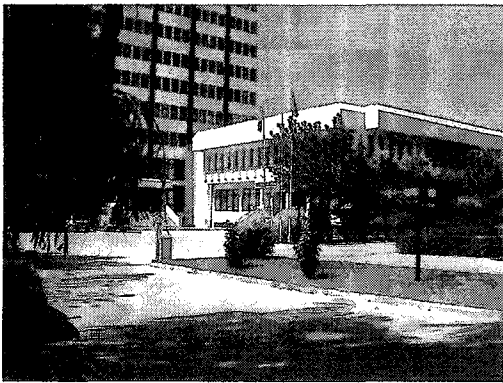
Kampüs yaşayanlarının ortak kullanacakları bu bölgede mekânlar eğitim, yönetim ve temel ihtiyaç amaçlı mekânlar ile rekreatif amaçlı mekânlar olarak iki grupta ele alınabilmektedir. Birinci grupta yer alan mekânlar rektörlük, mediko-sosyal (Resim 4.15), kütüphane, bilgisayar merkezi (Bilmer), yemekhane, Gökkuşığı (alışveriş merkezi) olarak sayılabilmektedirler (Şekil 4.4)(Resim 4.16).

Öğrenciler, personel ve öğretim elemanlarının kullandığı rektörlük, mediko sosyal, kütüphane bilgisayar merkezi (Bilmer) ve yemekhane ortak kullanımlar bölgesinin elemanları olarak kampüsün merkezi bölgesinde tasarlanmışlardır (Ek - 1). Ayrıca kampüste bulunan alışveriş merkezi (Gökkuşığı) üniversite sakinlerine; yemek yeme, alışveriş, dinlenme, oyun, internet erişimi imkânları sunmaktadır (Resim 4.17).

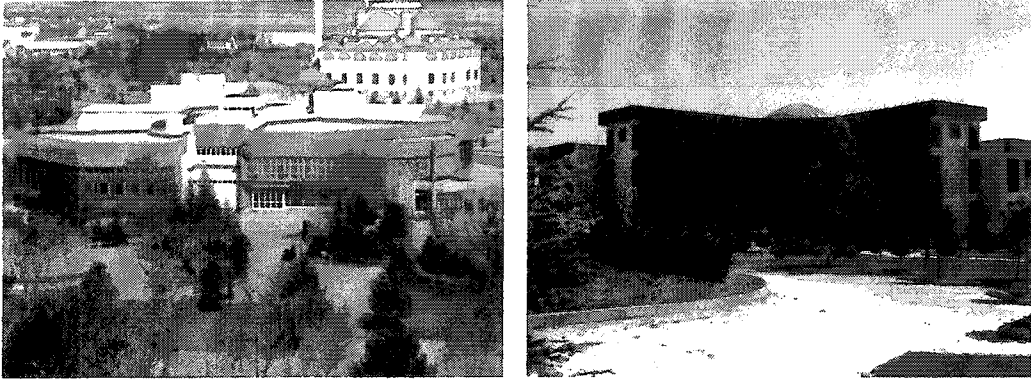

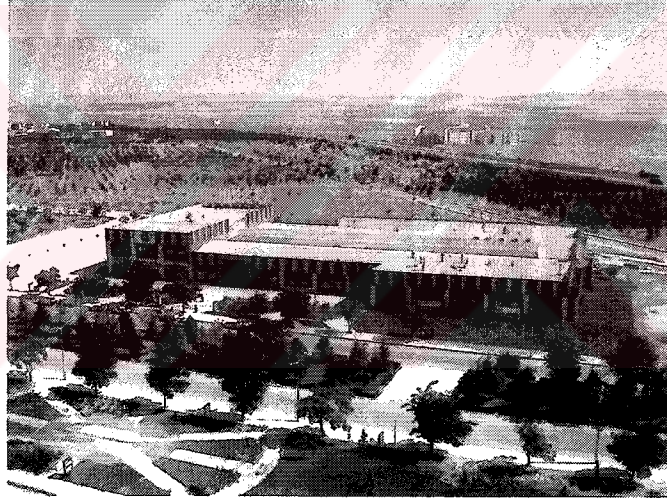
Şekil 4.4. Rektörlük, Mediko-sosyal, Yemekhane, Kütüphane genel yerleşim planı.

Resim 4.15. Rektörlük Binası (solda), Mediko-sosyal binası (sağda) (Orijinal 2005)

Resim 4.16. Yemekhane (solda), Kütüphane (sağda) (Orijinal 2005)

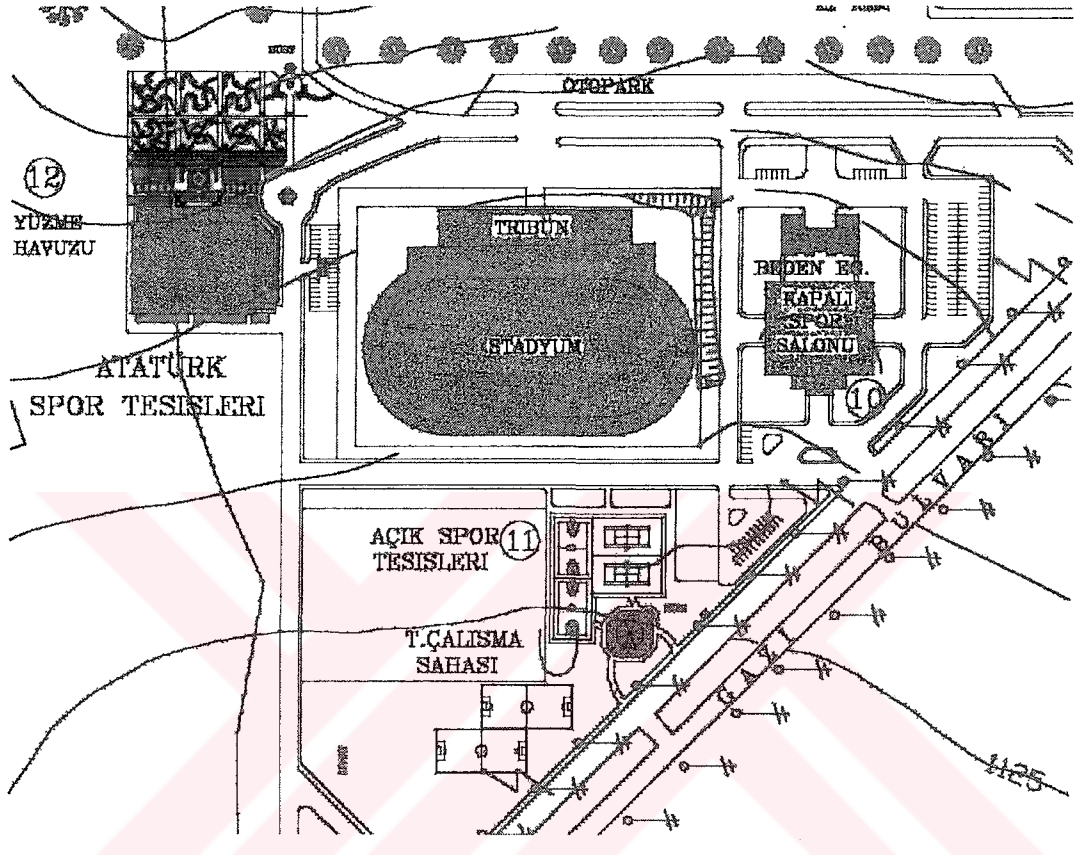
Resim 4.17. Gökkuşuğu genel görünüm (Orijinal 2005)

Rekreatif amaçlı ortak kullanım mekânları da spor tesisleri ve alanları (19 Mayıs Spor Salonu, Kapalı Yüzme Havuzu, açık spor alanları), kültürel tesisler (Süleyman Demirel Kültür Merkezi, amfi tiyatro) ve açık alanlar (tören alanı, park düzenlemeleri) olarak gruplamak mümkündür.

Spor olanakları incelendiğinde hizmete giren bir spor salonu, olimpik yüzme havuzu (Resim 4.18) ve açık spor alanlarının bulunduğu görülmektedir (Şekil 4.5) (Resim 4.19). Kütüphanenin inşasından önce bu binanın arsasında yer alan basketbol

ve voleybol sahaları da spor salonlarının bulunduğu alana taşınarak hizmet vermeleri sağlanmıştır.

Şekil 4.5. Spor Tesisleri genel yerleşim.

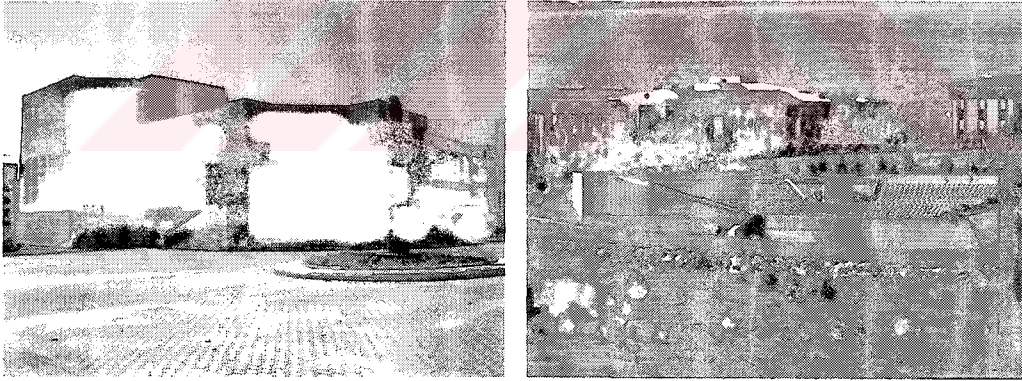

Resim 4.18. 19 Mayıs Spor Salonu (solda), olimpik yüzme havuzu (sağda)
(Orjinal2005)

Resim 4.19. Açık futbol sahası (solda), saha tribünü (sağda) (Orijinal 2005)

Kampüs bünyesindeki kültürel tesisler ele alındığında Süleyman Demirel Kültür Merkezi ve bir amfi tiyatro karşımıza çıkmaktadır (Resim 4.20).

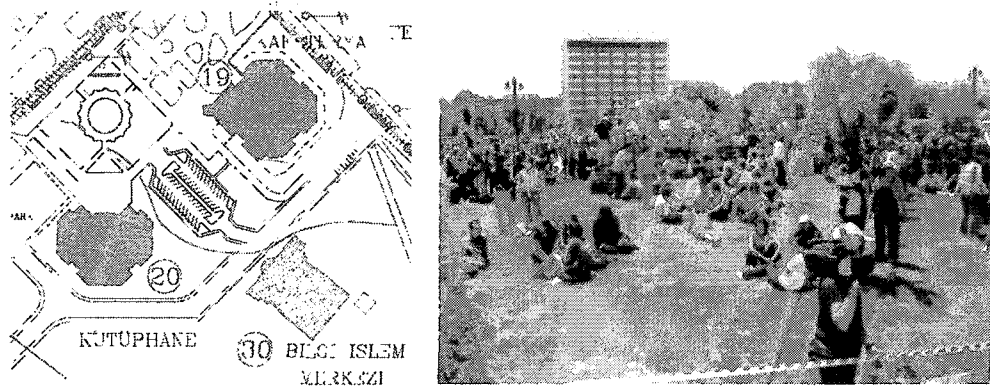

Resim 4.20. Süleyman Demirel Kültür Merkezi (solda), amfi tiyatro (sağda)(Orijinal 2005)

Kampüs bünyesindeki açık yeşil alanlar incelendiğinde ise bir tören alanı, bilgi işlem merkezinin yanında inşası sürmekte olan bir dinlenme alanı ile kütüphane ve kafeteryanın önünde bulunan bir açık alandan söz etmek mümkün olmaktadır. Bu alanlar gün içinde dinlenme amaçlı kullanılacakları gibi üniversite bünyesinde

düzenlenen eğlence, festival vb. etkinliklere de ev sahipliği yapmaktadırlar (Resim 4.21).

Resim 4.21. Kütüphane ve Kafeterya genel yerleşim (solda), kütüphane ile kafeterya arasındaki alan (web adresi 6)

Bu bölümde Selçuklu Üniversitesi Alâeddin Keykubat Kampüsü tarihiyle, plan şemasıyla ve kullanım alanlarıyla tanıtılmıştır. Genel özellikleriyle tanıtılan kampüs kullanım alanlarından ortak kullanım mekânları tez kapsamında ayrıntılı olarak irdelenecektir.

4.4. S.Ü. Alâeddin Keykubat Kampüsünün Ortak Kullanım Mekânlarının Özellikleri

Genel özellikleriyle tanıtılan Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat Kampüsünün ortak kullanım mekânları bu bölümde ayrı ayrı mekânsal ve konumsal özellikleriyle ele alınarak 3. bölümde açıklanan ortak kullanım mekânları planlama kriterlerine göre değerlendirilecektir.

4.4.1. Eğitim ve temel ihtiyaçlarını yerine getirme amacıyla kullanacak mekânlar

Kampüste ortak kullanım mekânlarından rektörlük, mediko-sosyal, kütüphane, bilgisayar merkezi (Bilmer), yemekhane mekânlarının 3. bölümde açıklanan planlama kriterlerine uygun olarak kampüsün merkezi bölgesinde, ana ulaşım aksı üzerinde ve birbirlerine oldukça yakın olarak tasarlandıkları görülmektedir(Ek - 1).

Rektörlük binası, kampüsün mimari karakteri göz önünde bulundurulduğunda, ölçeğiyle, mimari tarzıyla farklı bir bina olarak kendisini sergilemektedir. Bu binanın kampüsün geneli için bir prestij sembolü olması gerektiği düşünüldüğünde bunu gerçekleştirdiğini söylemek mümkündür. Rektörlük binası giriş holünde geniş bir oturma ve sergi mekânı ile üst katta ofislerden oluşan 2 katlı bir bina olarak tasarlanmıştır (Resim 4.22). Bina konum olarak kampüsün girişine yakın ve kampüs alanının merkezi bir noktasında yer almakta ve ortak kullanıma uygun bir konum sergilemektedir. Mediko-sosyal binası ise; hasta muayene üniteleri, laboratuvarlar ve ofislerden oluşan 3 katlı bir bina olarak kampüsün ana ulaşım aksı üzerinde ve merkezi bir konumda tasarlanmıştır (Resim 4.22).

Kampüste yer alan kütüphane binası yaklaşık 8000 metrekarelik bir kapalı alan üzerinde 4 kat olarak tasarlanmıştır. Her biri 550 metrekarelik 3 ayrı okuma salonu ile 500 kişilik bir okuma kapasitesine sahip olan kütüphane de toplam 9 salon, idari ofisler ve etkinlik odaları bulunmaktadır (Resim 4.23). Kütüphane binası da konumu itibariyle değerlendirildiğinde, ana ulaşım aksından içeri çekildiği böylece gürültüden izole edildiği, kampüsün kolay ulaşılabilir ve merkezi bir noktasında planlandığı görülmektedir.

Resim 4.22. Rektörlük binası (solda) (Orijinal 2005), mediko-sosyal binası (sağda) (web adresi).

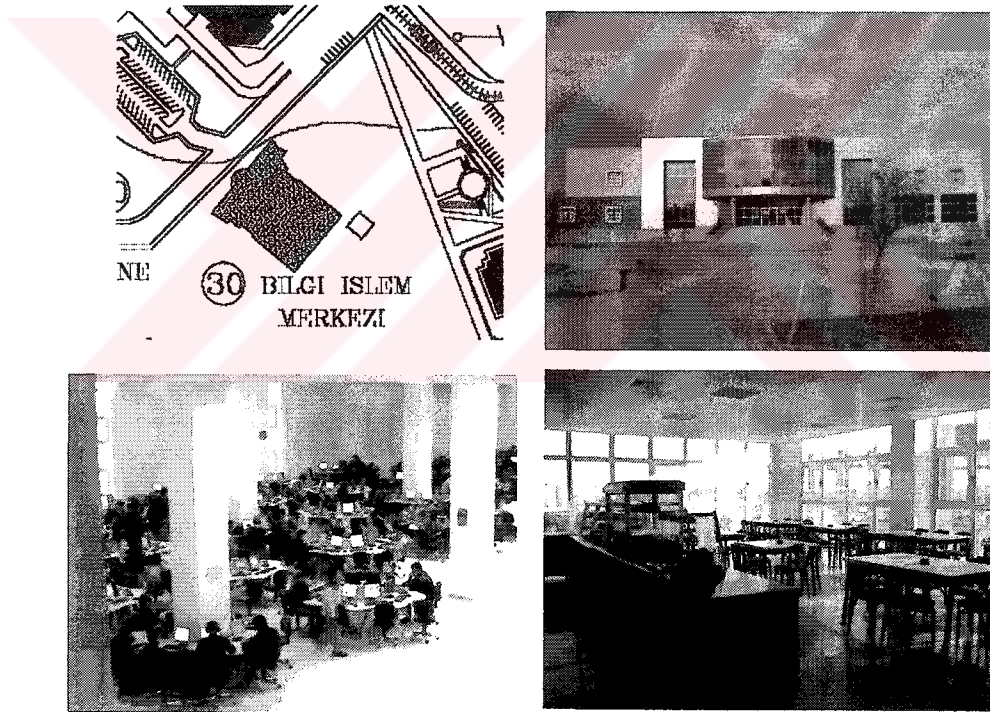

Resim 4.23. Kütüphane binası genel görünüm (sol üstte), giriş ve galeri boşluğu (sağ üstte), okuma salonlarından görüntümler (altta) (Orijinal 2005)

İnşası 2004 yılının sonlarında tamamlanarak hizmete açılan bilgi işlem merkezi öğrencilerin ihtiyaç duyduğu araştırma ve çalışma ortamını sağlamış, onlara öğretim üyeleriyle bir araya gelerek tartışabilecekleri, birbirlerinden faydalanabilecekleri bir

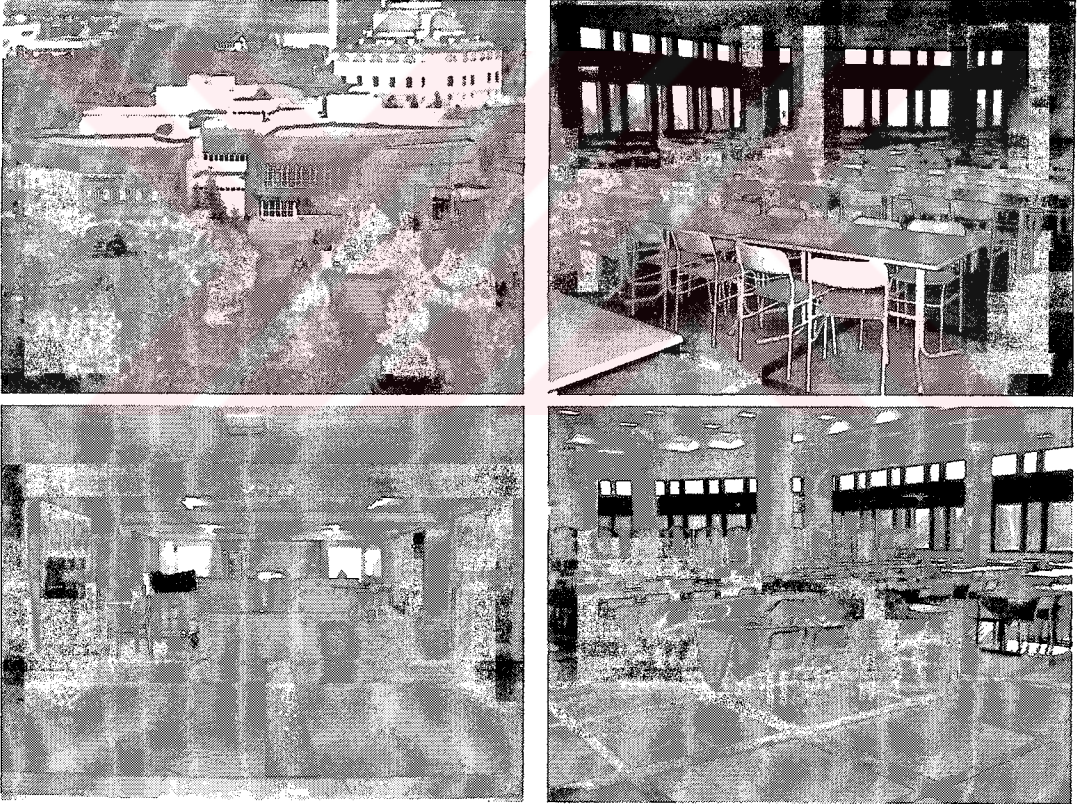
ortam sunmuştur. İki büyük bilgisayar salonu, özel operasyon odaları, özel toplantı odaları, yönetici ofisleri ve bir kafeteryadan oluşan 3 katlı bina 2000 kişiye hizmet verebilecek kapasitede tasarlanmıştır (Resim 4.24). Bu bina diğer eğitim ve idari amaçlı ortak kullanım mekânlarıyla karşılaştırıldığında, binanın ana ulaşım aksından kopuk, merkezi bölgenin arkasında planlandığı görülmektedir (Ek - 1). Bu bina için ayrı bir otopark düzenlemesi yapılmamış kütüphane ile yemekhane arasında kalan otopark alanının ortak hizmet vereceği düşünülmüştür. Günümüz şartları içinde bu alanda otopark problemi yaşanmamaktadır.

Resim 4.24. Bilgi işlem merkezi genel yerleşim (sol üstte), bilgi işlem merkezi genel görünüm (sağ üstte), iç mekândan görünüm (sol altta), kafeterya (sağ altta)(Orijinal 2005)

Kampüste temel ihtiyaç amaçlı ortak kullanım mekânlarından yemekhane binası 2 farklı birimden oluşmaktadır. Bunlardan birisi öğrenciler, akademik ve idari

personel yemekhanesi, diğeri ise akademik ve idari personel kafeteryasıdır. Kampüste yaşayanlar yemekhane birimini ortak kullanmakta ancak bir arada yemek yiyememektedirler (Resim 4.25). Bir öğünde 10.000 kişinin yemek yiyebildiği yemekhanede öğrenciler ile personelin yemeklerini aldıkları bankolar ve yedikleri salonlar birbirinden ayrı tutulmakta, salonlar bağlantılı olsalar da görsel bölücü elemanlarla ayrılmaktadırlar. Diğer birim olan kafeterya ise zaten sadece personele yönelik çalışmaktadır, öğrencilere hizmet vermemektedir (Resim 4.26). Bu durumda yemekhane binası ancak kampüste merkezi bir noktada yer alan konumuyla ortak kullanım mekân ilkelerine uymakta ancak aslında “ortak” kullanılmamaktadır.

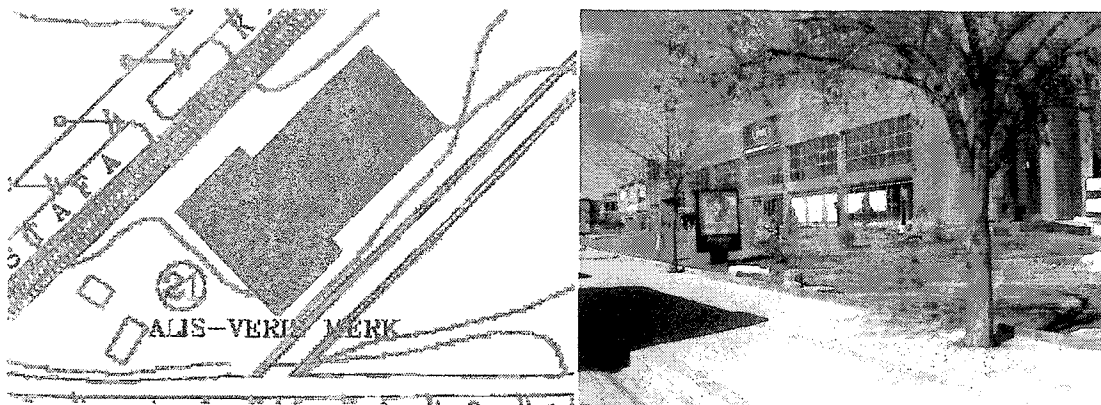
Resim 4.25. Yemekhane genel görünüm (üstte solda), öğrenci yemek salonu (üstte sağda), öğretim elemanları ve personel bankosu ve yemek salonu (altta solda ve sağda)(Orijinal 2005).

Resim 4.26. Kafeterya girişi (solda), kafeteryadan iç mekân görünümü (sağda)
(Orijinal 2005)

Kampüste yaşayanların alışveriş, yemek, dinlenme, oyun oynama ve internet erişimi gibi ihtiyaçlarına cevap veren sosyal tesis (Gökkuşacağı) kampüsün girişine çok yakın, ana ulaşım aksı üzerinde ancak merkezden uzakta konumlanmıştır (Ek - 1) (Resim 4.27). Tesisin kampüsün tasarımında benimsenen 750 metrelik gelişim planının dışında kalan konumu yaya ulaşımını sıkıntıya sokmaktadır. Tesisin kendisine ait bir otoparkı bulunmaktadır. Ortak kullanım mekânı olmasına karşın, fakültelere ve kampüsün merkezine uzak yurtlara yakın konumlanmış oluşu daha çok öğrenci kullanımını beraberinde getirmiştir (Resim 4.28).

Resim 4.27. Gökkuşacağı genel yerleşim (üstte solda), Gökkuşacağı genel görünüm
(Orijinal2005)

Resim 4.28. Gökkuşuğu iç mekân görüntüleri (Orijinal 2005)

4.4.2. Rekreasyon amaçlı mekânlar

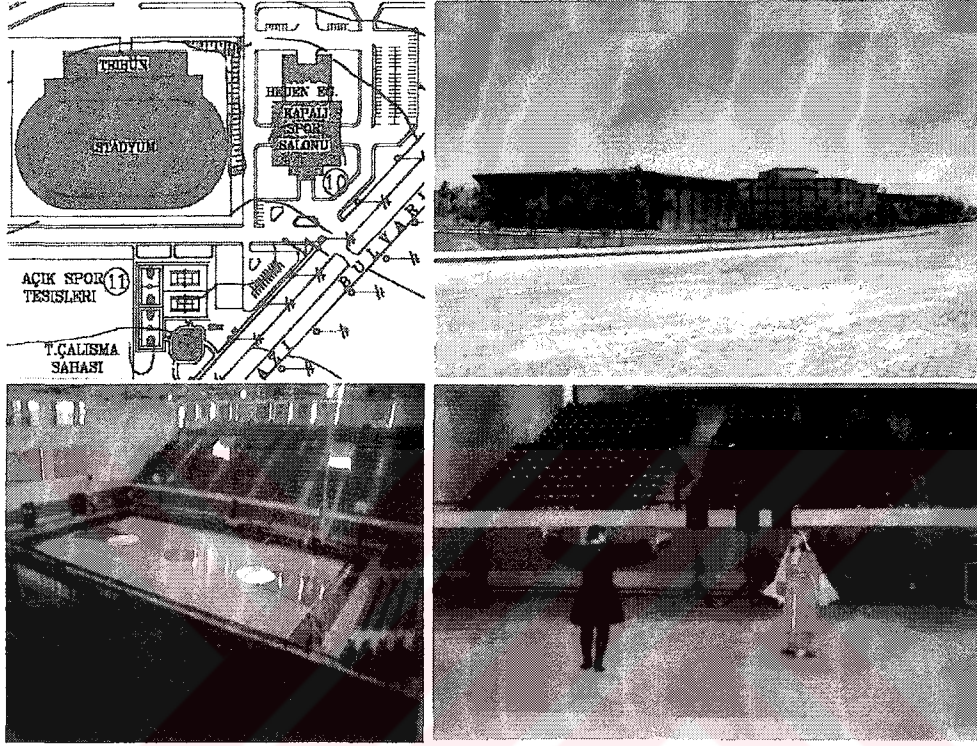
4.4.2.1. Spor Tesisleri

Kampüs bünyesinde ortak kullanım mekânlarının ikinci grubunu oluşturan rekreatif amaçlı ortak kullanım mekânlarından spor için tasarlanmış mekânların kampüste bir noktada toplanmış oldukları görülmektedir. Bu alanda bir spor salonu, olimpik yüzme havuzu ve açık spor alanları (voleybol, basketbol, futbol) bulunmaktadır. 3. bölümde açıklanan planlama kriterlerine göre spor alanları gürültüden soyutlanmış ana ulaşım aksından uzakta konumlanmıştır. Spor tesislerinin ve açık alanlarının bulunduğu bu alan yurtlara ve kampüs girişine yakın bir konumda yer almasına karşılık kampüsün merkezine, fakülteler bölgesine ve lojmanlara oldukça uzak bir mesafede bulunmaktadır (Ek - 1). Yurtlardan gelecek öğrenciler dışında bu alana yaya ulaşımı mesafenin uzun olması sebebiyle zor olmaktadır. Bu durum eğitim bölgesinde yeterince spor alanı tasarlanmaması sebebiyle olumsuzdur.

Spor aktiviteleri kampüs halkını bir araya getirebileceği gibi düzenlenen yarışmalar, ülke çapında gerçekleşen liglerin kampüste oynanan müsabakaları kent halkı ile kampüste yaşayanları bir araya getiren etkinliklerdir. Spor müsabakaları, folklor ve benzeri yarışmalar, sosyal etkinlikler 19 Mayıs Spor Salonunda

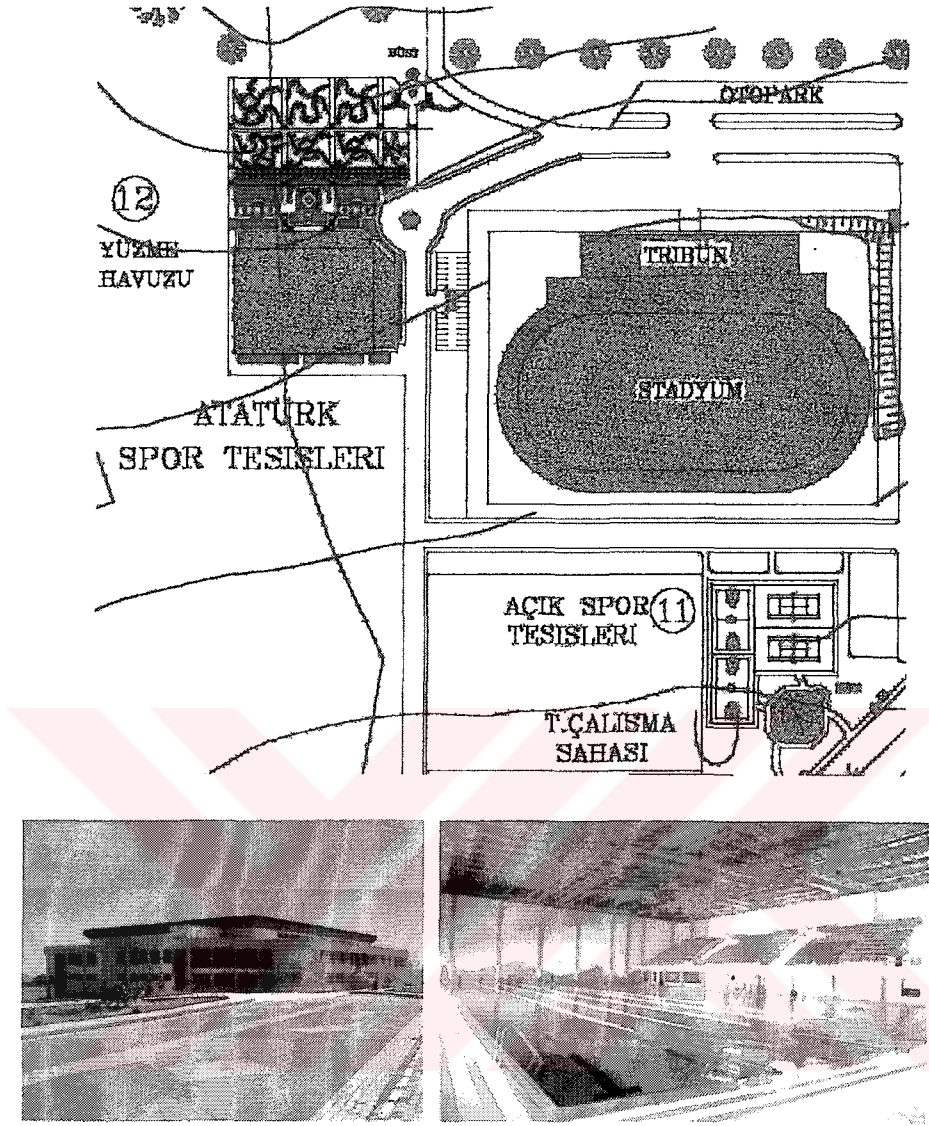

katılımcılarla buluşmakta ve 3000 kişiye yakın olan kapasitesiyle bu salon onlara sosyal bir ilişki ortamı hazırlamaktadır (Resim 4.29).

Resim 4.29, 19 Mayıs Spor Salonu genel yerleşim (üstte solda), 19 Mayıs Spor Salonu genel görünüm (üstte sağda) (Orijinal 2005), 19 Mayıs Spor Salonu iç mekân görünümü (altta solda), spor salonunda düzenlenen folklor gösterisinden görünüm (altta sağda) (web adresi 6)

Olimpik havuzun bulunduğu spor tesisi; havuzu, saunası, fitness salonu, soyunma odaları ve kafeteryasıyla kampüs halkının hizmetine sunulmuştur. Öğretim elemanlarının ve idari personelin aileleriyle, öğrencilerin arkadaşlarıyla katılabilecekleri seanslarla sosyal ilişkilerin artması desteklenmektedir (Resim 4.30).

Resim 4.30. Olimpik yüzme havuzu genel yerleşim (üstte), Olimpik yüzme havuzu genel görünüm (altta solda)(Orijinal 2005), Olimpik yüzme havuzu iç mekândan görünüm (altta sağda)(web adresi 6)

Spor salonu ve olimpik yüzme havuzu ile aynı alanda tasarlanan açık spor alanları da spor müsabakalarına ya da gösterilere ev sahipliği yapmaktadırlar. Öğretim elemanları, idari personel ve öğrenciler oluşturdukları takımlarla birbirleriyle karşılaştıkları müsabakalar düzenlemektedirler (Resim 4.31).

Kütüphane binasının inşasından önce binanın arsasında bulunan açık spor alanları inşaatın başlamasıyla spor tesislerinin bulunduğu alana taşınmış, bu durum

kampüs arazisinde olumlu olarak görülebilecek bir düzenlemeyi ortadan kaldırmıştır. Akademik bölge içinde hizmet veren tek açık spor alanı düzenlemesi mühendislik mimarlık fakültesi arkasında yer alan ve yeni hizmete giren halı sahadır. Fakülte takımlarının antrenmanlarında, birbirleriyle ve de personelle olan maçlarında bu sahadan yararlanılmaktadır (Resim 4.31).

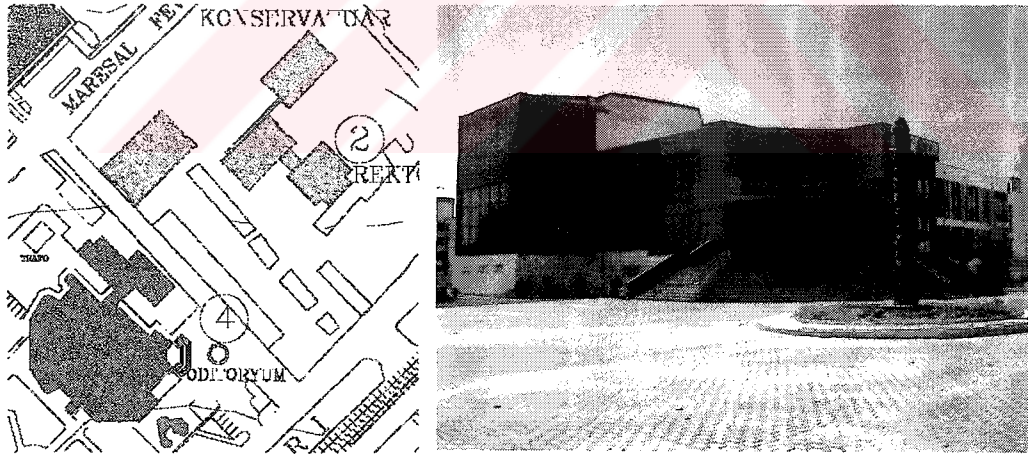

Resim 4.31. Açık spor alanları (üstte), halı saha (altta sağda) (Orijinal 2005), açık spor alanında sosyal etkinliklerden görünüm (altta solda) (web adresi 6)

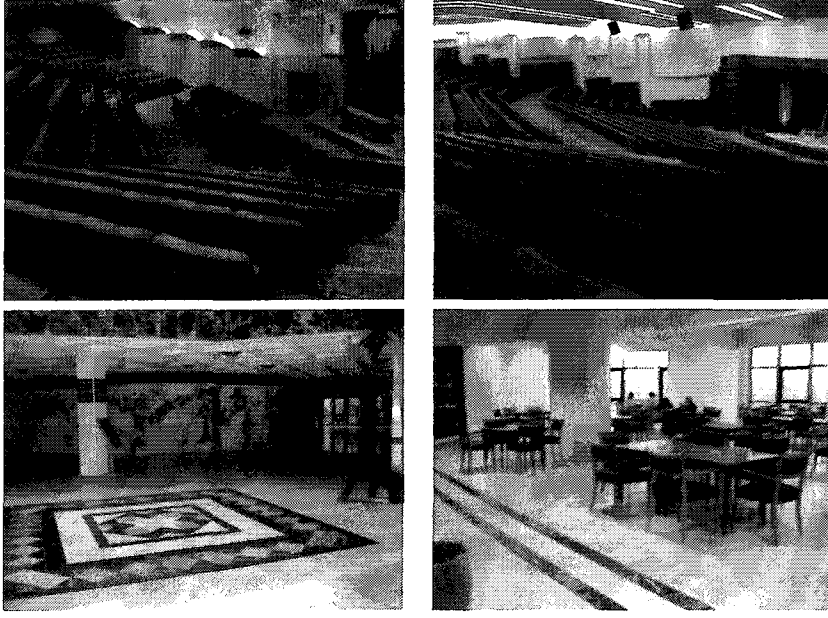
4.4.2.2. Kültürel Tesisler

Ortak kullanım mekanlarında rekreatif gruba dahil olan kültürel amaçlı mekanlardan Süleyman Demirel Kültür Merkezi; kampüs arazisinin merkezi bölgesinde (Resim 4.32) geniş bir alan üzerinde 496 kişilik (Malazgirt Salonu) ve 876 kişilik (30 Ağustos Salonu) olmak üzere iki konferans salonu geniş bir fuaye ve sergi alanı ve bir kafeterya barındırmaktadır (Resim 4.33). Bu kültür merkezi sosyal

ve bilimsel birçok etkinliğe ev sahipliği yapmakta öğrenci ile akademik ve idari personeli sosyal aktiviteler kapsamında bir araya getirebilmektedir. Düzenlenen konferanslar, tiyatrolar, sempozyumlar, fuarlar da kampüste yaşayanlarla kent halkının birlikte olmaları ve fikir alışverişinde bulunabilmeleri için ortam hazırlamakta kültür merkezi de bu sosyal ilişkiye ev sahipliği yapmaktadır. Kültür merkezi işlevi dolayısıyla hem kentten katılanlar için girişe yakın hem de kampüste yaşayanlar için ana ulaşım aksı üzerinde kampüs genelinde merkezi bir konumda tasarlanmıştır. Kültür merkezindeki salonlar, aktiviteler için gerekli kapasiteyi barındırabilecek ölçüde olsalar bile bina etrafında gerekli otopark düzenlemesi yapılmadığı, yapılan düzenlemenin yeterli sayıda aracın park etmesine olanak tanımadığı görülmektedir. Özellikle kent halkının da katıldığı büyük organizasyonlarda otopark problemi ciddi bir sorun teşkil etmektedir.

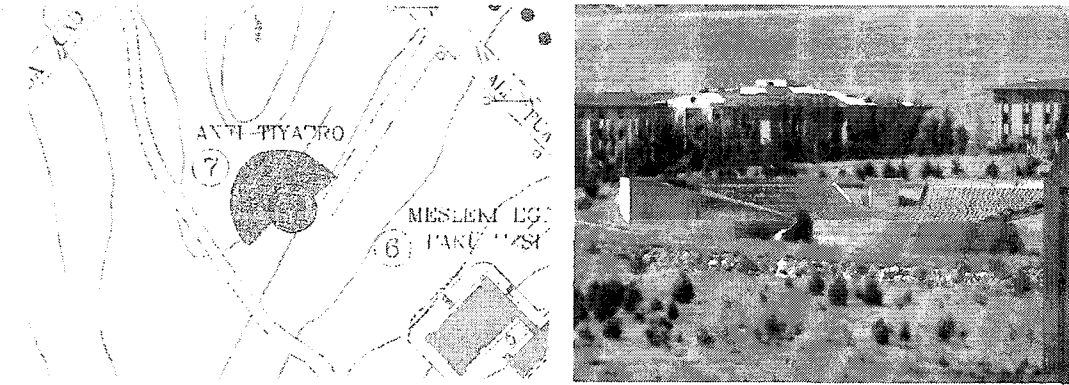

Resim 4.32. Süleyman Demirel Kültür Merkezi genel yerleşim (solda), Süleyman Demirel Kültür Merkezi genel görünüm (sağda)(Orijinal 2005)

Resim 4.33. 30 Ağustos Salonu (sol üstte), Malazgirt Salonu (sağ üstte), fuaye ve sergi mekanları (sol altta), kafeterya (sağ altta) (Orişinal 2005)

Kampüs alanında yer alan bir diğer kültürel mekân olan, tiyatro, konser ve benzeri açık hava etkinlikleri için tasarlanan amfi tiyatro konum itibariyle ana ulaşım aksından uzak, merkezden kopuk bir şekilde yerleştirilmiştir. Ayrıca herhangi bir ağaçlandırma ya da koruma uygulaması yapılmadığı için yaz mevsiminde güneş ışınlarına, kış mevsiminde ise yağışa ve rüzgâra açık bir durum sergilemekte ve kullanılmamaktadır (Resim 4.34).

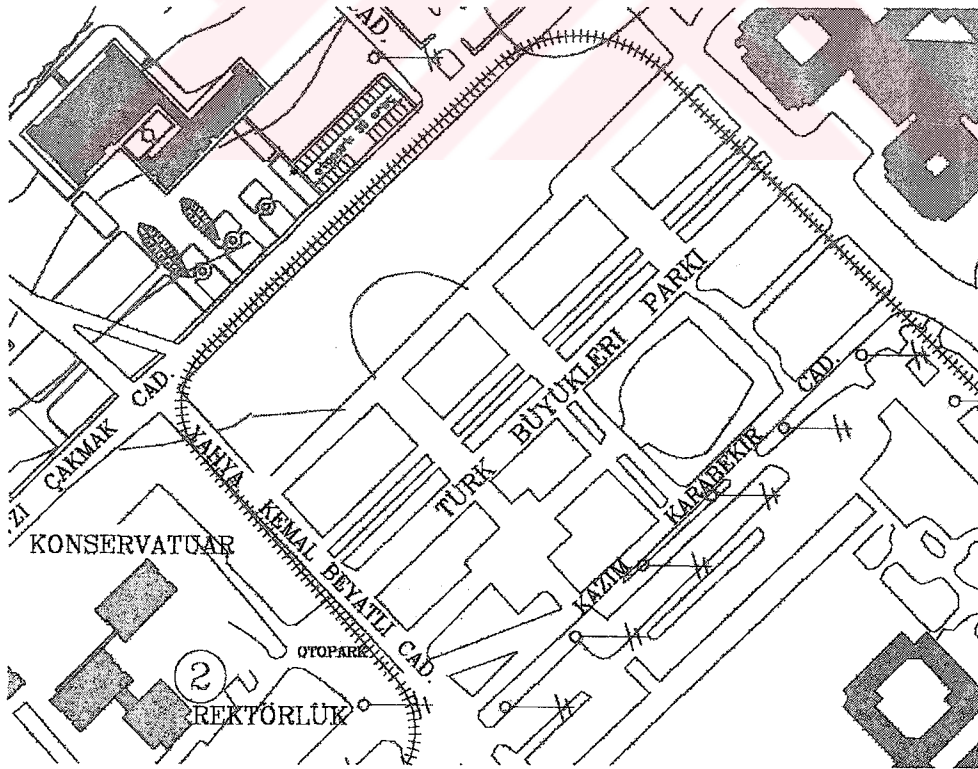
Resim 4.34. Amfi tiyatro genel yerleşim (solda), genel görünüm(sağda)(Orişinal 2005)

4.4.2.3. Açık ve Yeşil Alan Düzenlemeleri

Kampüs bünyesinde ortak kullanım için ayrılmış açık alanlar incelendiğinde kullanım amaçlı bir tören alanı ve bir park tasarlandığı ayrıca binaların arasında bırakılmış ancak bu amaçla planlanmamış alanlarında kullanıldığı görülmektedir.

Tören alanı fakültelerin bulunduğu bölge ile diğer ortak kullanım mekânlarının planlandıkları merkezi bölge arasında ana ulaşım aksı üzerinde tasarlanmıştır (Şekil 4.6). Geniş bir alan üzerinde ağaçlarla ve yeşil doku kullanımıyla zenginleştirilen alan; yarışmalarda, festivallerde, sosyal etkinliklerde kullanılmakta kampüs halkının bir araya geldikleri bir ortam oluşturmaktadır. Bu alanın da konum olarak olumlu planlandığı ancak alanda ağaçlandırmanın yetersiz olduğu, yaz mevsiminde güneşin etkisinin kullanımı olumsuz yönde etkilediği bu sebeple alanın yıl boyu kullanıma yönelik planlanmadığı görülmektedir (Resim 4.35).

Şekil 4.6. Tören alanı genel yerleşim.

Resim 4.35. Tören alanında festivalden görünüm (web adresi 6)

Bahar şenliklerinde, festivallerde eğlencelerin düzenlendiği bir diğer alan da kütüphane ile yemekhane arasında kalan yeşil alandır. Bu mekânda da yeterli ağaçlandırma yapılmamasına, mekânın gölgelenmesinin düşünülmemesine karşın kampüste yaşayanların hem merkezi konumu, hem taşıtla bölünmeyen yayalaştırılmış durumu ile rekreasyon aktiviteleri için tercih ettiği mekân olmuştur (Resim 4.36).

Resim 4.36. Festivalde eğlencenin düzenlendiği açık alandan görünüm (kütüphane ile yemekhanenin önü) (web adresi 6).

Açık alan düzenlemeleriyle ilgili bahsedilebilecek bir diğer mekân halen inşası devam etmekte olan bir dinlenme mekânıdır. Bilgi işlem merkezinin solunda planlanan bu açık alan düzenlemesi taşıt yolunun hemen yanında konumlanmıştır (Resim 4.37). Kampüs arazisinin merkezi bölgesinin arkasında kalan alan; kamelyalar kullanılarak oluşturulmuş ancak henüz bir ağaçlandırma gerçekleştirilmemiştir (Ek - 2).

Resim 4.37. İnşa halindeki açık alan düzenlemesinden görünüm (Orijinal 2005)

Selçuk Üniversitesi Aaeddin Keykubat Kampüsü genel özellikleriyle tanıtılmış, işlevsel bölgeleri incelenerek ortak kullanım mekânları ayrıntılı olarak ele alınmış, olumlu ve olumsuz yönleri değerlendirilmiştir.

5. SONUÇ

Tez çalışması, kampüs kavramını, kampüs yerleşim sistemlerini ve ortak kullanım mekânlarını irdeleyerek, tespit edilen kriterler doğrultusunda Konya Selçuk Üniversitesi örneklem alanında ortak kullanım mekânlarını değerlendirmeyi, bu kampüs yerleşkesinin gelişimine katkıda bulunacak sonuçlar ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Kampüs yerleşkeleri olarak planlanan üniversiteler, geniş alanlarda yerleşim sistemleri denilen belirli planlama esaslarına dayalı olarak tasarlanmışlardır. Yerleşim sistemleri bu çalışmada; yaygın tip yerleşim sistemi, merkezi tip yerleşim sistemi, moleküler tip yerleşim sistemi, şebeke tip yerleşim sistemi, haç tipi yerleşim sistemi, lineer tip yerleşim sistemi olarak literatüre dayalı olarak incelenmiştir. Sosyal ilişkilerin büyük önem kazandığı günümüzde, kampüslerin en gerekli fiziksel elemanlarından birisi haline gelen; üniversitedeki tüm kurumların personeli ile öğrencilerin bir araya gelip fikir alışverişinde bulunacakları ortak kullanım mekânlarının eksikliği bu çalışmanın çıkış noktası olmuştur.

Üniversitede eğitimin kalitesi, sosyal ilişkiler ve mekansal düzenlemeler açısından önem taşıyan ortak kullanım mekânları; eğitim, idari ve temel ihtiyaçlara yönelik mekânlar ile rekreasyon amaçlı mekânlar olmak üzere iki grupta ele alınmaktadır. Planlama kriterlerine göre eğitim, idari ve temel ihtiyaçlara yönelik ortak kullanım mekânlarının konumlanması çok büyük önem taşımakta ve kampüs yerleşkesinin merkezi bir bölgesinde yer almaları tercih edilmektedir. Ayrıca bu mekânların ulaşılabilirliklerinin sağlanabilmesi için ana ulaşım aksı üzerinde planlanmaları gerekmektedir. Rekreasyon amaçlı ortak kullanım mekânları incelendiğinde; spor tesisleri, kültürel tesisler ile açık ve yeşil alan düzenlemeleri olmak üzere üç grup karşımıza çıkmaktadır. Spor tesislerinin planlanmasında yer seçimi, otopark düzenlemesi önem taşımaktadır. Tasarlanacak tesisler, ağır trafik gürültüsünden uzak, yurtlar ve lojmanlar bölgesine yakın planlanmalıdırlar. Günlük kullanıma ek olarak çeşitli etkinliklerin (spor müsabakaları, festivaller vb.) de düzenlenebileceği göz önünde bulundurularak otopark planlaması yapılmalıdır. Ayrıca spor tesislerin tek noktada toplandığı kampüs örneklerinde, gün boyu

kullanım amaçlı spor alanlarının akademik bölgenin farklı noktalarında tasarlanması gerekmektedir. Kültür tesislerinin planlanmasında yer seçimi ve otopark planlaması göz önünde bulundurulması gereken tasarım kriterleridir. Bu tesislerin ağır trafik gürültüsünden uzak bir konumda planlanmaları gerekmektedir. Ayrıca kullanım amacı göz önünde bulundurulduğunda her türlü sosyal aktiviteye ev sahipliği yapacak bu tesisler için ideal şartlardaki kullanıcı sayısına dayalı bir otopark düzenlemesi yapılmalıdır. Rekreasyon amaçlı bir diğer ortak kullanım mekânı olan açık ve yeşil alanların planlanmasında ise; kampüs içinde tasarlanan açık alanların kampüs arazisinin bütünü içindeki oranı, kolay ulaşılabilirlikleri (ana ulaşım aksı üzerinde ya da aksa bağlı) ve yıl boyu kullanıma uygun bir şekilde planlanmaları önem taşımaktadır.

Çalışmanın değerlendirme bölümünde; yaşanan çevrenin olumlu olumsuz yönlerini ortaya koymak ve gelişimine katkıda bulunmak amacıyla örnek olarak seçilen Selçuk Üniversitesi Alâeddin Keykubat Kampüsü yerleşkesinin, kampüs yerleşim sistemlerinden yaygın yerleşim tipine göre planlandığı görülmektedir. Kampüs yerleşkesi, yerleşim sistemine uygun olarak düşük yapı yoğunluğunda, geniş bir arazi üzerinde topografyadan fazla etkilenmeden rastlantısal bir biçimde yerleştirilmiş binalardan oluşmaktadır. Ortak kullanım mekânlarının kısmen merkezde toplandığı bu kampüste akademik bölge ve barınma bölgesi bu merkez etrafında gelişim göstermektedir. Alâeddin Keykubat Kampüsü'nde eğitim ve temel ihtiyaçlara yönelik ortak kullanım mekânlarının planlanması genel olarak olumludur. Ancak rekreasyonel amaçlı ortak kullanım mekânlarının planlanmalarında yerleşim sisteminin de özelliklerine bağlı olarak konum, yıl boyu kullanım ve kampüs yerleşkesi içindeki dağılımı ile ilgili olumsuz noktalar tespit edilmiştir.

Örnekleme alanındaki değerlendirme sonuçlarına göre; kampüs yerleşkelerinde ortak kullanım mekânlarından maksimum performans almak için bu mekânların yer seçiminin büyük önem taşıdığı görülmektedir. Bu sebeple ortak kullanım mekânlarının birinci grubunu oluşturan eğitim ve temel ihtiyaçlara yönelik mekânlar kampüs arazisinin merkezi bir bölgesinde ana ulaşım aksı üzerinde planlanmalıdırlar. Yaygın tip yerleşim sisteminde olduğu gibi kampüs arazisinin geniş alanlara yayıldığı durumlarda rekreasyon amaçlı ortak mekânların yer aldığı alt merkezler oluşturulmalıdır. Spor tesis ve alanları gürültüden uzaklaştırılmış, barınma

bölgesine yakın planlanmalıdır. Spor tesis ve alanlarının kampüs içinde tek noktada toplandığı örneklerde kampüsün merkezi alanlarında ve akademik bölgesinde ek spor alanları planlanmalıdır. Ortak kullanım mekânlarından açık alanların planlanması değerlendirildiğinde; kampüsün kolay ulaşılabilirliği sağlanmış değişik noktalarında yer almaları doğru olacaktır. Bu alanlar yıl boyu kullanımı düşünülerek güneş ışınlarından ve rüzgârdan korunacak bir şekilde tasarlanmalı, büyüklükleri ve kampüs içinde dağılımları kampüs arazisinin büyüklüğü göz önünde bulundurularak planlanmalıdır.

Çağdaş bir eğitim ortamı olarak üniversiteler, günümüzde çok yönlü işlevleri yerine getirmektedir. Çağdaş eğitimi gerçekleştirilebilecek üniversite, öğretim elemanı, öğrencisi, fiziki ortamı ve sosyal atmosferi ile bir bütünlük arz etmelidir. Aynı zamanda kampüsleşme ve değişen eğitim anlayışı kampüs yaşayanlarının sosyal ilişki içinde bulunabilecekleri ortak kullanım mekânlarının tasarlanmasını gerekli kılmaktadır. Kişilerin eğitim ve idari amaçlar dışında fikir alışverişi, sosyalleşme gibi amaçlarla ihtiyaç duydukları bu mekânlar üniversitede eğitimin kalitesini de arttırmakta ve bu mekânlara önem veren eğitim kurumları için de tercih sebebi olmaktadır. Bu güncel konu üzerindeki ilk tez çalışması olmasıyla önem taşıyan bu çalışmada da yapılan inceleme ile konunun önemi vurgulanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada ele alınan kriterler doğrultusunda tasarlanan ortak kullanım mekânlarının kampüs yerleşkelerine sosyal bir değer katacağı yadsınamayacak bir gerçektir. Bu sebeple planlanmış ve planlanacak kampüs yerleşkelerinde ortak kullanım mekânlarının da kampüs planlamasının bir parçası olarak ele alınması büyük önem taşımaktadır. Bu tez çalışmasının da kampüs planlamalarına bu noktada ışık tutması arzu edilmektedir.

Turcan Y. 1996, “*Tarihsel Süreç İçinde Yüksek Öğretim Yapılarının Mekânsal Analizi*”, Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Turner P. V. 1984, “*Campus: An American Planning Tradition*”, The Architectural History Foundation, The MIT Pres, USA.

Velidedeoğlu H. V. 1990, “*Gerçek Üniversite ve Medrese*”, Yükseköğretimde Sorunlar ve Çözümler, Cem Yayınları, İstanbul.

Yekrek T. 1999, “*Üniversite Kampüsleri Yerleşim Sistemlerinin Fiziksel Planlamayla Olan İlişkisi ve Önemi*”, Yüksek Lisans Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü İstanbul.

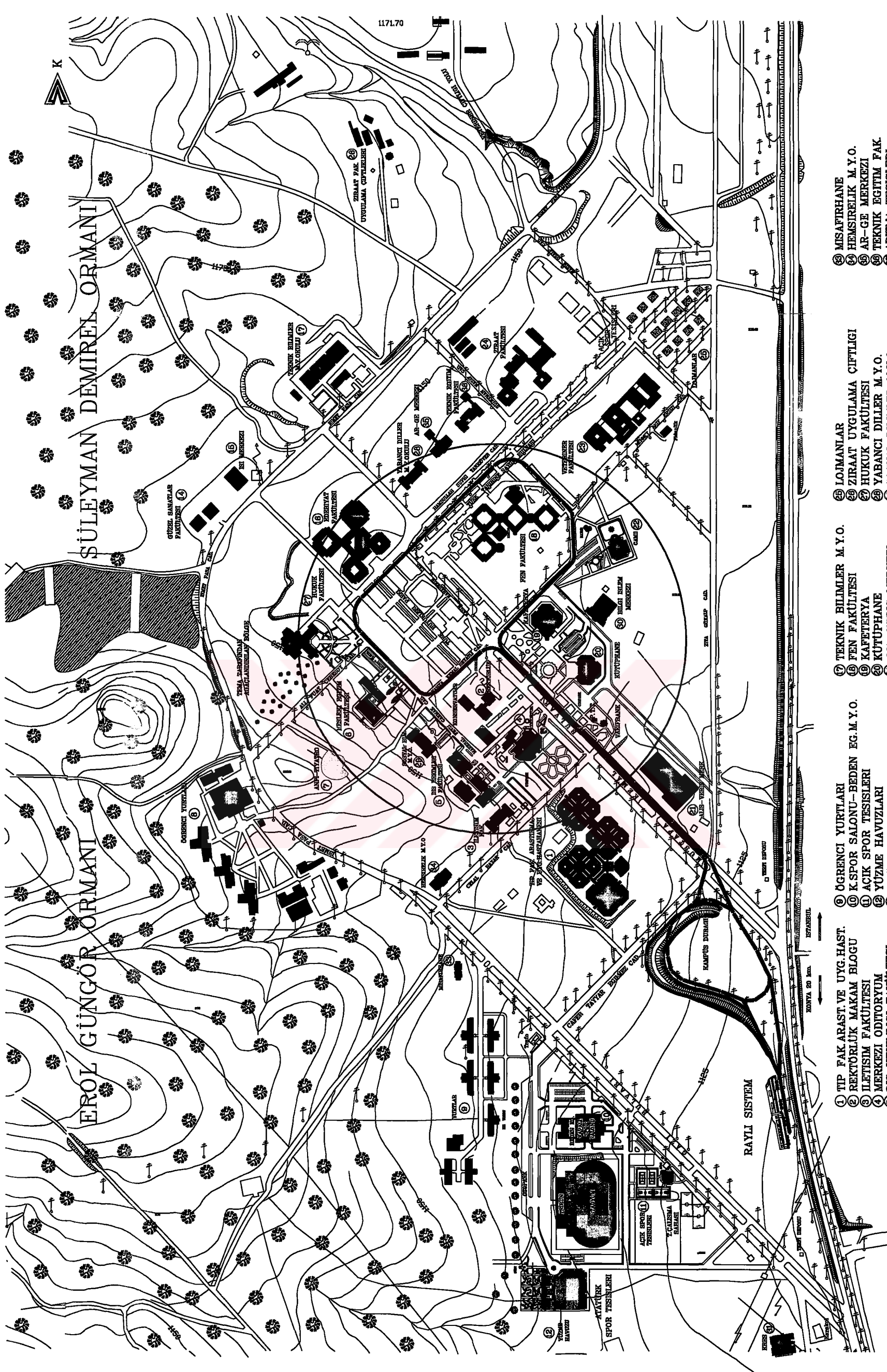
Zengel R. 1998, “*An Evaluation of The Settlement Patterns in Campus Planning With Regard to The Criteria of Accessibility*”, Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Web Adresi 1	www.harvard.edu
Web Adresi 2	www.princeton.edu
Web Adresi 3	www.metu.edu.tr
Web Adresi 4	www.yok.gov.tr
Web Adresi 5	www.egitim.aku.tr
Web Adresi 6	www.selcuk.edu.tr

EK -1
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
ALEADDİN KEYKUBAT KAMPÜSÜ
VAZİYET PLANI
(Üzerinde 750 m. çapındaki gelişim dairesi
İşlenmiştir.)

- ① Tıp Fakültesi
- ② Rektörlük Makamı
- ③ İletişim Fakültesi
- ④ Merkez Oditoryum
- ⑤ Dis Hekimliği Fakültesi
- ⑥ Mesleki Eğitim Fakültesi
- ⑦ Anfi Tiyatro
- ⑧ Öğrenci Yurtları

- ⑨ Öğrenci Yurtları
- ⑩ K.Spor Salonu-Beden Eğ.M.Y.O.
- ⑪ Açık Spor Tesisleri
- ⑫ Yüzme Havuzları
- ⑬ İlköğretim Okulu
- ⑭ Güzel Sanatlar Fakültesi
- ⑮ İsi Merkezi
- ⑯ Edebiyat Fakültesi

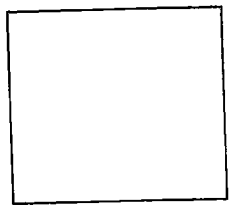
- ⑰ Teknik Bilimler M.Y.O.
- ⑱ Fen Fakültesi
- ⑲ Kütüphane
- ⑳ Alış-Veriş Merkezi
- ㉑ Camii
- ㉒ Veteriner Fakültesi
- ㉓ Ziraat Fakültesi

- ㉔ Lojmanlar
- ㉕ Ziraat Uygulama Çiftliği
- ㉖ Hukuk Fakültesi
- ㉗ Yabancı Diller M.Y.O.
- ㉘ Sosyal Bilimler M.Y.O.
- ㉙ Bilgi İşlem Merkezi
- ㉚ Kres
- ㉛ Veteriner Fakültesi Çiftlikleri

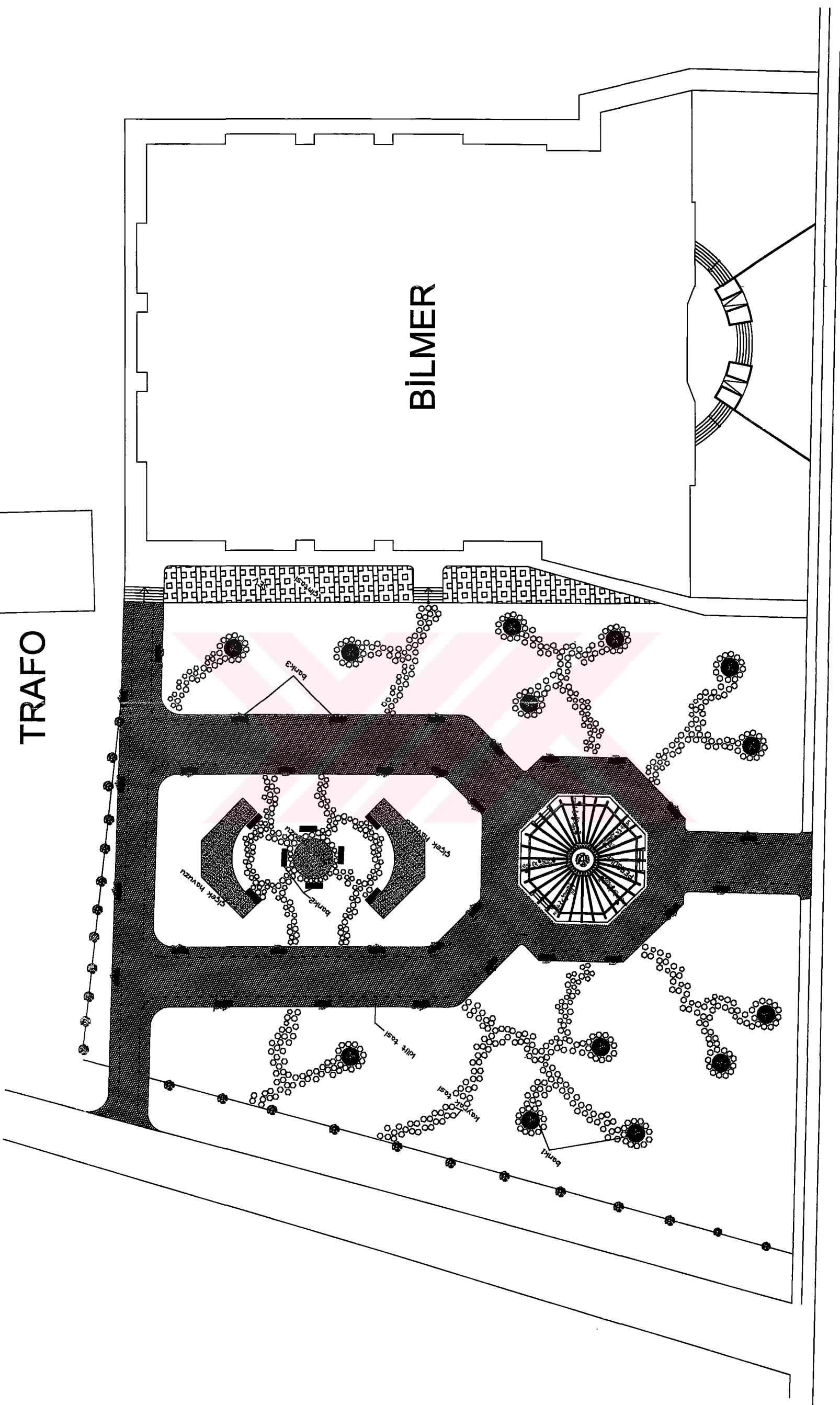
- ㉜ Misafirhane
- ㉝ Hemsirelik M.Y.O.
- ㉞ Ar-Ge Merkezi
- ㉟ Teknik Eğitim Fak.
- ㊱ Arıtmaya Tesisleri

EK -2
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
ALEADDİN KEYKUBAT KAMPÜSÜ
BİLMER YANI AÇIK PARK DÜZENLEMESİ

TRAFO

BILMER

YOL

